

LGR
Zalew Szczeciński

**Lokalna Strategia Rozwoju na Lata 2021-2027
Rybackiej Lokalnej Grupy Działania „Zalew Szczeciński”**

Międzyzdroje, sierpień 2024 r.

Fundusze Europejskie
dla Rybactwa

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027 Priorytet 3. Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury

Spis treści

Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego	4
I.1. Nazwa RLGD	4
I.2. Forma prawna	4
I.3. Opis powstania i krótka historia RLGD	4
I.4. Opis struktury RLGD	6
I.5. Organ decyzyjny	7
I.6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie RLGD	8
Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	11
II.1. Gminy stanowiące obszar realizacji LSR	11
II.2. Mapa obszaru LSR	11
II.4. Opis ludności obszaru realizacji LSR	23
II.5. Charakterystyka rybackości obszaru realizacji LSR	29
II.6. Zgodność obszaru z zasadami horyzontalnymi	36
Rozdział III. Udział społeczności w przygotowaniu LSR	37
III.1. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces przygotowania LSR	37
III.2. Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze realizacji LSR wykorzystane do opracowania LSR	39
III.3. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji LSR	40
Rozdział IV – Analiza SWOT obszaru realizacji LSR oraz wnioski wynikające z analizy SWOT	41
IV.1. Tabela SWOT	41
IV.2. Wnioski wynikające z analizy SWOT dla całości obszaru realizacji LSR	46
IV.3. Wnioski wynikające z analizy SWOT dla sektora rybackiego z obszaru realizacji LSR	47
Rozdział V. Określenie celów LSR i środków służących do ich osiągnięcia, w tym operacje planowane do wsparcia	49
V.1. Cele główne wybrane do realizacji	49
V.2. Cele uzupełniające wybrane do realizacji.	50
V.3. Środki służące do osiągnięcia poszczególnych celów głównych i uzupełniających, w tym typy operacji planowanych do wsparcia	50
V.4. Operacje związane ze wspieraniem sektora rybackiego na obszarze realizacji LSR oraz operacje, w których beneficjentem będą podmioty sektora rybackiego	55
Rozdział VI. Wykazanie spójności celów LSR z analizowanym obszarem	56
Rozdział VII. Proces wyboru operacji oraz stosowane kryteria wyboru	62
VII.1. Tworzenie procedur	62
VII.2. Proces wyboru operacji	65
VII.3. Kryteria wyboru operacji	66
VII.4. Kwalifikowanie operacji jako realizowanych w interesie zbiorowym	67
Rozdział VIII. Proces realizacji LSR i zdolność RLGD do jej realizacji	68
VIII.1. Proces realizacji LSR	68
VIII.2. Zdolność RLGD do realizacji LSR	68
Rozdział IX. Plan finansowy LSR	69

IX.1. Opis finansowania działalności RLGD	69
IX.2. Powiązanie budżetu z celami LSR	70
IX.3. Plan realizacji budżetu.....	71
Rozdział X. Wskaźniki realizacji LSR	76
Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja przez RLGD	80
XI.1. Zasady i procedury monitorowania.....	80
IX.2. Zasady i procedury ewaluacji	80
IX.3. Wykorzystanie wyników ewaluacji i monitorowania	82
Wykaz wykorzystanej literatury.....	84
Spis załączników	85

Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego

I.1. Nazwa RLGD

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Zalew Szczeciński” jest rybacką lokalną grupą działania działającą w obszarze rybołówstwa morskiego (dalej RLGD, LGR lub Stowarzyszenie). Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób prawnych i fizycznych, w którego skład wchodzi przedstawiciele władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców. W stowarzyszeniu zapewniona została istotna reprezentacja sektora rybołówstwa. RLGD otrzymało numer NIP 8551572699, REGON 320764818, KRS 0000342096.

I.2. Forma prawna

RLGD jest rybacką lokalną grupą działania realizującą Lokalną Strategię Rozwoju (LSR) w ramach Priorytetu 3. Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021-2027 (FER)¹.

RLGD działa na podstawie statutu stowarzyszenia, ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku Prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027.

Biuro RLGD zlokalizowane jest na obszarze LSR, w gminie Międzyzdroje. Stowarzyszenie ma na celu m.in.: opracowanie LSR dla obszaru gmin: gmina miasto Świnoujście, gmina Międzyzdroje, gmina Wolin, gmina Stepnica, gminy Nowe Warpno oraz opracowanie i wdrożenie wizji zrównoważonego rozwoju obszarów rybackich gmin, prowadzącej do poprawy jakości życia społeczności związanych z rybactwem.

RLGD nie prowadzi działalności gospodarczej, jest dobrowolnym, samorządnym i trwałym zrzeszeniem osób fizycznych oraz osób prawnych, o celach niezarobkowych. Stowarzyszenie nie figuruje w ewidencji podatników podatku VAT, ani nie jest podatnikiem VAT na mocy art. 15 i 113 ust. 1 przepisów o podatku od towarów i usług; z uwagi na powyższe nie ma możliwości odzyskania podatku VAT. Głównym celem działania stowarzyszenia jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich obszaru LSR.

LGD zapewnia również uwzględnienie, zarówno na etapie tworzenia jak i realizacji LSR, zasad horyzontalnych określonych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060² oraz wytycznych odnoszących się do FER opublikowane na stronie www.rybactwo.gov.pl w zakładce Prawo i dokumenty.

I.3. Opis powstania i krótka historia RLGD

RLGD powstała w 2009 roku z inicjatywy lokalnych samorządów województwa zachodniopomorskiego, gminy Świnoujście, gminy Międzyzdroje, gminy Wolin i gminy Stepnicy oraz rybaków³. W 2023 roku do RLGD przyłączyła się kolejna, piąta gmina Nowe Warpno z powiatu polickiego. **Obszar LSR obejmuje zatem pięć gmin: Świnoujście, Międzyzdroje, Wolin, Stepnica i Nowe Warpno.**

RLGD posiada doświadczenie realizacji lokalnych strategii rozwoju z dwóch poprzednich perspektyw finansowych na lata 2007-2013 i 2014-2020. W okresie programowania 2007-2013 LGR realizowało lokalną strategię rozwoju w ramach Osi Priorytetowej 4. PO RYBY 2007-2013+ łącznie w latach 2010-2014 ogłoszono

¹ Program został przygotowany z myślą o kontynuacji wsparcia udzielanego sektorowi rybactwa w perspektywie finansowej Unii Europejskiej (UE), kiedy to środki z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR) były wdrażane za pośrednictwem Programu Operacyjnego „Rybactwo i Morze” (PO RYBY 2014–2020). Program na lata 2021-2027 został zatwierdzony 9 grudnia 2022 r., Decyzją Wykonawczą Komisji Europejskiej Nr C(2022)8957.

² Zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027, mając na uwadze dostosowane dla osób z niepełnosprawnością wzroku tekst nie został wyjustowany.

³ Rejestracja stowarzyszenia w KRS nastąpiła 18 listopada 2009 r.

8 naborów, w ramach których przeprowadzono 24 konkursy na poszczególne operacje. Złożone wnioski do LGR opiewały na kwotę 49,8 mln zł, z czego wnioski na kwotę 47 mln zł były zgodne z LSROR. Zawartych zostało 197 umów o dofinansowanie na łączną kwotę ponad 27 mln zł, stopień wykorzystania budżetu przez wnioski wybrane do dofinansowania przez LGR i dla których została wypłacona pomoc finansowa wyniósł zatem znacznie więcej niż 70%. Najbardziej popularnym środkiem był „4.1.3. Pomoc na realizację operacji polegających na podnoszeniu wartości produktów rybactwa, rozwoju usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa”, 53% wszystkich wniosków wybranych przez Komitet LGR. Stowarzyszenie w wysokim stopniu zrealizowało cele przyjęte w LSROR na lata 2007-2013. Zakładane wartości wskaźników oddziaływania LSROR zostały osiągnięte na poziomie 90%. Realizacja wskaźników rezultatu wyniosła 52% a wskaźników produktu – 61%. Badanie końcowe wdrożenia LSROR wskazało na wysoki stopień trwałości, użyteczności i celowości udzielonej pomocy. Beneficjentem działań była również LGR, która zrealizowała kilkadziesiąt operacji promujących obszar i aktywizujących mieszkańców. LGR realizowała aż 11 projektów współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej LGR. Najwięcej środków w ramach projektów współpracy przeznaczonych zostało na prowadzenie działań mających na celu promocję i rozwój obszarów zależnych od rybactwa. Projekt współpracy pn. „Północny Szlak Rybacki wraz z Centrami Promocji i Edukacji” realizowany był przez LGR w partnerstwie z dziewięcioma innymi LGR⁴.

W okresie 2014-2020 LGR dysponowała budżetem 11 mln zł, z czego 9 mln zł przeznaczono na działanie wdrożenia lokalnej strategii rozwoju. Najwięcej środków wypłacono na przedsięwzięcie: Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna Zalewu Szczecińskiego i okolic (2,04 mln zł), oraz przedsięwzięcie: Przedsiębiorczy rybak (0,94 mln PLN). Dużo środków pozostało do realizacji dla Przedsiębiorczy rybak (436 tys. zł) oraz przedsięwzięcie: Sieć dostaw i sprzedaży lokalnych produktów rybnych (428 tys. zł). LGR była również partnerem w zakresie realizowanych przez MIR-PIB działań na rzecz projektu o nazwie BE-Rural: „Bio-based strategies and roadmaps for enhanced rural and regional development in the EU” prowadzonego w ramach Programu Ramowego Unii Europejskiej Horyzont (2020-2021). Zadaniem LGR było wspieranie wdrażania zadań projektowych w regionie w celu opracowania lokalnych strategii i planów działania opartych na zasobach biologicznych, a także współpraca z innymi partnerami i uczestnikami projektu. W ramach projektu odbyły się wizyty studyjne, także zagraniczne (Rumunia).

Stowarzyszenie stawia przed sobą współpracę w różnych dziedzinach i z różnymi podmiotami jako cel nadrzędny i jedną z podstawowych misji. Dzięki temu mieszkańcy obszaru będą mogli poszerzyć swoje horyzonty. Jedną z dobrych praktyk, która została rozpoczęta i w przyszłości będzie kontynuowana będzie współpraca międzynarodowa. LGR w minionym okresie programowania na lata 2014-2020 z perspektywą do 2023 roku, brała udział w 9 projektach współpracy. Projekt pt: „Morskie klimaty” Dzień Rybaka został zrealizowany w 2018 roku z Zachodniopomorskimi LGR (DLGR, MLGR, SRLGR Morze i Parsęta, RLGD Pomorza Zachodniego). Kolejny projekt współpracy pt.: „Rozważne Zarządzanie Akwenami i Infrastrukturą Rybacką”, został zrealizowany w 2019 roku z zachodniopomorskimi LGR (DLGR, MLGR, SRLGR Morze i Parsęta, RLGD Pomorza Zachodniego). Projekt współpracy „Wodny świat wokół nas” został zrealizowany z zachodniopomorskimi LGR (DLGR, MLGR, SRLGR Morze i Parsęta, RLGD Pomorza Zachodniego). Następny projekt, „Kompetentny Rybak” to projekt zrealizowany w 2019 roku z zachodniopomorskimi LGR (DLGR, MLGR, SRLGR Morze i Parsęta, RLGD Pomorza Zachodniego). Z kolei - Europejskie przykłady wykorzystania potencjału rybactwa w rozwoju lokalnym” to projekt współpracy – wyjazd studyjny na Litwę. Partnerami LGR byli PLGR, SGR, MLGR, DLGR, a także Western Lithuania FLAG z Litwy. Kolejny projektem współpracy, pt.: „Rozważne Zarządzanie Akwenami i Infrastrukturą Rybacką - Szanse i Zagrożenia” został zrealizowany przez

⁴ LGR „Pojezierze Bytowskie”, LGR „Kaszuby”, LGR „Mazurskie Morze”, LGR „Zalew Wiślany”, LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”, LGR Pojezierze Suwalsko-Augustowskie, Słowińska Grupa Rybacka, Północnokaszubska Lokalna Grupa Rybacka oraz LGR Pojezierze Olsztyńskie.

Partnerstwo Północny Szlak Rybacki 12 RLGD z 3 województw Polski północnej. „Północny Szlak Rybacki” to kolejny projekt realizowany w partnerstwie z 12 RLGD z 3 województw Polski północnej (2022). Natomiast projekt pn. „3 szlaki Zalewu Szczecińskiego Partnerstwo Północny Szlak Rybacki” to projekt zrealizowany przez 12 RLGD z 3 województw z północy Polski. Finalnie, LGR zrealizował także projekt współpracy pt. „Promocja Lokalnych Produktów Rybnych”.

*Odniesienie do kryt. wyboru LSR. **Kryt. 8. Dotyczące procesu realizacji LSR i zdolności RLGD do jej realizacji.***

W LSR wykazano, że:

3) a) RLGD posiada doświadczenie w realizacji LSR w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” lub Programu „Rybacko i Morze” na lata 2014–2020 lub w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, lub innych strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub

b) członkowie RLGD brali udział w realizacji LSR w ramach programów, o których mowa w lit. a –
Oczekiwana liczba punktów w ocenie **kryt. 8 pkt 3) – 1 pkt**, łącznie z pozostałymi punktami kryt.
oczekiwana liczba punktów: 5 pkt.

I.4. Opis struktury RLGD

RLGD jest partnerstwem, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. LGD jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów zależnych od rybactwa. Jednym z zadań LGD jest wspierać istniejące instytucje i uzupełniać te obszary, które dają szansę na wykorzystanie zasobów i rozwój obszaru LSR. Pośród członków RLGD istotną grupę stanowią przedstawiciele sektora rybackiego⁵, których przedstawiciele są również członkami Rady LGR, do którego wyłącznej kompetencji należy ocena i wybór operacji w ramach LSR. Liczba przedstawicieli sektora rybackiego wynosi 33.

Tabela 1. Wykaz członków stowarzyszenia RLGD

Lp.	Sektor*	Liczba podmiotów	Procent podmiotów (%)
1.	Publiczny	13	13,98%
2.	Społeczny	12	12,90%
3.	Gospodarczy	36	38,71%
4.	Rybacki	33	34,41%
	Razem	94	100,00%

* sektory należy rozumieć zgodnie z § 9 ust. 3 pkt 2 lit. e Regulaminu konkursu na wybór LSR

Odniesienie do kryt. oceny LSR: Kryt. 1. Dotyczące liczby członków rybackiej lokalnej grupy działania, o której mowa w art. 31 ust. 2 lit. b rozporządzenia 2021/1060, zwanej dalej „RLGD”, którzy są przedstawicielami sektora rybackiego.

⁵ Na potrzeby ustalania reprezentatywności organu decyzyjnego, za przedstawicieli sektora rybackiego uznaje się: armatora statku rybackiego o polskiej przynależności, na który została wydana licencja w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim, która nie została zawieszona albo cofnięta zgodnie z przepisami tej ustawy, lub podmiot prowadzący na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej chów lub hodowlę organizmów morskich, któremu wydano zezwolenie, o którym mowa w art. 97 ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim, lub uprawnionego do chowu, hodowli lub połowu ryb, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym, lub podmiot wykonujący działalność gospodarczą oznaczoną kodem 03.22.Z Chów i hodowla ryb oraz pozostałych organizmów wodnych w wodach śródlądowych lub kodem 03.12.Z Rybołówstwo w wodach śródlądowych, zgodnie z klasyfikacją w Polskiej Klasyfikacji Działalności, lub zakład przetwórstwa produktów rybnych wykonującym działalność gospodarczą oznaczoną kodem 10.20.Z Przetwarzanie i konserwowanie ryb, skorupiaków i mięczaków, zgodnie z klasyfikacją w Polskiej Klasyfikacji Działalności, lub uznaną organizację producentów, związek organizacji producentów lub organizację międzybranżową, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o organizacji rynku rybnego.

Liczba członków RLGD, którzy są przedstawicielami sektora rybackiego wynosi od 31 do 40 członków RLGD **(33 podmioty)**. Oczekiwana liczba punktów **4 pkt.**

Na obszarze objętym realizacją LSR funkcjonują 104 podmioty należące do sektora rybackiego. Liczba podmiotów sektora rybackiego **uprawnia do podwyższenia kwoty środków na realizację LSR o 1,1 mln euro** – w przypadku gdy liczba przedstawicieli sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR wynosi od 101 do 125 – zgodnie z § 2 ust. 2 lit a) rozporządzenia MRIRW z dnia 20 lutego 2024 r. w sprawie punktacji kryteriów oceny strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność oraz sposobu podziału środków przeznaczonych na realizację tych strategii w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027.

Odniesienie do kryt. oceny LSR: Kryt. 1. Dotyczące liczby przedstawicieli sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR

Liczba „przedstawicieli sektora rybackiego” na obszarze objętym realizacją LSR wynosi od 101 do 125 (104) podmioty. Oczekiwana liczba punktów 22 pkt.

Wartość produkcji sprzedanej sektora rybackiego na obszarze realizacji LSR za rok 2021 wynosi 5,67 mln zł – wartość środków przeznaczonych na realizację LSR (możliwa do podwyższenia w ramach tego kryterium) nie ulega zwiększeniu.

1.5. Organ decyzyjny

RLGD posiada organ decyzyjny będący organem, do którego wyłącznej kompetencji należą rozstrzygnięcia, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy o EFMRA, albo w statucie RLGD przewidziano, że rozstrzygnięcia te należą do kompetencji zarządu, a ponadto w organie realizującym powyższe rozstrzygnięcia żaden sektor, nie posiada więcej niż 49% praw głosu. Organem decyzyjnym jest Rada. Zgodnie ze statutem organ decyzyjny (Rada) składa się nie mniej niż 15 osób lecz nie więcej niż 20 osób wybieranych spośród członków zwyczajnych RLGD, przy czym sektor publiczny reprezentuje w Radzie nie więcej niż 5 osób, przedstawiciele sektora rybackiego stanowią nie mniej niż 40% składu Rady, lecz nie więcej niż 49% składu Rady. Organ decyzyjny jest wybierany spośród członków RLGD (art. 28 ust. 3 ustawy EFMRA).

Szczegółowe zasady składu i pracy Rady określa Regulamin Pracy Rady uchwalony przez Walne Zebranie Członków. Skład organu decyzyjnego gwarantuje, że żadna grupa interesu nie kontroluje procesu w podejmowania decyzji. Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 4 rozporządzenia ogólnego 2021/1060 oraz ustalenie kwoty wsparcia.

Regulamin Pracy Rady zawiera uregulowania zapewniające dokonywanie wyboru operacji bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu. Rada LGD prowadzi rejestr interesów członków Organu decyzyjnego, wpisów do rejestru dokonuje się przed każdym posiedzeniem Rady, związanym z wyborem operacji. Zapisy rejestru interesów są każdorazowo analizowane pod kątem: wykluczenia możliwości dominacji jakiegokolwiek grupy interesu, uniknięcia konfliktu interesów, weryfikowania prawidłowości bezstronnej oceny pod kątem wyłączenia się z oceny członków Rady powiązanych z Wnioskodawcą / projektem.

RLGD podjęła działania zapewniające wysoki poziom wiedzy i kompetencji członków Organu decyzyjnego, a także sprawny i rzetelny wybór operacji. Są to m.in.: szkolenia członków Organu decyzyjnego, system weryfikacji wiedzy członków Organu decyzyjnego – dotyczący zarówno LSR, jak również ocenianych wniosków, transparentne procedury wyboru i rozwiązywania konfliktów podczas oceny wniosków oraz działania dyscyplinujące wobec członków Organu decyzyjnego.

Władzami Stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna oraz Rada, wybierana przez Walne Zebranie Członków. Członek Rady nie może być członkiem Zarządu, Komisji Rewizyjnej ani pracownikiem Biura LGD. Obsługę biurową i merytoryczną organów Stowarzyszenia będzie zapewniać Biuro

Stowarzyszenia. Kadencja Rady trwa 7 lat licząc od dnia wyboru i opiera się na pracy społecznej jej członków. Rada realizuje zadania wynikające z postanowień jej Statutu oraz uchwał Walnego Zebrania Członków.

Zgodnie ze Statutem, Rada jest organem Stowarzyszenia, do którego wyłącznej kompetencji należy: wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, ustalenie kwoty wsparcia operacji wybranej do realizacji w ramach opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju oraz opiniowanie, monitorowanie i proponowanie zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Rada podejmuje uchwały zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy jego członków. W głosowaniu, które jest jawne, biorą udział wyłącznie członkowie Rady Stowarzyszenia. W przypadku równej ilości głosów decyduje głos Przewodniczącego. Podczas głosowania nad wyborem projektu, w stosunku, do którego zachodzą okoliczności budzące wątpliwości co do bezstronności Członka Rady, Członek Rady zobowiązany jest do wyłączenia się z głosowania. W tym celu przed głosowaniem nad wyborem projektu każdy z Członków Rady podpisuje deklarację bezstronności i poufności pod groźbą kary za składanie fałszywych deklaracji. Jeżeli zachodzą okoliczności budzące wątpliwości co do bezstronności Członka Rady, w szczególności występują okoliczności sprzeczne z deklaracją bezstronności i poufności, jest on wyłączany z głosowania przez Przewodniczącego Rady, fakt ten odnotowuje się w protokole. Warto podkreślić, że relacje między członkami LGD na etapie wdrażania LSR będą oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji, co najmniej w odniesieniu do: częstego korzystania z możliwości kolegiального podejmowania decyzji, stosowania przyjaznych dla odbiorcy form komunikacji, opisanych Planie komunikacji oraz formułowania zachęt do zgłaszania nowych pomysłów/inicjatyw dot. funkcjonowania RLGD i wdrażania LSR.

Odniesienie do kryt. oceny LSR: Kryt. 2. dotyczące reprezentatywności składu organu decyzyjnego, o którym mowa w art. 28 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027, zwanego dalej „organem decyzyjnym”, w odniesieniu do składu RLGD.

W skład organu decyzyjnego na dzień złożenia wniosku o wybór LSR w konkursie wchodzi co najmniej:

- a) po 1 mieszkańcu z 5 gmin na obszarze objętym realizacją LSR – 1 pkt,
 - b) 1 przedstawiciel sektora publicznego, który stanowią: gminy, powiaty, uczelnie publiczne, instytuty badawcze, instytuty naukowe lub pomocnicze jednostki naukowe, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, państwowe lub samorządowe instytucje kultury oraz państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych przepisów w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorców – 2 pkt,
 - c) 1 przedstawiciel sektora społecznego, który stanowią: osoby fizyczne, osoby prawne lub podmioty nieposiadające osobowości prawnej, działające na rzecz rozwoju obszaru objętego realizacją LSR, związki zawodowe, organizacje społeczno- -zawodowe rolników lub rybaków, stowarzyszenia, ruchy obywatelskie, inne dobrowolne zrzeszenia oraz fundacje z obszaru objętego realizacją LSR – 2 pkt,
 - d) 1 przedstawiciel sektora gospodarczego, który stanowią podmioty wykonujące działalność gospodarczą – 2 pkt,
 - e) 1 osoba poniżej 40 roku życia – 1 pkt,
 - f) 2 kobiety – 1 pkt
- 2) co najmniej 30% i nie więcej niż 50% składu organu decyzyjnego stanowią przedstawiciele sektora rybackiego będący podmiotami wymienionymi w lp. 1 w pkt 1 – 5 pkt
- 3) co najmniej 75% składu organu decyzyjnego stanowią osoby zamieszkujące obszar objęty realizacją LSR lub osoby reprezentujące podmioty mające siedzibę na obszarze realizacji LGD – 2 pkt
- Oczekiwana liczba punktów: 16 pkt.

I.6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie RLGD

Dokumentami wewnętrznymi regulującymi zasady działania RLGD są m.in.: Statut, Regulamin Walnego Zebrania Członków, Regulamin Rady, Regulamin Komisji Rewizyjnej, Regulamin Zarządu. Poniżej zaprezentowano syntetyczną informację o sposobie uchwalania i aktualizacji wewnętrznych dokumentów RLGD. Poza tymi dokumentami RLGD opracowało również procedury wyboru i oceny operacji w ramach LSR,

regulamin organu decyzyjnego, procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji, planu szkoleń członków organu decyzyjnego i pracowników biura RLGD w zakresie niezbędnym do zadań wynikających z ich kompetencji.

RLGD nie przewiduje w LSR realizację projektów grantowych nie zaplanowano opracowania procedur dotyczących operacji grantowych (opis rozwiązań proceduralnych znajduje się w Rozdziale VII. Proces wyboru operacji oraz stosowane kryteria wyboru). Należy zaznaczyć, że zgodnie z Umową ramową, procedury wyboru i oceny operacji w ramach LSR, regulaminu organu decyzyjnego, procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji, procedury wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, niebudzący wątpliwości interpretacyjnych szczegółowy opis wyjaśniający ich znaczenie oraz sposób oceny wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów, jeżeli RLGD przewiduje w LSR realizację projektów grantowych, plan szkoleń członków organu decyzyjnego i pracowników biura RLGD w zakresie niezbędnym do zadań wynikających z ich kompetencji – zostaną przekazane do zatwierdzenia do IZ (MRIRW).

Tabela 2. Dokumenty wewnętrzne RLGD

Lp.	Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie
1.	Statut LGD	Określa formę prawną, strukturę partnerstwa oraz reguluje proces powoływania organów i zasady działania. Określa kompetencje i zasady reprezentacji Rady LGD. Wskazuje organy Stowarzyszenia, w tym Walne Zebranie Członków LGD jako organ kompetentny w zakresie uchwalania LSR i jej aktualizacji. Statut zawiera też zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jej organach. Statut potwierdza inkluzyjny charakter działalności stowarzyszenia tj. przewiduje otwartość stowarzyszenia na nowych członków (brak ograniczeń dla podmiotów chcących zostać nowymi członkami stowarzyszenia) oraz kadencyjność członków w organach stowarzyszenia. Statut zawiera również informacje, z których wynika, iż relacje między członkami LGD na etapie wdrażania LSR są oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji, co potwierdzają treści odnoszące się do sposobu funkcjonowania partnerstwa, co najmniej w odniesieniu do częstego korzystania z możliwości kolegiałnego podejmowania decyzji.
2.	Regulamin Walnego Zebrania Członków	Określa zakres zadań, tryb podejmowania uchwał, głosowania, wnoszenia wniosków przez Walne Zebranie Członków.
3.	Regulamin Rady	Określa zasady pracy Rady, która odpowiada za wybór operacji. Regulamin zawiera m.in. zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady, zasady powoływania i odwoływania członków Rady, zasady sporządzania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach i protokołowania posiedzeń Rady oraz wynagradzania członków Rady
4.	Regulamin Komisji Rewizyjnej	Zawiera zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Komisji oraz zasady protokołowania jej posiedzeń.
5.	Regulamin Zarządu	Określa zasady pracy Zarządu. Regulamin zawiera m.in. zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Zarządu, zasady sporządzania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach i protokołowania posiedzeń Zarządu

6.	Plan komunikacji z lokalną społecznością	Plan komunikacji uwzględnia realizację obowiązków komunikacyjnych beneficjentów EFSI wynikających z art. 50 ust. 1 rozporządzenia UE 2021/1060 oraz zasad komunikacji, zgodnie z informacjami przekazanymi LGD przez właściwe IZ oraz księgą wizualizacji w zakresie FER prezentację głównych celów i przesłanek leżących u podstaw jego opracowania.
----	--	---

Źródło: opracowanie własne

Za uchwalanie i aktualizację ww. dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD, odpowiadają organy Stowarzyszenia, zgodnie z obowiązującym Statutem. Podczas aktualizacji Regulaminu Rady przewiduje się proces konsultacji minimum wśród członków Stowarzyszenia, tak aby uwzględnić na pełnym poziomie głos wszystkich stron lokalnej społeczności, z jednoczesnym zapewnieniem, iż ani władza publiczna, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. RLGD posiadać będzie stronę internetową, spełniającą wymogi prawne i formalne:

- Zgodność z RODO: Strona będzie zgodna z przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych (RODO), w tym posiadać politykę prywatności, informacje o plikach cookies oraz uzyskać zgody na przetwarzanie danych.
- Dostępność: Strona będzie zaprojektowana zgodnie z wytycznymi WCAG, aby zapewnić dostępność dla osób z niepełnosprawnościami.
- Informacje o RLGD: Strona zawierać będzie podstawowe informacje o RLGD, takie jak nazwa, siedziba, obszar działania, dane kontaktowe, skład zarządu, itp.
- Dokumenty strategiczne: Strona udostępniać będzie najważniejsze dokumenty strategiczne LGD, takie jak Lokalna Strategia Rozwoju, plany działania, sprawozdania, itp.
- Informacje o projektach: Strona uwzględniać będzie prezentować informacje o realizowanych i zakończonych projektach, w tym cele, efekty, beneficjentów, itp.
- Nabory wniosków: Strona będzie informować o aktualnych i planowanych naborach wniosków o dofinansowanie projektów.
- Transparentność finansowa: Strona udostępniać będzie informacje o finansach RLGD, w tym budżet LSR, itp.
- Kontakt: Strona będzie umożliwiać łatwy kontakt z RLGD, np. poprzez formularz kontaktowy, adres e-mail, telefon.

Struktura organizacyjna Biura RLGD zapewnia, że stowarzyszenie zatrudnia pracowników posiadających odpowiednie kwalifikacje i kompetencje do zarządzania powierzonymi funduszami pomocowymi. Każdy z pracowników biura RLGD posiada wykształcenie wyższe oraz doświadczenie we wdrażaniu lokalnych strategii rozwoju. Zadaniem pracowników biura będzie bieżące wdrożenie LSR, zarządzanie powierzonymi środkami pomocowymi, prowadzenie doradztwa dla wnioskodawców i beneficjentów środków pomocowych, prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych oraz animacyjnych. Zadaniem biura LGD będzie również prowadzenie bieżącego monitoringu i ewaluacji rezultatów LSR. Prowadzenie spraw finansowo-księgowych, usług prawnych, usług informatycznych oraz innych usług specjalistycznych może być zlecana osobom lub specjalistycznym firmom – posiadającym stosowne uprawnienia w tym zakresie. Pracownicy zatrudnieni w biurze LGD posiadają doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym.

Odniesienie do kryt. wyboru LSR. Kryt. 8. Dotyczące procesu realizacji LSR i zdolności RLGD do jej realizacji.
W LSR wykazano, że: 4) wykazano, że RLGD posiada zasoby umożliwiające realizację LSR, które obejmują co najmniej zatrudnienie pracowników, działanie biura, prowadzenie strony internetowej, prowadzenie

obsługi wniosków o dofinansowanie oraz obsługi wnioskodawców i beneficjentów – 1 pkt. Oczekiwana liczba punktów w ramach kryt. 8 pkt 4) – 1 pkt, łącznie pozostałe punkty w kryt. 8: 5 pkt

Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

II.1. Gminy stanowiące obszar realizacji LSR

Stowarzyszenie zostało powołane na obszarze pięciu gmin województwa zachodniopomorskiego obejmujący cztery powiaty: miasto Świnoujście, powiat kamieński, powiat goleniowski i powiat policki. Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2020 roku obszar LSR zamieszkuje 64 677 mieszkańców i łącznie 1136 km². Cechą charakterystyczną sieci osadnictwa na obszarze jest istnienie dużego dominującego ośrodka miejskiego jakim jest miasto Świnoujście. Na tle województwa, wsie obszaru LSR charakteryzują się małą liczebnością. Średnia gęstość zaludnienia obszaru LSR wynosi 62 os./km². Największą obszarowo gminą LGD jest gmina Wolin (328 km²), najmniejszą Międzyzdroje (116 km²). Widać zatem nieznaczne zróżnicowanie powierzchni gmin tworzących obszar.

Tabela 3. Obszar LSR prezentujący liczbę ludności i gęstość zaludnienia, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Nazwa gminy	Powiat	Powierzchnia gminy (km ²)	liczba ludności (os.)
1	Międzyzdroje	kamieński	116	6 179
2	Świnoujście	m. Świnoujście	202	40 326
3	Wolin	kamieński	328	11 818
4	Stepnica	goleniowski	293	4 789
5	Nowe Warpno	policki	197	1 565
	Razem		1 136	64 677

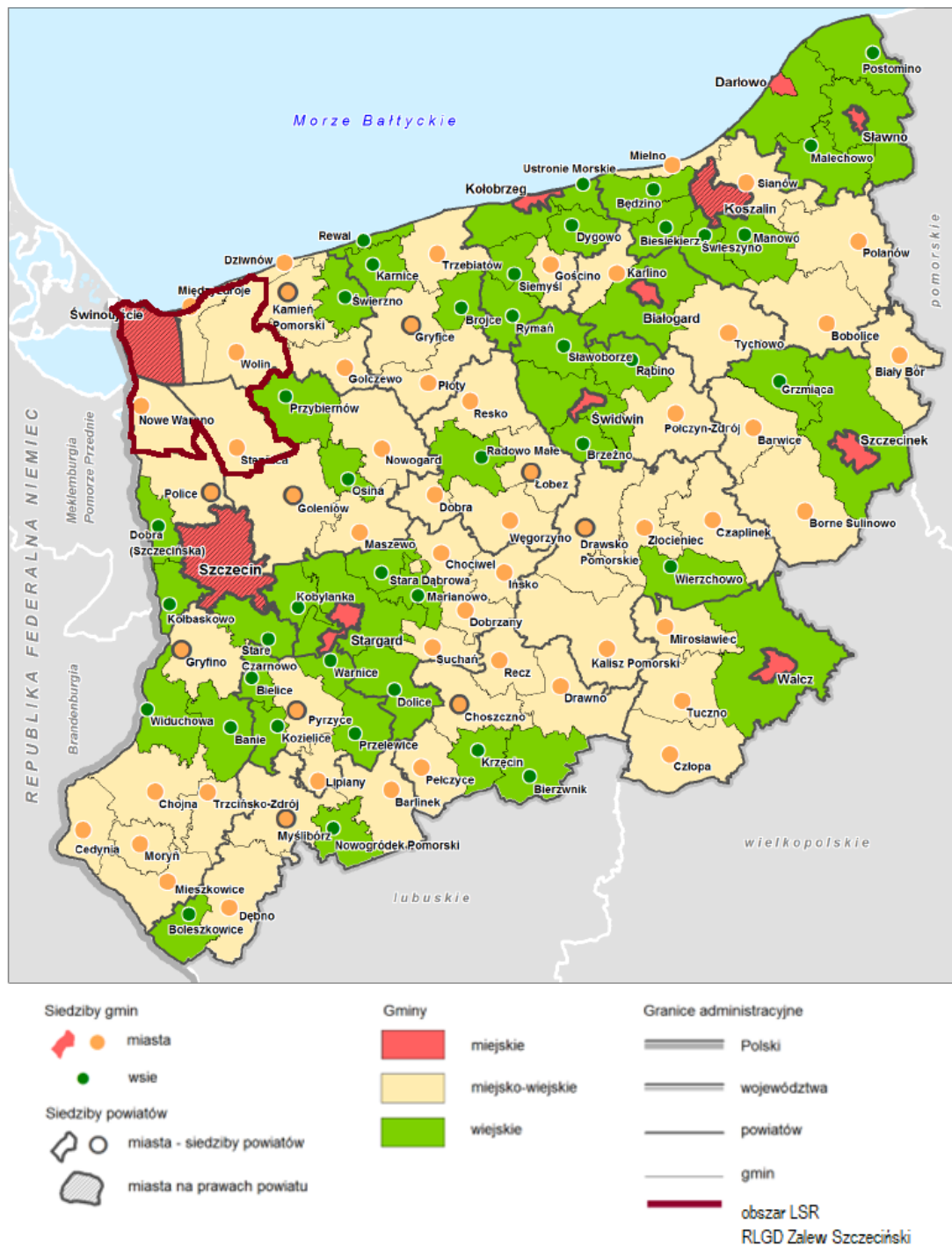
Źródło: opracowanie własne

Obszar RLGD jest spójny terytorialnie, łączą go tradycje historyczne, kulturowe i przyrodnicze oraz pomysł na rozwój i chęć współpracy. Obszar objęty LSR obejmuje także jednorodne, spójne lokalne społeczeństwo, z lokalną tożsamością, poczuciem przynależności oraz wspólnymi potrzebami i oczekiwaniami. Teren funkcjonowania RLGD znajduje się w jednym obrysie, obejmuje obszar całych gmin.

II.2. Mapa obszaru LSR

Poniżej zaprezentowana jest mapa obszaru LSR z zaznaczeniem granic poszczególnych gmin wykazująca spójność przestrzenną obszaru objętego LSR.

Mapa 1. Obszar LSR na tle podziału administracyjnego województwa zachodniopomorskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ. Tom I, Szczecin 2020, opracowanie własne

Obszar LSR obejmuje spójne społecznie i funkcjonalnie terytorium, które charakteryzuje się wspólnymi tradycjami, lokalną tożsamością, poczuciem przynależności lub wspólnymi potrzebami i oczekiwaniami. Gminy tworzące RLGD tworzą zwarty geograficznie obszar, a spójność przestrzenna rozumiana w kontekście geograficznym oznacza pozostawanie gmin w bezpośrednim sąsiedztwie (każda gmina graniczy co najmniej z jedną kolejną gminą należącą do obszaru realizacji LSR). Warunek ten jest zachowany także wtedy gdy istnieje taki obszar wód, który w połączeniu z obszarem LSR tworzy obszar o przestrzennej spójności.

II.3. Opis obszaru będącego obszarem realizacji LSR

Poniższa analiza potrzeb i potencjału obszaru LSR obejmuje charakterystykę obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR, która bazuje na analizie i ocenie desk research pochodzących ze statystyki GUS oraz raportów zawierających dane społeczno – gospodarcze dotyczące obszaru LSR i województwa zachodniopomorskiego. Przedstawione poniżej informacje uwzględniają wyniki badań społecznych i konsultacji z mieszkańcami obszaru LSR (ankiet, warsztatów, spotkań informacyjnych). Analiza dokonana została w zakresie uwarunkowań gospodarczych, środowiskowo-kulturowych oraz przestrzenno-funkcjonalnych.

Opis uwarunkowań gospodarczych

Tytułem wprowadzenia należy wskazać, że woj. zachodniopomorskie nie jest silnym regionem pod względem PKB, jego udział w 2020 r. wyniósł 3,8% (pomorskie 5,8%, warmińsko-mazurskie 2,6%). Dochód PKB per capita jest niższy od średniej (krajowej 60 984 zł) i wynosi 50 616 zł. W województwie zachodniopomorskim w latach 2015-2020 PKB na mieszkańca wzrosła o 27,6%, natomiast w kraju o 30,2%. Niski poziom PKB jest wynikiem upadku lokalnego przemysłu stoczniowego w latach 2000-2005. Silną stroną gospodarki regionu jest inny sektor morski - działalność dwóch dużych portów morskich - Szczecin i Świnoujście oraz przemysł chemiczny w Policach, gazoport w Świnoujściu. Centralne miejsce w wypracowaniu potencjału gospodarczego obszaru LSR stanowi miasto Świnoujście zamieszkiwane przez niecałe 41 tys. mieszkańców. Pozostałe gminy to niewielkie społeczności lokalne o zróżnicowanych walorach gospodarczych. Ze względu na dużą liczbę podmiotów gospodarczych, cały region wyróżnia się wysokim poziomem aktywności zawodowej. W najlepszych gminach regionu wynosi on 174-210 pracujących na 1000 mieszkańców, co jest wartością wyższą od średniej krajowej. Świadczy to o wysokiej przedsiębiorczości mieszkańców tych gmin. Z drugiej strony gmina Wolin charakteryzuje się znacznie niższym poziomem (około 40% średniej krajowej). Gmina Świnoujście czerpie dochody, w szczególności z działalności portowej, usług i turystyki; natomiast gmina Międzyzdroje z turystyki, gminy te wykazują również wyższe zurbanizowanie i dochody z gospodarki mieszkaniowej. Pozostałe gminy z różnych działalności gospodarczych.

Tereny działania RLGD należą do trzeciej strefy funkcjonalnej województwa zachodniopomorskiego, czyli strefy gospodarki rolno-leśnej, selektywnej aktywizacji gospodarczej, w tym rozwoju turystyki⁶. Są to więc tereny głównie przeznaczone pod działalność rolniczą, a także leśną. Nie są to natomiast obszary intensywnego rozwoju, które są przeznaczone do największej aktywności ekonomicznej i przedsiębiorczej. Jednak zauważono w strategii województwa ich potencjał turystyczny, co może stanowić impuls do rozwoju tej gałęzi gospodarki. Branżami, które stanowią możliwość rozwoju potencjału gospodarczego terenu są przede wszystkim branża drzewna, metalowa, przetwórstwo owoców i ryb, gastronomia i usługi dla osób starszych.

W obszarze działania RLGD funkcjonuje więcej podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. osób niż średnia regionalna, średnio 1,3 tys. mieszkańców. Najwyższa wartość wskaźnika notowana jest w gminie Międzyzdroje 2,3 tys. najniższa z kolei w gminie Stepnica 819 osób. Fakt, iż prawie we wszystkich gminach obszaru działania RLGD liczba podmiotów gospodarczych rośnie może stanowić szansę na poprawę sytuacji pod tym względem w regionie. Analizując wskaźnik należy dodatkowo wziąć pod uwagę fakt, iż w obrębie terenu działania LGD nie ma dużych miast, w których to zlokalizowanych jest najwięcej przedsiębiorstw. Na podstawie powyższych wskaźników można stwierdzić, że rozwój przedsiębiorczości na terenie działań RLGD nie jest zadawalający. W konsultacjach społecznych z mieszkańcami wskazywano szczególnie na problem, jakim jest brak zaplecza lokalowego i przestrzeni co-workingowych dla osób chcących zakładać działalność gospodarczą. Mimo tego, że działają stowarzyszenia, centra przedsiębiorczości, a w niedalekiej odległości specjalne strefy ekonomiczne, które pobudzają przedsiębiorczość w regionie to liczba przedsiębiorstw

⁶ Zob. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030

i odsetek przedsiębiorców na terenie gmin członkowskich RLGD jest dość niski w stosunku do średniej województwa.

Branże kluczowe dla gospodarki gmin członkowskich RLGD związane są z gospodarką morską i turystyką. W gminach Wolin i Stepnica duże znaczenie odgrywa rolnictwo. Dobrze rozwinięte jest lecznictwo uzdrowiskowe (Świnoujście posiada status miejscowości uzdrowiskowej). Ze względu na duże znaczenie letniej turystyki, na obszarze LSR występuje znaczna sezonowość zysków gospodarczych. Przywodne położenie gminy stwarza dogodne warunki rozwoju rybactwa i przetwórstwa rybnego. Determinantą rozwoju obszaru LSR jest port morski w Świnoujściu będący jednym z czterech portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej. Linia promowa Świnoujście-Ystad stanowi jedno z najważniejszych połączeń promowych ze Skandynawią. Na rozwój całego obszaru LSR wpływ ma funkcjonowanie terminala LNG w Świnoujściu. Jego budowa to jedna z największych polskich inwestycji energetycznych ostatnich lat, uznana przez rząd polski za strategiczną dla bezpieczeństwa energetycznego kraju. Jest to również największa inwestycja województwa zachodniopomorskiego.

Poziom przedsiębiorczości i potencjał gospodarczy poszczególnych gmin obszaru LSR jest zróżnicowany. Wynika to zapewne z przyrodniczego i rolniczego charakteru regionu, a także niewielkiej liczby miast oraz znaczących obszarów leśnych i podlegających ochronie. Badanie ankietowe z mieszkańcami obszaru LSR wskazuje, że większość badanych uważa, że od momentu wdrażania poprzednich LSR zaszyły pozytywne zmiany w obszarze przedsiębiorczości mieszkańców. Silną stroną obszaru LSR jest niższy odsetek podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON, świadczący o stabilizacji gospodarki lokalnej.

Cechą charakterystyczną obszaru LSR są produkty lokalne bazujące na zasobach naturalnych, poza produktami rybnymi. Posiadają duży potencjał rozwojowy w związku z czym należy przeprowadzić proces odkrywania zapomnianych tradycji kulinarnych i wdrożyć je do produkcji, upowszechnienia oraz wprowadzić do obrotu handlowego. Wyniki spotkań z mieszkańcami pokazują na szczególne problemy lokalnych przedsiębiorców. Głównym problemem lokalnych przedsiębiorców wskazywanych w badaniach jakościowych jest wzrost cen materiałów usług i energii, co przy zwiększeniu obciążeń podatkowych, podniesieniu płacy minimalnej powoduje spadek opłacalności prowadzenia działalności i rentowności sprzedaży. W badaniach z mieszkańcami wskazywano, że potrzeba wsparcia zarówno nowych firm, jak i istniejących przedsiębiorców na rynku jest wciąż bardzo duża. Zidentyfikowanym problemem jest również niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy. Szansą może być zmiana modelu życia i popularyzacja slow food, slow tourism. Wciąż aktualnym zagrożeniem dla lokalnej branży gospodarczej jest jednak konkurencja dla rozwoju turystyki ze strony terenów nadmorskich Pomorza zachodniego oraz problem nie wynikający ze specyfiki lokalnej, jakim jest dalszy wzrost cen materiałów i usług (inflacja). Na te problemy mogą oddziaływać działania pomocowe FER w zakresie wsparcia przedsiębiorczości i podejmowanie nowych działalności gospodarczych, w tym również przekwalifikowanie rybaków.

Podsumowując, specyfiką obszaru LSR jest relatywnie wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców w stosunku do średniej regionalnej. Rolnictwo może stanowić potencjał dla rozwoju gospodarki, jeżeli poprawie ulegnie jakość w obszarze przetwórstwa. Szansą rozwoju obszaru LSR mogą być rosnące oczekiwania konsumentów w zakresie jakości żywności oraz rosnący rynek zbytu na żywność wysokiej jakości, w tym m.in. żywność ekologiczną, produkty regionalne i tradycyjne. Tymczasem zagrożeniem będzie jednak utrzymująca się niska dochodowość rybactwa. Potencjał regionu Zalewu Szczecińskiego jest stosunkowo niewielki z punktu widzenia średniej krajowej i w porównaniu z obszarami rozwiniętymi przemysłowo, jednak można zaobserwować wyraźne tendencje wzrostowe, szczególnie w miejscach atrakcyjnych turystycznie, takich jak gminy nadmorskie.

Opis Uwarunkowań sektora turystycznego

Wielkim atrybutem obszaru LSR są cenne, unikatowe zasoby przyrodnicze, umiarkowany klimat i czyste piaszczyste plaże. W rejonie Świnoujścia i Międzyzdrojów oraz dalej na wschód występuje specyficzny mikroklimat, w którym termika powietrza i wody jest bardziej zmienna niż nad otwartymi obszarami Zatoki Pomorskiej. Obszar LSR obejmujący tereny nadmorskie Pomorza Zachodniego należy do regionów o największym zagęszczeniu miejsc noclegowych w Polsce, co wynika przede wszystkim z rozwiniętej bazy noclegowej. Województwo zachodniopomorskie jest jednym z najatrakcyjniejszych regionów turystycznych w Polsce. Potwierdzają to dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego i bazy noclegowej. Według raportu Statistics Poland "Tourism 2020", w województwie zachodniopomorskim w 2020 roku udzielono najwięcej noclegów w Polsce (16,1 mln noclegów, o prawie milion więcej niż w 2019 roku - 15,15 mln noclegów). Średni wzrost mieścił się więc w przedziale 7-8%. W województwie zachodniopomorskim w 2020 roku liczba turystów korzystających z noclegów była prawie dwukrotnie wyższa niż liczba mieszkańców - na 100 mieszkańców przypadało 189 turystów. Nieco niższe statystyki wystąpiły w województwie pomorskim (ok. 90% wartości województwa zachodniopomorskiego), a dynamika wzrostu była podobna tj. 7%⁷.

Zagrożeniem dla rozwoju turystyki na obszarze LSR są: rosnąca popularność wypoczynku w ciepłych krajach, konkurencja ze strony obszarów nadmorskich Pomorza Środkowego i Wschodniego oraz negatywny, antropogeniczny wpływ na środowisko przyrodnicze. Rozwój turystyki obszaru LSR mogą wzmocnić liczne projekty realizowane przez Samorząd Województwa mające na celu promocję marki turystycznej obszaru Pomorza Zachodniego⁸. Badania mieszkańców obszaru LSR wskazały na potrzebę dalszego działania RLGD w zakresie wykorzystania infrastruktury turystycznej obszaru. W ocenie mieszkańców baza turystyczna jest dość dobra, ale istnieją braki w zakresie infrastruktury rekreacyjnej. Negatywne oceny dotyczyły również zachowań wielu przedsiębiorców zorientowanych wyłącznie na osiąganie szybkich zysków w ciągu krótkiego sezonu letniego. Największe braki i dysproporcje w infrastrukturze turystycznej wskazano w gminie Stepnica, która w większym stopniu wykorzystywać powinna istniejące zaplecze w postaci portu rybackiego i jachtowego. Problemem na który wskazywali mieszkańcy obszaru w ramach konsultacji społecznych była ograniczona długość sezonu wypoczynkowego, atrakcyjnego dla turystów.

Podsumowując, obszar LSR należy do najpopularniejszych kierunków turystycznych w Polsce, notuje się jednak zróżnicowane pod względem masy odwiedzin. Duże zróżnicowanie ruchu turystycznego wiąże się zarówno z sezonowością, jak i ze znaczną koncentracją usług turystycznych w kilku miejscowościach, najczęściej nadmorskich. Takie niedostatki stwarzają jednak wyzwania dla lepszej alokacji ruchu turystycznego poprzez promocję mniej masowych form wypoczynku oraz większego kontaktu z przyrodą i kulturą regionów.

Opis uwarunkowań środowiskowo-kulturowych

Największymi atutami okolic Zalewu Szczecińskiego są bogactwo przyrody i piękno krajobrazu. Dlatego turystyka i związane z nią usługi są podstawowym źródłem dochodów dla tych obszarów. Bliskość wody,

⁷ Pomorze zachodnie oferowało w 2020 roku 119,5 tys. miejsc noclegowych, przy czym dominującą formą w tym obszarze było zakwaterowanie sezonowe. Województwo zachodniopomorskie dysponowało w 2020 r. największą liczbą ośrodków wczasowych i zespołów domków turystycznych (odpowiednio 32,3% i 25,4% obiektów tego typu w kraju). Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach posiadających 10 lub więcej miejsc noclegowych wyniósł w Polsce 2020 r. 40,6% (w 2018 roku - 40,1%) i był najwyższy w województwie zachodniopomorskim - 51,5%. W obiektach dysponujących mniej niż 10 miejscami noclegowymi stopień wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł ok. 18% i był nieznacznie wyższy niż przed rokiem 2019.

⁸ Audyt Turystyczny Województwa Zachodniopomorskiego. ZROT Szczecin

występowanie cennych obszarów przyrodniczych, różnorodność krajobrazu, rozwijająca się baza hotelowa i gastronomiczna oraz mnogość ścieżek rowerowych, szlaków turystycznych i tras tranzytowych, tworzą ciekawą ofertę aktywnego wypoczynku. Rozwój przemysłu jest tu jednak ograniczony, ponieważ region leży w obrębie obszarów chronionych Natura 2000 a na wyspie Wolin, ograniczającej Zalew Szczeciński od północy, leży Woliński Park Narodowy o powierzchni 10 937,40 ha.

Obszar LSR zlokalizowany jest na terenach atrakcyjnych przyrodniczo, znaczna część obszaru objęta jest ochroną prawną. Bogatą bioróżnorodność i ciekawy krajobraz warunkuje m.in. zróżnicowana rzeźba terenu związana z krajobrazem typowym dla obszaru młodoglacjalnego, cechującego się występowaniem jezior i wzgórz morenowych. Dodatkowymi atutami są położenie w dolinie Odry oraz w bliskości Bałtyku, a także duża powierzchnia lasów, wód powierzchniowych, obszarów ochrony przyrody, gleb wysokiej jakości i zlewni wód wysokiej jakości.

Z obszarem LSR można wiązać takie wyznaczniki typowe dla województwa zachodniopomorskiego takie, jak: wysokie walory turystyczne pojezierzy oraz walory przyrodnicze i kulturowe, problemem jednak jest niedostatek nowoczesnych miejsc noclegowych. Krajobraz kulturowy województwa zachodniopomorskiego jest materialnym świadectwem bogatej historii tych terenów, wynikiem ścierania się wpływów zachodnioeuropejskich, polskich, skandynawskich⁹. O odrębności i specyfice regionu stanowią między innymi takie elementy jak: układy staromiejskie z gotyckimi kościołami farnymi, otoczone pierścieniem murów obronnych, liczne wsie o zachowanym średniowiecznym układzie, XIII-wieczne kościoły granitowe, XVII- i XVIII-wieczne kościoły w konstrukcji szkieletowej, a także zabudowania poklasztorne. Spośród wszystkich rejestrowych zabytków romańskich na terenie kraju, 12% znajduje się na terenie województwa zachodniopomorskiego. Zachodniopomorskie posiada największą liczbę zabytkowych obiektów o konstrukcji drewnianej – szkieletowej (257 z 990 obiektów w Polsce, co stanowi 26%) oraz murowanych – kamiennych (21,2%). W badaniach jakościowych z mieszkańcami w obszarze środowiskowym wskazywano na słabo rozwiniętą infrastrukturę rowerową pomimo dużego potencjału obszaru w tym zakresie. Szansą obszaru może być wzrost znaczenia turystyki kwalifikowanej (turystyka przyrodnicza). Pytani w ramach badania ewaluacyjnego ex-post, o to, jakie powinny być dalsze kierunki rozwoju turystyki na obszarze RLGD, wskazują, że niezbędne jest, w szczególności poprawa, uzupełnienie bądź stworzenie infrastruktury turystycznej (ścieżki rowerowe, spacerowe, szlaki konne, żeglarstwo, spływy kajakowe) miejsca sportowo-rekreacyjne, zagospodarowanie nadbrzeży jezior oraz poszerzenie palety usług turystycznych: nowe miejsca noclegowe stworzenie unikalnej dla tego regionu oferty kulturalnej (wioski tematyczne: wikliniarstwo, rękodzieło artystyczne) promocja lokalnej kuchni i regionalnych wyrobów. Dla rozwoju turystyki na danym obszarze duże znaczenie mają obiekty historyczne (budynki mieszkalne, kościoły, parki, pałace, zamki, fortyfikacje,) walory (atrakcje) krajobrazowe a także wyjątkowe wartości kulturowe. W 2009 r. w Lubinie nad Zalewem Szczecińskim archeolodzy odkryli kamienne fundamenty jednej z najstarszych budowli chrześcijańskich na Pomorzu, zbudowanej podczas pierwszej misji chrystianizacyjnej św. Ottona w 1124 r. Miasto Wolin jest to jedno z nielicznych miast w Polsce o ponad tysiącletniej ciągłości istnienia w tym samym miejscu, które obecnie stanowi rezerwar m.in. jednych z najciekawszych pozostałości po największym mieście portowym na południowym wybrzeżu Bałtyku funkcjonującym od IX do XII w. , a obecnie posiada ogromny potencjał rozwoju turystyki kwalifikowanej. Elementy te zachowały się m.in. w postaci krajobrazu (liczne stanowiska archeologiczne o wysokiej wartości turystycznej czy badawczej takie jak kompleks „Wzgórze Wisielców”, na którym znajdują się pozostałości po najstarszych mieszkańcach Wolina żyjących w kulturze łużyckiej, słynne cmentarzysko kurhanowe, w którym odkryto m.in. pozostałości po skandynawskich osadnikach, jak też jest to potencjalne miejsce, na którym mogła znajdować się legendarna

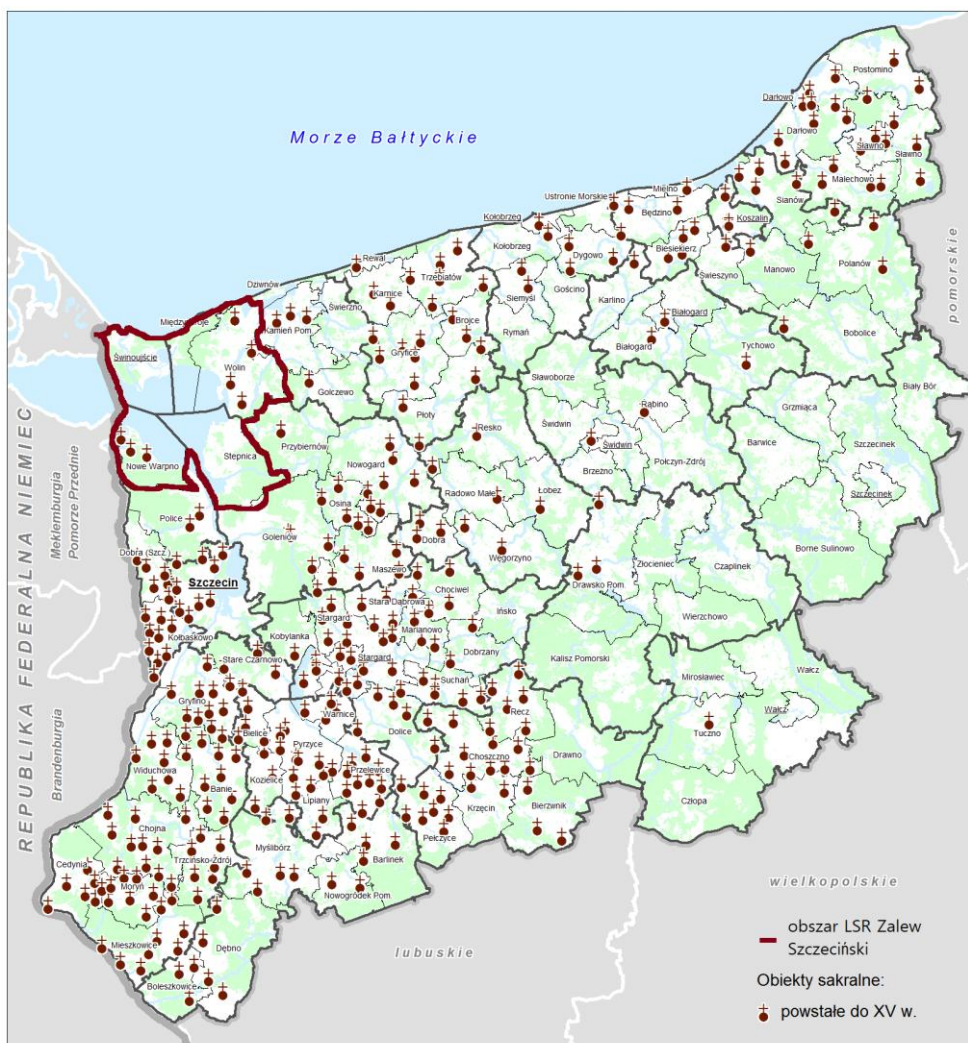
⁹ Na podstawie Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2017-2020 dla Województwa Zachodniopomorskiego, Uchwała Nr XXII/361/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 kwietnia 2017 r.

twierdza Jomswikingów. Pierwsze wykopaliska archeologiczne w Wolinie przeprowadzone zostały już w XIX w. przez niemieckich badaczy, natomiast po II wojnie światowej badania prowadzone są w tym mieście od 1952 r. i prawie, nieprzerwanie kontynuowane są do dzisiaj. W samym Wolinie od lat 50. XX w. funkcjonuje Pracownia Archeologiczna Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, jedno z nielicznych miejsc tego typu w Polsce, której zadaniem jest prowadzenie badań nad historią miasta, ale również całej wyspy Wolin i jej okolic. W trakcie badań archeologicznych przeprowadzonych w Wolinie pozyskano ogromną kolekcję zabytków o wysokiej klasie m.in. słynną figurkę Świętowita z IX w. (pogańskiego boga Słowian), która prezentowana była na wystawach w muzeach na całym świecie, a obecnie dostępna jest dla zwiedzających, wraz z innymi zabytkami na wystawie stałej w Muzeum Regionalnym im. Andrzeja Kaubego w Wolinie. Wielka i niezwykle interesująca historia Wolina była również zaczynem dla powstania Centrum Słowian i Wikingów Wolin-Jomsborg-Wineta, które stanowi ważną atrakcję na Pomorzu Zachodnim, gdzie turysta może zobaczyć rekonstrukcje wczesnośredniowiecznych chat wraz z ich wyposażeniem, jak też statków czy nabrzeża. Od prawie trzech dekad organizowany jest również w Wolinie Festiwal Słowian i Wikingów, jedna z największych imprez rekonstruktorskich na świecie, która przyciąga co roku do Wolina dziesiątki tysięcy turystów. Dla Gminy Wolin najważniejszym zadaniem jest podejmowanie działań celem wzmocnienia kwalifikowanej turystyki kulturowej związanej z historią, archeologią, krzewieniem wiedzy na temat rybactwa, rybołówstwa, rzemiosła związanego z tymi dziedzinami.

Przez obszar LSR przebiega również pomorski szlak św. Jakuba do Santiago de Compostela¹⁰. Szlak oznakowany jest zgodnie z tradycją żółtymi muszlami malowanymi na drzewach oraz tabliczkami montowanymi na słupach. Na obszarze województwa zachodniopomorskiego szlak liczy 630 km (droga główna i drogi wariantowe), łączy się na wschodzie ze Słupską Droga, a na zachodzie (w Świnoujściu) z Meklemburską (Północnoniemiecką) Droga św. Jakuba. Etap 37 Międzyzdroje–Świnoujście rozpoczyna się przy węźle szlaków obok siedziby Muzeum Wolińskiego Parku Narodowego. Droga św. Jakuba jest jednym z najstarszych i najważniejszych szlaków pielgrzymkowych w Europie. Na obszarze LSR znajduje się wiele zabytków sakralnych z metryką do XV w. Na obszarze LSR znajdują się również liczne zabytki użytku publicznego, tj. latarnia morka w Świnoujściu; jest to najwyższa latarnia morska nad Bałtykiem, oferująca zapierające dech w piersiach widoki na miasto, port i morze. Innymi obiektami przyciągającymi turystów w Świnoujściu są fortyfikacje. Fort Gerharda (Fort Wschodni) to jeden z najlepiej zachowanych fortów XIX-wiecznej Twierdzy Świnoujście. Oferuje zwiedzającym możliwość poznania historii fortyfikacji oraz podziwiania ekspozycji związanych z militariami. Z kolei - Fort Anioła (Fort Zachodni) wyjątkowy fort, zbudowany na wzór rzymskiego Mauzoleum Hadriana, zachwyca swoją architekturą. W sezonie letnim można tu odwiedzić "Kopalnię Bursztynu". Oprócz wymienionych powyżej, warto zwrócić uwagę na inne zabytki, takie jak: Falochrony, Willa „Graal”, Muzeum Rybołówstwa Morskiego. Świnoujście to nie tylko zabytki, ale także piękne plaże, malowniczy Park Zdrojowy i wiele innych atrakcji.

Mapa 2. Obiekty sakralne z metryką do XV w. na tle regionu na obszarze LSR

¹⁰ Przez woj. zachodniopomorskie biegną następujące etapy Drogi św. Jakuba: Etap 26: (Słupsk) – Pałowo – Sławno. Etap 27: Sławno – Darłowo. Etap 28: Darłowo – Iwęcino. Etap 29: Iwęcino – Koszalin. Etap 27a: Sławno – Polanów. Etap 28a: Polanów – Wyszewo. Etap 29a: Wyszewo – Koszalin. Etap 30: Koszalin – Dobrzyca. Etap 31: Dobrzyca – Kołobrzeg. Etap: 30a Koszalin – Białogard. Etap 31a: Białogard – Kłopotowo. Etap 31b: Kłopotowo – Kołobrzeg. Etap 32: Kołobrzeg – Trzebiatów. Etap 33: Trzebiatów – Karnice. Etap 34: Karnice – Kamień Pomorski. Etap 35: Kamień Pomorski – Wolin. Etap 36: Wolin – Międzyzdroje. Etap 37: Międzyzdroje – Świnoujście. Etap 36a: Wolin – Stepnica. Etap 37a: Stepnica – Goleniów. Etap 38a: Goleniów – Szczecin.

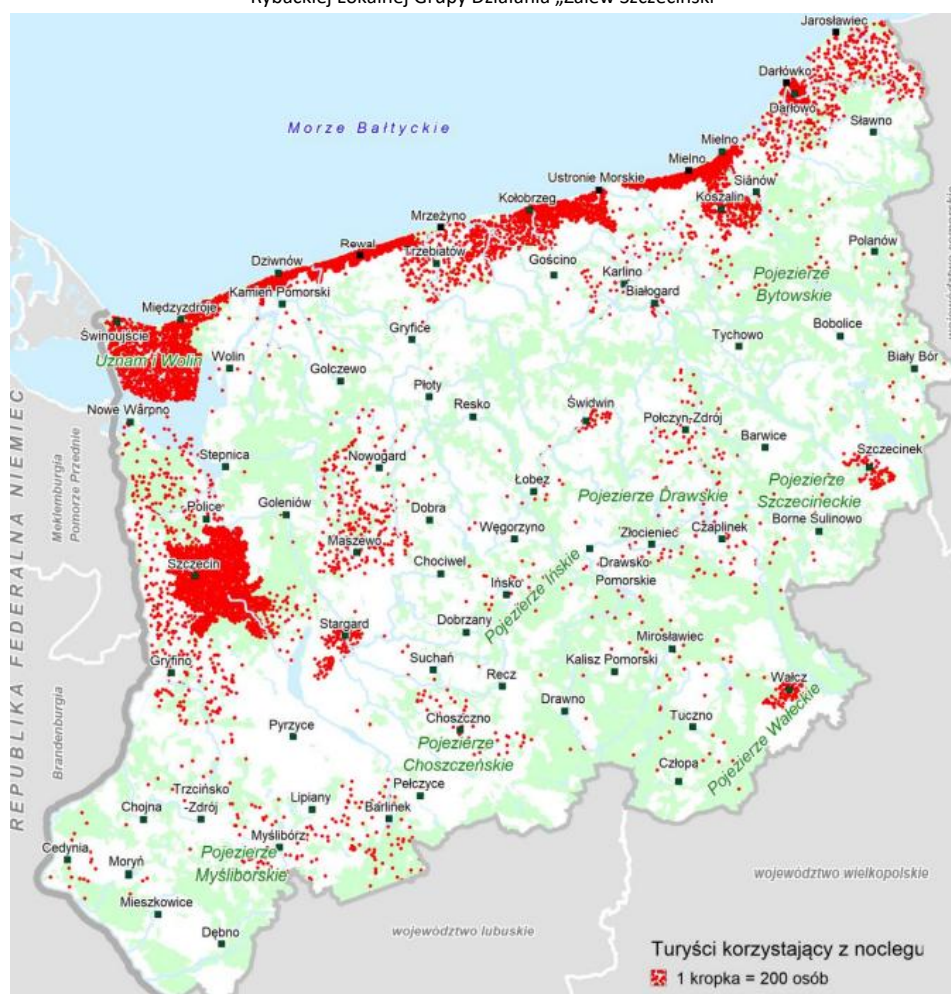
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020, na podstawie danych z Rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego, opracowanie własne

W oparciu o zinventaryzowane, występujące obiekty o wartości historycznej, kulturowej i krajobrazowej wyznaczane są tzw. Obszary Kulturowo-Krajobrazowe, stanowiące podstawę do tworzenia dedykowanych szlaków turystycznych, czy szerzej -produktów turystycznych. Obszar obejmuje sześć obszarów kulturowo-krajobrazowych z terenu województwa zachodniopomorskiego zidentyfikowanych w dokumentach strategicznych województwa, tj. OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski” obejmujący Świnoujście, Wolin i Międzyzdroje. Na tym obszarze działa od 1960 r. Woliński Park Narodowy, obejmujący klifowy odcinek wybrzeża, dobrze zachowane lasy bukowe, deltę Świny oraz przybrzeżny pas wód Bałtyku. Miejscowości z portami i stoczniami (Świnoujście), uzdrowiskami (Świnoujście, Międzyzdroje), latarniami morskimi, o funkcjach wypoczynkowych. W bezpośrednim otoczeniu Pasa Nadmorskiego występują zabytkowe układy urbanistyczne oraz wsie o historycznych układach ruralistycznych. Parki w większości związane są założeniami dworsko-folwarcznymi, tworząc wraz z nimi wnętrza architektoniczno-krajobrazowe, niejednokrotnie o unikalnej wartości. Na terenie działania RLGD nie ma ich wiele w porównaniu do innych obszarów województwa, lecz kilka z nich jest bardzo cennych. Znaczący udział w kształtowaniu rynku pracy na obszarze RLGD może stanowić turystyka. Funkcja turystyczna charakteryzuje się różnym stopniem rozwoju i intensywności ruchu turystycznego w poszczególnych gminach (powiatach). Działalność turystyczna nie stanowi jednak jeszcze w strukturze gospodarki obszaru LSR bardzo istotnego elementu, ale w ostatnich latach dynamicznie się rozwija. Charakterystyczną cechą niektórych gmin z obszaru LSR jest występowanie zjawiska tzw. drugich domów, które zapewniają pobyt weekendowy głównie

mieszkańcom stolicy oraz Niemcom o polskich korzeniach. Silną stroną obszaru jest lokalna kultura i specyficzne produkty lokalne: Przez obszar LSR przebiegają również szlaki rowerowe o znaczeniu regionalnym sławiące potencjał rozwoju turystyki rowerowej (trasy priorytetowe: Stary Kolejowy Szlak i Trasa Pojezierzy Zielonych, Korytarze tras głównych Wału Pomorskiego). Z kolei – w zakresie potencjału środowiskowego obszar LSR to rozległy teren pokryty lasami i terenami Natura 2000. Silną stroną obszaru jest jego wysoka lesistość (na poziomie 31%, co daje potencjał do prowadzenia aktywności turystycznej w oparciu o zasoby naturalne. Najwięcej lasów w całej powierzchni gminy jest w gminie Międzyzdroje (42%) w porównaniu do lesistości woj. zachodniopomorskiego na poziomie 35,8%.

Dzięki klimatowi o właściwościach leczniczych, zasobom borowiny i wód leczniczych. Świnoujście funkcjonuje jako renomowane uzdrowisko specjalizujące się w leczeniu różnego rodzaju schorzeń, w szczególności kardiologicznych i reumatologicznych. Pogłębienie toru wodnego i sztuczne wyspy nie mają już takiego dobrego wpływu na prowadzenie działalności rybackiej na obszarze Zalewu. Cechą charakterystyczną obszaru LSR są produkty lokalne bazujące na zasobach naturalnych. Charakterystyczne dla obszaru Zalewu Szczecińskiego są dania z ryb stanowiące kulinarne dziedzictwo Pomorza Zachodniego. Produkty bazujące na rybie tj. zupa rybna stanowią istotną część dań serwowanych turystom odwiedzającym miejscowości obszaru LSR. Nad morzem rybacy wędzą na znacznie większą skalę, ponieważ świeża ryba prosto z wędzarni jest uznawana za atrakcję turystyczną. Przyrządzana jest w każdym miejscu, w którym są rybacy.

Charakterystyczne dla obszaru LSR są okoń, węgorz wędzony, węgorz woliński, leszcz wędzony, zupa z leszcza, szczupak faszerowany w galarecie. Produkty lokalne z ryb Zalewu Szczecińskiego należy uznać za mocną stronę gmin obszaru LSR. Cechą obszaru LSR jest wysoka jakość środowiska przyrodniczego, w tym duża powierzchnia obszarów chronionych różnymi formami prawnymi tj. parki narodowe, rezerваты, puszcze: Woliński Park Narodowy, rezerwat Karsiborska Kępa, Park Natury Zalewu Szczecińskiego oraz znajdujące się w południowo zachodniej części wyspy Uznam rezerваты Orła Białego i Karsiborskich Paproci a także obszary Natura 2000, (w tym również tzw. morskie obszary Natura 2000): Wyspy Wolin i Uznam (PLH 320019), Uroczyska w Lasach Stepnickich (PLH 320033), Zalewu Szczecińskiego (PLB 320009), Łąk Skoszewskich (PLB 320007), Dłty Świny (PLB 32002), Puszczy Goleniowskiej (PLB 320012) oraz Puszcza Wkrzańska. Obszary chronione stanowią znaczny atrybut i potencjał dla rozwoju turystyki wodnej, turystyki aktywnej, wędkarstwa i rekreacji.

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020, opracowanie własne

O warunkach rozwoju turystyki w województwie zachodniopomorskim decydują dwie grupy czynników: zasoby i walory przyrodnicze i poza przyrodnicze (kulturowe i ekonomiczne), zagospodarowanie turystyczne zapewniające właściwe warunki wypoczynku. Z profilem rozwoju turystyki na obszarze LSR znakomicie konweniujecie idea budowy rozległej sieci ścieżek i tras rowerowych na terenie województwa. Uwarunkowania przestrzenne obszaru RLGD wpływają na konieczność rewitalizacji przestrzeni.

Podsumowując, na terenie LSR poczyniono wiele inwestycji mających na celu poprawę dostępu do infrastruktury sportowej oraz obiektów kultury, również ze środków RLGD. Oferują one szeroką ofertę zajęć i wydarzeń. Powtarzającym się problemem obszaru jest niewykorzystany potencjał warunków do rozwoju turystyki oraz niska jakość oferty kulturalnej (głównie rozrywkowa) uboga oferta kultury wysokiej. W okresie 2021-2027 możliwe będzie otrzymanie wsparcia ze środków LSR w szczególności w zakresie gospodarstw agroturystycznych oraz zagród edukacyjnych oraz małą infrastrukturę gminną. Wsparcie wydaje się uzasadnione potrzebami obszaru w zakresie uwarunkowań środowiskowych i kulturowych obszaru LSR.

Opis uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych

Jednostki osadnicze leżące w granicach obszaru LSR można podzielić na następujące klasy hierarchii sieci osadniczej: ośrodki miejskie o znaczeniu subregionalnym – Świnoujście, miasto o dominującej funkcji turystycznej z dużą nadwyżką usług rynkowych, ośrodki miejskie o znaczeniu podstawowym - Nowe Warpno, Stepnica, Wolin, Międzyzdroje. Obszary wiejskie można podzielić na: silnie zurbanizowane: Wolin, Międzyzdroje, Nowe Warpno oraz zurbanizowane, z redukcją funkcji rolniczej: Stepnica. W przestrzeni województwa zachodniopomorskiego w otoczeniu zewnętrznym obszar LSR znajdują się obszary funkcjonalne zarówno o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym, wyznaczone w Planie

zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego (PZPWZ). Do obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym zaliczono:

- Obszar Funkcjonalny Strefy Przybrzeżnej, jako obszar szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej (silny obszar wzrostu), skupia gminy znajdujące się w sąsiedztwie linii brzegowej Morza Bałtyckiego, Zalewu Szczecińskiego wraz z cieśninami Świny i Dziwny. W jego skład wchodzi gmina Świnoujście, Nowe Warpno, Stepnica i Wolin. Cechami charakterystycznymi strefy przybrzeżnej są: wysokie walory przyrodnicze, zróżnicowanie jego funkcjonowania, a także charakter zagospodarowania wynikający z rozwoju turystyki oraz gospodarki morskiej.

- Obszar Funkcjonalny Strefy Przygranicznej, jako obszar wymagający restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy wsparciu instrumentów właściwych polityce regionalnej, mieszczący się w południowo-zachodniej części Polski, obejmujący powiaty, których siedziby zlokalizowane są w odległości do 50 km od granicy z RFN. W jego skład wchodzi wszystkie gminy członkowskie RLGD. Główną mocną stroną tego OF jest występowanie bodźców stymulujących wzrost gospodarczy oraz współpracę międzynarodową. Do głównych barier można zaliczyć: niezadowalające wspólne planowanie rozwoju obszarów przygranicznych, brak wystarczającej liczby mostów na Odrze oraz słaba współpraca polsko-niemiecka związana z rynkiem pracy oraz innymi obszarami (gospodarczymi, kulturalnymi).

- Obszar Funkcjonalny Specjalnej Strefy Włączenia, jako obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych, charakteryzujące się kumulacją negatywnych zjawisk o charakterze społeczno-gospodarczym, najniższym stopniem rozwoju i pogarszającymi się perspektywami rozwojowymi, konfliktami przestrzennymi związanymi ze sposobem wykorzystania ich potencjału przyrodniczego i kulturowego. Głównymi ograniczeniami występującymi w strefie są: niska dostępność do usług publicznych oraz tych związanych z infrastrukturą techniczną. Gmina Nowe Warpno została włączona do Specjalnej Strefy Włączenia (Uchwała Nr 1075/21 Sejmiku WZP z dnia 28 lipca 2021 r).

Gmina Świnoujście, gmina Nowe Warpno i gmina Stepnica należą do Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego 2021-2030. Szczeciński Obszar Metropolitalny¹¹, ze względu na swoje przygraniczne położenie, jest jednocześnie częścią znacznie szerszego obszaru funkcjonalnego wykraczającego zasięgiem na terytorium RFN, tj. Transgranicznego Regionu Metropolitalnego Szczecina (TRMS)¹² Szacunkowa powierzchnia TRMS wynosi ok 12 968 km² (w tym 7 835 km² po stronie polskiej), zaś ludność ok. 2 638 535 os.; długość linii brzegowej: 176 km. Szczeciński Obszar Metropolitalny leży również na terenie Euroregionu Pomerania (EP), którego granice obejmują swoim zasięgiem po stronie niemieckiej: trzy powiaty Meklemburgii Pomorza-Przedniego: Vorpommern-Greifswald, Mecklenburgische Seenplatte i Vorpommern-Rügen, dwa powiaty Brandenburgii: Uckermark i Barnim oraz po stronie polskiej całe województwo zachodniopomorskie. Obszar ten charakteryzują: znaczny potencjał społeczno-gospodarczy, procesy dynamicznej migracji na niemiecką stronę granicy, stopniowo kształtujące się powiązania funkcjonalno-przestrzenne i historyczne Szczecina z otoczeniem po stronie niemieckiej (część obszaru Meklemburgii-Pomorza Przedniego).

¹¹ Studium integracji polskiej części pogranicza Polski i Niemiec IPPON identyfikuje SOM jako terytorium wiodące w strukturze TRMS

¹² W zakresie kluczowych dla SOM i miasta rdzeniowego polsko-niemieckich interakcji i relacji transgranicznych najistotniejszym dokumentem jest Wspólna Koncepcja Przyszłości 2030 (2016). Dokument ten powstał w wyniku kontynuacji wypracowanej wcześniej we współpracy z regionalnymi partnerami ze strony polskiej i niemieckiej Koncepcji Rozwoju Transgranicznego Regionu Metropolitalnego Szczecina (2011). Realizacja priorytetów rozwojowych Wspólnej Koncepcji Przyszłości 2030 dla polsko- -niemieckiego obszaru powiązań, przybliży Szczecin i jego OF do miana nadbałtyckiego obszaru wzrostu. Wspólna Koncepcja nie zawiera formalnych ustaleń planistycznych, tylko wspólne rekomendacje skierowane do decydentów, wskazujące na potencjał i możliwości rozwoju obszaru w zakresie planowania przestrzennego

Strategia wskazuje obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym wyznaczone w Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego do 2030 roku - MOF OW -Szczeciński Obszar Metropolitalny, Specjalna Strefa Wyłączenia na terenie Gminy Nowe Warpno. Szansą rozwojową obszaru LSR będzie możliwość pozyskania dodatkowych środków w ramach ZIT na realizację ponadlokalnych projektów na terenie gmin członkowskich. Szansą dla tych obszarów może być metropolitalne i transgraniczne oddziaływanie Szczecina i Świnoujścia oraz współpraca z SOM, korzystna dla obu stron, jak również integracja ekonomiczna obszaru transgranicznego (docelowo stworzenie wspólnego rynku pracy).

Nadmorskie położenie obszaru LSR jest największą determinantą jego rozwoju. Przyrodne położenie gmin z obszaru LSR umożliwia dogodne warunki rozwoju turystyki wodnej, wędkarstwa, rybactwa i przetwórstwa rybnego. Obszar LSR jest dobrze skomunikowany z niemiecką siecią dróg i kolei, takich jak np. Nadmorska Kolej Uzdrowskowa (UBB) i PKP Świnoujście – Szczecin – Berlin. Funkcjonują połączenia wodne Świnoujścia i Międzyzdrojów z gminami niemieckimi na wyspie Uznam oraz Świnoujścia, Wolina, Wapnicy i Stepnicy ze Szczecinem. Przez obszar LSR wiedzie ważne, międzynarodowe połączenie Skandynawii z Europą Środkową i dalej z państwami położonymi nad Adriatykiem i Morzem Śródziemnym. Szansą obszaru może być połączenie tunelem wysp Uznam i Wolin. Transgraniczne położenie i wyjątkowo cenne wartości przyrodnicze i naturalne obszaru (środowisko przyrodnicze akwenu Zalewu Szczecińskiego i Deltę Świny) stanowią ogromny potencjał rozwojowy obszaru LSR. Lepsze jego wykorzystanie wymaga rozbudowy systemu małych przystani wodnych i pomostów.

Obszar graniczny z Niemieckim Regionem Meklemburgia Pomorze Przednie. Gminy członkowskie RLGD mogą korzystać z Programu Współpracy Interreg VI A Meklemburgia - Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2021-2027 w ramach celu „Europejska Współpraca Terytorialna” EFRR. Potencjałem obszaru LSR jest również możliwość pozyskania dodatkowych środków pomocowych w perspektywie 2021-2027 w ramach instrumentów terytorialnych ZIT Obszar funkcjonalny Kamienia Pomorskiego¹³, do którego należą Gmina Wolin i Gmina Międzyzdroje. Z kolei - Gminy Świnoujście, Gmina Stepnica i Gmina Nowe Warpno znajdują się w Szczecińskim Obszarze Metropolitalnym. SOM jest głównym biegunem wzrostu w regionie, kumulującym kapitał społeczny i gospodarczy. Szczecin jako stolica województwa, jest głównym ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym, naukowym, kulturalnym oraz medycznym. W Szczecinie i podregionie szczecińskim wytwarzane jest 61% PKB województwa zachodniopomorskiego. Na terenie SOM planowane są do realizacji liczne inwestycje celu publicznego finansowane ze środków zewnętrznych tj. rozbudowa Szczecińskiej Kolei Metropolitarnej, rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych, działania w sferze energetyki, gospodarki odpadami i ochrony przeciwpowodziowej. Pośród wskazywanych problemów wskazywanych przez mieszkańców pojawiały się również braki infrastruktury w świetlicach wiejskich (brak Internetu w niektórych obiektach publicznych). Dostęp do szerokopasmowego Internetu to jeden ze sposobów niwelowania problemów związanych z wyłączeniem komunikacyjnym, brakiem dostępności do wielu usług. Może łagodzić negatywny wpływ zmian demograficznych na strukturę popytową usług. Jest również nieodzownym elementem branym pod uwagę przy ocenie atrakcyjności zamieszkiwania i inwestowania.

Poziom rozwoju gospodarczego gmin należących do obszaru LSR jest znacznie zróżnicowany z uwagi na wskaźniki Miasta Świnoujście. Średni poziom wskaźnika G dla gmin członkowskich wynosił na 2020 r. 2,6 tys. zł i jest to poziom porównywalny w gminach członkowskich, najwyższy poziom wskaźnika G notuje Gmina Świnoujście (3,9 tys. zł), z kolei – najniższy Gmina Stepnica (1,7 tys. zł). Analizując wysokość dochodów ogółem, najwyższe dochody notuje gmina Świnoujście na poziomie 602 mln zł rocznie, przy równie wysokich wydatkach 650 mln zł, z kolei najniższe dochody spośród gmin członkowskich osiąga gmina Nowe Warpno z 9 mln zł rocznie. Należy podkreślić, że wszystkie gminy partnerstwa poprawiły ten wskaźnik, co świadczy o

¹³ ZIT Obszar Funkcjonalny Kamienia Pomorskiego tworzy Gmina Dziwnów, Gmina Golczewo, Gmina Kamień Pomorski, Gmina Międzyzdroje, Gmina Świerżno, Gmina Wolin, Powiat Kamieński.

wzroście samodzielności finansowej JST. Identyfikuje się znaczne różnice w wydatkowaniu środków na współfinansowanie projektów i programów pomocowych; najwyższe spośród gmin członkowskich statystycznie środki na 2020 rok wydatkowała Gmina Świnoujście-ponad 203 mln zł, podczas gdy w tym samym okresie w gminie Nowe Warpno było to niewiele więcej niż 121 tys. zł.

Zbliżoną sytuację obrazuje analiza wydatków ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca gmin z obszaru LSR, średnio 8,5 tys. zł, gdzie najwyższy poziom notuje się w gminie Świnoujście (16 tys. zł). Analiza pokazuje, że pomimo zróżnicowania dochodów podatkowych gminy członkowskie wydatkują zbliżone środki na mieszkańców pomimo różnego poziomu dochodów. Pokazuje to zasadność kierowania pomocy szczególnie do gmin członkowskich z niższym poziomem dochodu podatkowego.

Tabela 4. Dochód podatkowy na obszarze LSR oraz poziom wydatków w gminach, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Dochody ogółem [zł]	Wydatki ogółem [zł]	Środki w budżecie gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych [zł]	Wskaźniki dochodów podatkowych gmin G	Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]
1.	Międzyzdroje	69,4 mln	64 mln	5,3 mln	3 129,41	10 325,62
2.	Świnoujście	602,8 mln	658,2 mln	203,6 mln	3 928,91	16 358,25
3.	Wolin	72,8 mln	64,6 mln	1,8 mln	1 906,86	5 460,03
4.	Stepnica	26,5 mln	25,2 mln	1 mln	1 767,03	5 246,38
5.	Nowe Warpno	9,3 mln	8,7 mln	121 tys.	2 371,53	5 575,69
	Razem/średnia	156,2 mln	164,1 mln	42,2 mln	2 620,75	8 593,19

Źródło: [wskazniki-dochodow-podatkowych-gmin-powiatow-i-wojewodztw-na-2020-r](#) oraz Dane GUS BDL

Analizy jakościowe pokazują, że istotną barierą rozwoju tych obszarów jest niska dostępność do podstawowych usług publicznych, zdekapitalizowanie tkanki osadniczej i zagrożenie walorów przyrodniczych w procesie gwałtownego poszukiwania alternatywnych dróg rozwoju oraz słaba jakość infrastruktury. Mieszkańcy wielu gmin borykają się ze słabą dostępnością do podstawowych usług oświatowych, zdrowotnych czy kulturalnych, brakiem transportu. Pożądanymi zatem kierunkami działań powinny być działania kierunkowe na rzecz poprawy spójności i integralności terytorialnej winny skupiać się z jednej strony na poprawie dostępności, z drugiej strony na przełamywaniu barier rozwojowych (przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu) i podnoszeniu potencjału rozwojowego terenów wiejskich (wraz z małymi miastami) na bazie endogenicznych zasobów (kadrowych, materialnych i infrastrukturalnych).

II.4. Opis ludności obszaru realizacji LSR

W niniejszym rozdziale zawarty został zwięzły opis obejmujący co najmniej: liczbę ludności, gęstość zaludnienia, strukturę ludności, grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR – obejmujący uwarunkowania społeczne obszaru LSR.

Opis uwarunkowań społecznych

Analiza obszaru zagospodarowanie przestrzennego i układu osadniczego wskazuje, że obszar LSR należy do obszarów dobrze zurbanizowanych. Gęstość zaludnienia obszaru LSR wynosi średnio 62 os./km², i nieznacznie niższa niż średnia dla woj. zachodniopomorskiego (75) jak i kraju (122). Wskaźnik liczby mieszkańców na 1 km² zmniejsza się od 2010 r. Mniejsza gęstość zaludnienia ma negatywny wpływ na koszty jednostkowe utrzymania infrastruktury technicznej, (w tym: sieci wodociągowej i kanalizacyjnej), infrastruktury społecznej (między innymi szkół, przedszkoli, domów opieki społecznej), a w konsekwencji również kosztów świadczenia usług komunalnych (dostarczania wody, odbioru ścieków i odpadów). Zgodnie z delimitacją zaproponowaną w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) zidentyfikowano w kraju obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Teren ten obejmuje łącznie 728 gmin o powierzchni 104,8

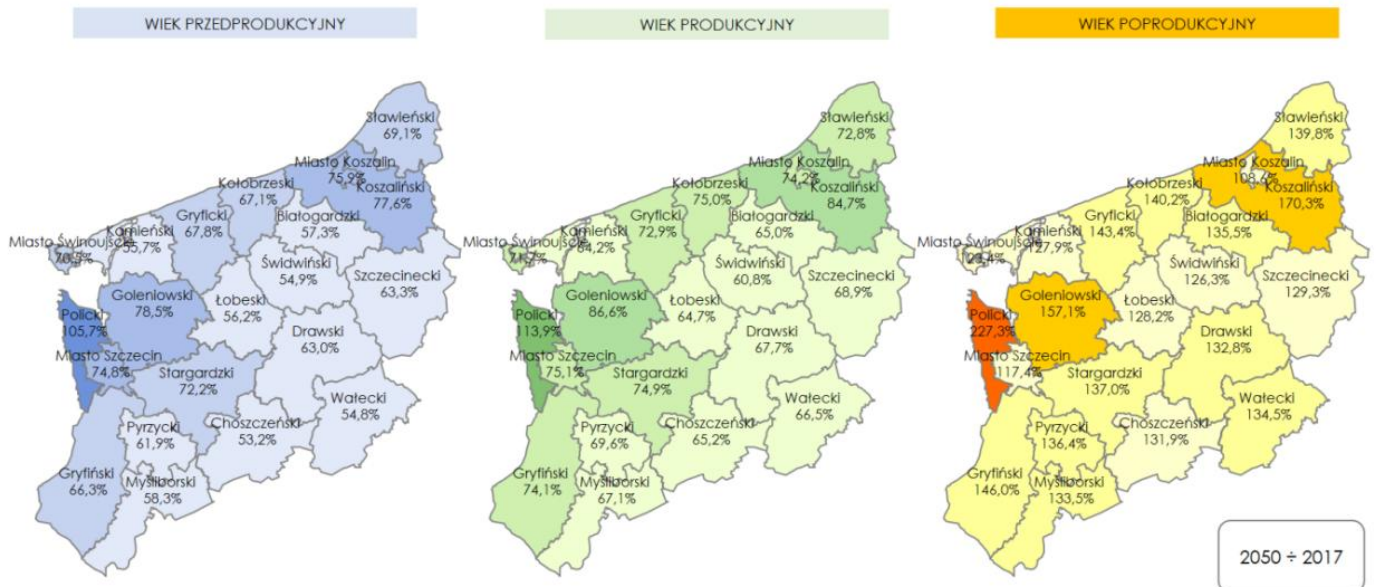
tys. km², który zamieszkuje 6,1 mln mieszkańców. Na terenie obszaru LSR Gmina Nowe Warpno znalazło się na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją na okres programowanie 2021-2027. Ujęcie gminy w wykazie gmin zagrożonych trwałą marginalizacją podyktowane było opóźnieniami urbanizacyjnymi tego terenu. Na tym obszarze szczególnie doskwierająca mieszkańcom jest również słaba dostępność komunikacyjna. Czynniki te w dużej mierze odpowiedzialne za procesy m.in. depopulacji, drenażu migracyjnego itp. co stanowi aktualnych problem obszaru LSR.

Analiza danych statystycznych pokazuje, że najpoważniejszym wyzwaniem demograficznym dla obszarów marginalizowanych jest depopulacja, połączona ze starzeniem się mieszkańców obszaru LSR, na które to wyzwania powinno się oddziaływać szczególnie dostępnymi działaniami w ramach LSR 2023-2027. Mimo spadku liczby osób, korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, nadal istnieje duża grupa osób biernych zawodowo oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Konieczne jest zatem zapewnianie kompleksowego wsparcia w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej w celu zwiększenia szans na zatrudnienie. Dane statystyczne jasno pokazują, że liczba ludności w większości gmin obszaru LSR spada. Niekorzystne wskaźniki liczby ludności w tych gminach dodatkowo obciążone są rosnącą dynamiką pogłębiania się niekorzystnych zmian demograficznych. Przewidywane utrzymanie się trendu demograficznego pogłębiającego starzenie się społeczeństwa, a w konsekwencji regularne uszczuplanie zasobów rynku pracy, czynią koniecznymi działania zmierzające do maksymalizacji wykorzystania zasobów kapitału ludzkiego. Niższa gęstość zaludnienia negatywnie wpływa również na uwarunkowania gospodarcze, co nie sprzyja do podejmowania decyzji przez przedsiębiorców do inwestowaniu (wysokie koszty dostarczenia mediów, problemy komunikacyjne, problemy z pozyskaniem kwalifikowanych pracowników, itp.).

Jednymi z najważniejszych czynników wpływających na przyszły stan rynku pracy są uwarunkowania demograficzne, a spośród nich zwłaszcza struktura ludności ze względu na wiek. Tendencja wzrostowa w ostatnich latach uległa powolnemu wyhamowaniu, a od 2013 r. obserwowany jest systematyczny spadek odsetka osób na terenie obszaru LSR w wieku produkcyjnym. Zmiany struktury wiekowej ogółem w obszarze LSR postępują stopniowo w kierunku starzenia się społeczeństwa. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,5 lat i jest wyższy niż w województwie zachodniopomorskim (42,7 lat), chociaż niższy niż w kraju (47 lat). Piramida płci i wieku obszaru LSR jest tożsama z obrazem charakterystycznym dla polskich miast i wsi, w którym wyraźnie zarysowane są dwa wyż demograficzne, pierwszy – tzw. powojenny wyż kompensacyjny przypadający na lata 50. oraz drugi, przypadający na lata 80¹⁴. Według prognozy liczebność tej grupy będzie nadal się zwiększać.

Mapa 4. Prognoza ludności dla powiatów woj. zachodniopomorskiego w latach 2017-2050

¹⁴ Wyż demograficzny przypadający na lata powojenne na poniższej piramidzie widoczny jest w szczególności wśród osób w wieku 55-69 lat, natomiast echo wyżu demograficznego lat 80. zaznacza się wśród 25-39-latków. Pomiędzy dwoma wyraźnymi wyżami zauważalne są dwa niż demograficzne stanowiące w głównej mierze konsekwencje okresu wojennego. Na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest proces starzenia się społeczeństwa, towarzyszy mu zjawisko tzw. „podwójnego starzenia się ludności”, wyrażone szybszym, w porównaniu do całej populacji, wzrostem liczby osób w wieku 65 lat i więcej oraz osób w wieku 80 lat i więcej. Do Na obszarze LSR, podobnie jak w całym kraju i regionie, niezmiennie rośnie liczebność grupy osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej populacji ludności.

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie na podstawie danych GUS

Struktura wieku mieszkańców obszaru LSR w ostatnich 20 latach zdecydowanie; przesunęła się w kierunku społeczeństwa starzejącego się. Jak wskazują trendy demograficzne w tym zakresie (z lat 2013-2018) ciągle rośnie odsetek osób starszych (65 lat i więcej) w populacji oraz ich proporcja w stosunku do osób młodszych (choć w ostatnich latach nieco wolniej niż w skali kraju). Coraz mniej korzystne stają się relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności, co obrazują cząstkowe współczynniki obciążenia demograficznego. Udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosi 41,22%¹⁵. Niekorzystna sytuacja pod względem demograficznym odnotowana jest w gminie Nowe Warpno (42%). We wszystkich gminach obszaru odsetek ludności w wieku nieprodukcyjnym jest ponad dwukrotnie wyższy (41%) niż w skali kraju (21,9%). W tym kontekście wyzwaniem dla obszaru będzie postępujące starzenie się mieszkańców. Problemem może być też zapewnienie odpowiedniej opieki osobom starszym, których będzie przybywało. Mogą wystąpić niekorzystne zmiany w gospodarce obszaru LSR. Odpyływ migracyjny ogranicza potencjał rozwoju regionu, choćby dlatego, że migracje dotyczą w znacznej mierze ludzi młodych, a także lepiej wykształconych. Zagrożeniem dla rozwoju obszaru może być drenaż kapitału ludzkiego przez zagranicę i bardziej konkurencyjne miasta i gminy w Polsce.

Tabela 5. Ludność według ekonomicznych grup wieku na obszarze LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Liczba ludności	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku nieprodukcyjnym	Udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w liczbie mieszkańców
1.	Międzyzdroje	6 179	898	1 693	3 567	2 591	41,93%
2.	Świnoujście	40 326	5820	10 962	23 544	16 782	41,62%
3.	Wolin	11 818	2 024	2 850	6 499	4 874	41,24%
4.	Stepnica	4 789	925	944	2 920	1 869	39,03%
5.	Nowe Warpno	1 565	247	415	903	662	42,30%
	Razem / średnia	64 677	9 914	16 864	37 433	26 778	41,22%

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

Wpływ na stabilność demograficzną obszaru mają również migracje, które kreują nie tylko wielkość populacji na danym obszarze, ale również wpływają na jej strukturę wiekową i mają kluczowe znaczenie dla

¹⁵ Jako nieprodukcyjny przyjmuje się wiek 0-17 lat (wiek przedprodukcyjny) oraz 60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn (wiek poprodukcyjny); wiek produkcyjny to 18-59/64 lata (18-59 lat - dla kobiet i 18-64 lata - dla mężczyzn).

kształtowania wspomnianej już tzw. prostej zastępowalności pokoleń¹⁶. Następuje powolny, acz systematyczny spadek liczby mieszkańców obszaru LSR. W 2020 r. saldo migracji na obszarze LSR jest na korzystnym poziomie i wynosiło -8, korzystna wartość wskaźnika odnotowana została w gminie Wolin, na poziomie dodatnim (16). Z uwagi na fakt, iż jednym z czynników determinujących zmianę miejsca zamieszkania jest czynnik ekonomiczny, relatywnie pozytywny wskaźnik migracji świadczy o wysokiej atrakcyjności obszaru RLGD dla pozostania w nim młodych osób.

Analiza danych PUP wskazuje, że liczba bezrobotnych z niepełnosprawnością spadała, lecz cały czas odgrywa duże znaczenie pośród ogólnej liczby bezrobotnych. Jak pokazuje analiza przemian społeczno-gospodarczych ostatnich lat osoby o niskich kwalifikacjach, w tym osoby nie posiadające kwalifikacji zawodowych są rzadziej zatrudniane i w największym stopniu zagrożenie bezrobociem. Obecna sytuacja na rynku pracy wydaje się być zadowalająca. Należy zaznaczyć, że liczba bezrobotnych w wyniku ww. uwarunkowań zewnętrznych ponownie notowano wzrost liczby bezrobotnych. Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosi 6,6% i jest zróżnicowany w skali gmin członkowskich RLGD. Niekorzystna sytuacja w tym obszarze występuje w Gminie Nowe Warpno (9,5%) w pozostałych gminach wskaźnik ten plasuje się na średnim poziomie w stosunku do całego obszaru LSR. Na uwagę zasługuje szczególnie wysoki odsetek kobiet w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie bezrobotnych, średnio 9%, z czego najgorsza sytuacja notowana jest w gminie Wolin (12,6%).

Tabela 6. Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Lp.	Gmina	Bezrobotni zarejestrowani [osoba]	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	Bezrobotni zarejestrowani - kobiety [osoba]	Udział bezrobotnych zarejestrowanych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]
1	Międzyzdroje	224	6,3%	118	7,1%
2	Świnoujście	714	3,0%	369	<i>brak danych</i>
3	Wolin	659	9,5%	392	12,6%
4	Stepnica	139	4,8%	78	6,0%
5	Nowe Warpno	86	9,5%	41	10,2%
	Łącznie / średnio	1822	6,60%	998	9,0%

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS

Pomimo pozytywnych trendów w tym obszarze nadal problem ten jest istotny szczególnie w powiecie kamieńskim. Na podstawie aktualnych danych poziom bezrobocia w powiecie kamieńskim w 2022 rok spadł o -2,2 pp. wynosił 13,2%. Stopa bezrobocia rejestrowanego jest nadal znacznie wyższa niż w regionie i kraju, podczas gdy w tym samym okresie stopa bezrobocia w mieście Świnoujście wynosiła 3,7%, pow. goleniowski 3,9% i pow. policki 4,5%. Bezrobocie wyższe jest w większości gmin członkowskich RLGD wśród kobiet niż mężczyzn. Kobiety na zachodniopomorskim rynku pracy na podstawie powyższej analizy mają zdecydowanie gorszą sytuację niż mężczyźni, pomimo statystycznie lepszego wykształcenia. Najwięcej bezrobotnych kobiet jest w wieku 25 – 34 lat, gdyż aż 31,3%, natomiast niewiele mniej jest ich w wieku 35 – 44 lata tj. 28,6%. Analizując dane w czasie można zaobserwować, że bezrobocie we wszystkich gminach maleje wśród kobiet, natomiast wśród mężczyzn tendencja ta nie jest aż tak wyraźna. Raport Kobiety na zachodniopomorskim rynku pracy¹⁷ wskazuje na występowanie dyskryminacji kobiet w sferze zawodowej. Szczególnie, że na terenie działalności RLGD jest wiele pracy w branży metalowej, wojskowej i w zakładach karnych, a w tych gałęziach specjalizują się mężczyźni. Na koniec 2020 roku współczynnik aktywności zawodowej kobiet w województwie zachodniopomorskim przyjął wartość 47,1%. Niższa aktywność

¹⁶ Różnica między napływem (imigracja) a odpływem (emigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie.

¹⁷ Raport Kobiety na zachodniopomorskim rynku pracy 2021 (dane za 2020 r.), Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

zawodowa kobiet została odnotowana w ośmiu innych województwach, a w zachodniopomorskim niewiele również zmieniła się sytuacja kobiet, jeśli chodzi o długotrwałe bezrobocie, nadal to one są tutaj większością. Analiza trendów demograficznych w powiązaniu z sytuacją na rynku pracy obszaru LSR wskazuje na konieczność podjęcia działań na rzecz bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów kadrowych (w tym podtrzymywanie aktywności zawodowej osób dojrzałych, aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy oraz biernych zawodowo); kolejnym działaniem powinno być zachęcanie ludzi młodych do pozostania na obszarze LSR. Częściowym antidotum na prognozowane problemy rynku pracy mogą być postępujące w przedsiębiorstwach procesy cyfryzacji i automatyzacji, ograniczające popyt na pracowników. Wsparciem może być oferowanie pomocy na podjęcie i rozwijanie działalności gospodarczej. Rekomendowanym kierunkiem wsparcia powinien być rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, który obejmować będzie wspieranie podmiotów sektora rybackiego w zakresie dywersyfikacji źródeł dochodów lub przekwalifikowania oraz wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Badania społeczne prowadzone na obszarze LSR pokazują problem organizowania się lokalnej społeczności w celu atrakcyjnego spędzania wolnego czasu. Obrazuje jakość i różnorodność dostępnej oferty i jej adekwatność do potrzeb lokalnych. Systematyczny spadek udziału mieszkańców w organizowanych przedsięwzięciach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych oznacza coraz mniejsze zaangażowanie mieszkańców w życie społeczności lokalnej¹⁸. Niekorzystny obraz sytuacji w tym zakresie znajduje również odzwierciedlenie w opinii mieszkańców, liderów i młodzieży obszaru LSR. Mieszkańcy nie wykazują dużej potrzeby samorealizacji ponieważ największy odsetek 38% wskazuje, że nie realizuje swoich pasji. Na obszarze LSR swoją aktywność społeczną podejmuje jedynie 30% respondentów, a nieco więcej 32% poza nim. Młodzież i mieszkańcy z obszaru LSR podobnie jak społeczność w regionie charakteryzuje się niskim poziomem kapitału społecznego. Świadczy o tym brak poczucia tożsamości lokalnej, który obrazują niskie wartości wskaźników aktywności społecznej i niski poziom zaufania do lokalnych uwarunkowań społecznych. Należy zatem podjąć działania na rzecz budowania więzi społecznych i zwiększenia poczucia przynależności i tożsamości terytorialnej społeczności lokalnej PPK. Pozwoli to na zwiększenie zdolności do współpracy i budowania zaufania.

Dane dotyczące bezwzględnej liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, jak i dane wskaźnikowe informują, że zmniejsza się liczba gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, wymagających wsparcia. Linia trendu w zakresie korzystania z pomocy społecznej, szczególnie z powodu bezrobocia maleje. Jest to spowodowane zarówno liczbą rodzin korzystających z tej formy wsparcia jak i liczbą osób w rodzinach głównie dzięki programom rządowym (m.in. program 500+, następnie 800+). Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosił średnio 5,6%. Liczba ta spadła, jednak wciąż pokazuje to zapotrzebowanie na kolejne działania w obszarze polityki społecznej na obszarze LSR. Liczba ta jest również wyższa niż w woj. zachodniopomorskim, gdzie z różnej formy pomocy i wsparcia w ośrodkach pomocy społecznej, miejskich ośrodkach pomocy społecznej lub powiatowych centrach pomocy rodzinie korzystało jedynie 5,54% wszystkich mieszkańców województwa. Gorsza sytuacja pod tym względem niż średnia odnotowana została w gminie Stepnica (7,7%), najkorzystniejsza w gminie Świnoujście - jedynie 3,2%.

W badaniach kwestionariuszowych z mieszkańcami prowadzonych na potrzeby raportu ewaluacji ex-post w drugiej połowie 2022 r. oceniono, że w zakresie potrzeb wspierania aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności

¹⁸ Por. Raport diagnostyczny Portret partnerstwa powiatu kamieńskiego Instrument ZIT, CWD Fundacja Fundusz Współpracy oraz Związek Miast Polskich, 2022, str. 58

do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji, ważnymi obszarami wsparcia są: Instrumenty aktywnej integracji – wsparcie indywidualne: np. kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe, wsparcie doradcze. W badaniach ankietowych wskazywano na specyfikę sektora rybackiego. Potencjałem płynącym z konsultacji społecznych jest silne przywiązanie mieszkańców do miejsca zamieszkania stanowiące podstawę do realizacji działań zmierzających do budowania kapitału społecznego. Potencjałem jest również możliwość wykorzystania walorów ryb małowartościowych. Rekomendowano wówczas zapewnienie wsparcia finansowego dla rybaków: W związku ze spadkiem liczebności niektórych gatunków ryb i wprowadzeniem limitów połowowych konieczne jest wsparcie finansowe dla rybaków, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji. Proponowane formy wsparcia to m.in.: Rekompensaty za szkody powodowane przez kormorany, rekompensaty za tymczasowe zaprzestanie połowów, wsparcie w zakresie dywersyfikacji działalności (np. rozwój usług turystycznych), pomoc w przekwalifikowaniu oraz ułatwienia w dostępie do pożyczek i kredytów.

Problemem społecznym obszaru LSR jest konieczność pomocy nielicznym mieszkańcom z problemami społecznymi, choć należy odnotować coroczne zmniejszanie się liczby osób objętych pomocą gminnych ośrodków pomocy społecznej. Analiza wywiadów z członkami stowarzyszenia pokazuje, że problemem w sferze społecznej wydaje się skuteczne docieranie do osób potrzebujących pomocy i ich aktywizacja zawodowa. Czynnikiem zewnętrznym utrudniającym efektywność programów gminnych jest znaczny transfer świadczeń socjalnych kierowanych w ostatnich latach z programów rządowych, co ogranicza grupę mieszkańców zainteresowanych uczestnictwem w projektach społecznych.

Mimo spadku liczby osób, korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, nadal istnieje duża grupa osób biernych zawodowo oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Konieczne jest zatem zapewnianie kompleksowego wsparcia w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej w celu zwiększenia szans na zatrudnienie. Wsparcie będzie realizowane m.in. poprzez instrumenty aktywnej integracji, tj. zawodowej, społecznej, edukacyjnej i zdrowotnej, a także poprzez działania o charakterze integrującym środowiska lokalne (np. uczestnictwo w kulturze, zwiększanie kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego jako działanie uzupełniające). Wyzwaniem w obszarze odnoszącym się do potrzeby dalszego budowania kapitału społecznego będzie wyzwolenie większego zaangażowania podmiotów NGO w lokalne życie społeczne oraz większego wsparcia finansowego na ich rzecz. Problemem obszaru jest jednak zróżnicowany i niewykorzystany potencjał NGO.

Podsumowując, specyfiką obszaru LSR w sferze społecznej jest niekorzystna struktura demograficzna z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym, spada liczba mieszkańców ogółem, w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, wzrasta w wieku poprodukcyjnym; ogólne saldo migracji jest ujemne choć korzystniejsze niż wiele terenów Pomorza Zachodniego. W ramach prowadzonych działań wsparcia zasadne będzie kierowanie pomocy do osób w niekorzystnej sytuacji, jak kobiety, osoby z niepełnosprawnościami lub osoby poszukujące zatrudnienia, w tym mieszkańców osiedli po-PGR. Osoby zaliczone do grupy szczególnie potrzebujących pomocy na obszarze LSR, to osoby młode, osoby starsze (po 60 roku życia), mieszkańcy zamieszkujący tereny danych PGR. Nie identyfikuje się natomiast do tej grupy osób z niepełnosprawnością ani osób migrantów.

Z uwagi na konieczność realizacji zapisów polityk unijnych związanych z tzw. europejskim zielonym ładem¹⁹ w okresie programowania 2023-2027 jednym z kierunków realizowanych projektów przez RLGD mogą być działania edukacyjne i aktywizacyjne w obszarze wyzwań klimatycznych i środowiskowych. Analiza danych z badań z mieszkańcami pokazuje, że potrzebne są zintegrowane interwencje w zakresie edukacji,

¹⁹ Europejski zielony ład to pakiet inicjatyw politycznych, którego celem jest skierowanie UE na drogę transformacji ekologicznej a ostatecznie – osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Wspiera przekształcenie UE w sprawiedliwe i dostatnie społeczeństwo o nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarce.

przedsiębiorczości i rynku pracy, w powiązaniu ze sferą gospodarki lokalnej i regionalnej oraz stwarzające warunki do kształcenia ustawicznego mieszkańców i dostosowywania ich kompetencji do zmieniających się uwarunkowań rynkowych. Wymagane są interwencje w zakresie wprowadzania bardziej efektywnych metod i form kształcenia, odkrywania i wspierania talentów, wyboru odpowiedniej ścieżki kształcenia. Niekorzystne trendy związane z depopulacją i emigracją ludzi młodych może złagodzić bądź powstrzymać rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Zalecane działania strategiczne, łagodzące skutki przemian demograficznych: przestrzenne: poprawa jakości życia w miejscu zamieszkania, poprawa jakości przestrzeni publicznych, poprawa dostępności (w tym architektonicznej) dla osób niepełnosprawnych; społeczne: poprawa jakości i dostępności usług publicznych, wdrażanie polityki senioralnej, integrowanie imigrantów w miejscu zamieszkania i w środowisku pracy; wspieranie zasobów intelektualnych; gospodarcze: dywersyfikacja rynku pracy oraz środowiskowe: wdrażanie polityki klimatycznej, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury²⁰. Potencjałem obszaru może być możliwość pozyskania dodatkowych środków na aktywizację mieszkańców i środków EFS+ z przeznaczeniem w szczególności na wsparcie aktywizacyjne na rzecz rodzin, społeczności i osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia, a także osób biernych zawodowo.

II.5. Charakterystyka rybackości obszaru realizacji LSR

Obszar LSR ma długą tradycję gospodarki rybackiej, kadra jest doświadczona i wykwalifikowana. Potencjał rybołówstwa jeziorowego oraz akwakultury stawowej jest jednak słabo wykorzystany. Widoczne jest odchodzenie od form ekstensywnych (rybołówstwo jeziorowe) do intensywnych (akwakultura stawowa). Kierunek ten jest wyrazem ogólnych tendencji, widocznych w gospodarce rybackiej Unii Europejskiej. Polska akwakultura staje się elementem krajobrazu kulturowego obszarów wiejskich. Jest to najbardziej ekologiczna forma akwakultury (systemy zamkniętego obiegu RAS). Obszar LSR charakteryzuje się słabo rozwiniętym łańcuchem dostaw produktów w sektorze rybołówstwa, co ma wpływ na kondycję finansową przedsiębiorstw. Lokalny rynek pozbawiony jest dostaw ryby świeżej złowionej przez lokalnych rybaków; brak zakładów obróbki wstępnej ryb. Zidentyfikowanym problemem obszaru LSR jest również niska rentowność gospodarstw rybackich.

Rybaczy ze Świnoujścia i Międzyzdrojów połowią przede wszystkim na akwenie Zalewu Szczecińskiego, ale również na Zatoce Pomorskiej. Połowy dokonywane stanowią relatywnie niewielką część połowów polskiej floty rybackiej na Morzu Bałtyckim. W latach 2015-2020 było to 1,3 do 4,1% połowów, jednak przyrównując te wielkości do połowów dokonywanych przez łodzie (do 12 m długości) udział ten stanowił od 9 do 24,8%. W 2020 roku na wielkość połowów wpływ miały ograniczenia związane z pandemią COVID-19, a w 2018 roku na skutek zmian legislacyjnych jednostki do 8 m długości nie miały obowiązku raportowania połowów i dane nie są pełne. Liczba jednostek rybackich łowiących na zalewach pozostawała stabilna i stanowiła około 25% liczby jednostek ogółem w kraju (30% liczby jednostek do 12 m długości nazywanych w opracowaniu łodziami, stanowiącymi 100% jednostek zalewowych), co przy zmniejszającej się liczbie jednostek w całej flocie bałtyckiej wskazywało na chęć pozostania rybaków w zawodzie i dostarczania ryb.

Tabela 7. Połowy polskiej floty rybackiej na Morzu Bałtyckim w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Morze Bałtyckie	134 725,2	138 899,3	137 574,1	154 561,8	145 962,9	130 028,1
Łodzie	26 996,8	28 199,4	19 613,1	19 051,1	19 804,2	18 548,2
Łodzie udział	20,5%	19,1%	20,2%	15,7%	24,8%	9,0%
ZS	2 146,3	2 112,5	1 897,3	2 062,1	2 472,3	889,2
ZS udział	1,6%	1,5%	1,4%	1,3%	1,7%	0,7%

²⁰ Por. Synteza Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej na potrzeby opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM) do roku 2030

Źródło: MIR-PIB na podstawie danych Centrum Monitorowania Rybołówstwa MRIRW

Liczba jednostek rybackich łowiących na zalewach pozostawała stabilna i stanowiła około 25% liczby jednostek ogółem (30% liczby jednostek do 12 m długości nazywanych w opracowaniu łodziami, stanowiącymi 100% jednostek zalewowych), co przy zmniejszającej się liczbie jednostek w całej flocie bałtyckiej wskazywało na chęć pozostania rybaków w zawodzie i dostarczania ryb.

Tabela 8. Liczba jednostek polskiej floty rybackiej na Morzu Bałtyckim w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Morze Bałtyckie	875	843	834	827	827	823
łódzie	682	672	670	665	665	662
łódzie udział	29,9%	30,2%	30,6%	31,0%	31,1%	31,4%
ZS	108	107	107	107	107	107
ZS udział	12,3%	12,7%	12,8%	12,9%	12,9%	13,0%

Źródło: MIR-PIB na podstawie danych Rejestru Statków Rybackich

Na obszarze Zalewu Szczecińskiego połowy prowadzono przy użyciu narzędzi pułapkowych (żaki i kosze) i usidlających (wontony). Na podstawie raportów składanych przez rybaków do Centrum Monitorowania Rybołówstwa w Gdyni, w okresie od 1 stycznia do 25 października 2022 r. na tym akwenie złowiono łącznie 137,9 ton ryb reprezentujących ponad 15 raportowanych gatunków ryb (dane Centrum Monitorowania Rybołówstwa w Gdyni). W 2022 r. złowiono najwięcej płoci – 51,7 t (37,5%), śledzi – 47,9 t (34,7%), leszczy – 26,2 t (19,0%) i okoni 8,8 t (6,4% ogólnej masy złowionych ryb). Udział narzędzi pułapkowych (żaki) i usidlających (wontony) w ww. okresie 2022 r. w ogólnej masie złowionych ryb charakteryzował się wyraźną przewagą narzędzi pułapkowych (żaki) - 79,1%. Analiza wielkości połowów za lata 2011-2021 wykazała dwukrotny wzrost masy połowów w 2021 r. w stosunku do 2020 r. w odniesieniu do większości gatunków raportowanych zarówno w połowach narzędziami pułapkowymi (żaki) jak i usidlającymi (wontony). Największe połowy odnotowano w odniesieniu do płoci – 51,7 t (37,5%), śledzi – 47,9 t (34,7%), leszczy – 26,2 t (19,0%) i okoni 8,8 t (6,4% ogólnej masy złowionych ryb). Analiza połowów pod kątem zastosowanych narzędzi połowów wykazała, że udział narzędzi pułapkowych (żaki) był znacznie wyższy od usidlających (wontony) w ogólnej masie złowionych ryb i wynosił odpowiednio 66,9% i 33,1%. Znikomy udział w ogólnej strukturze wolumenu połowów tj. poniżej 2% miały takie gatunki jak sandacz, witlinek, gładzica, węgorz, dobijaki, sieja i inne.

Tabela 9. Polskie połowy w wodach Z. Szczecińskiego w 2022 r.

Gatunek	Nazwa_lacińska	Narzędzia pułapkowe (FPO+FYK)	Narzędzia usidlające (GNS)	Razem
Boleń	<i>Leuciscus aspius</i>	36.0	3.0	39.0
Certa	<i>Vimba vimba</i>	7.0		7.0
Leszcz	<i>Abramis brama</i>	13 313.0	12 908.0	26 221.0
Lin	<i>Tinca tinca</i>	42.0		42.0
Miętus	<i>Lota lota</i>	199.0	10.0	209.0
Okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	8 460.0	320.0	8 780.0
Płoc	<i>Rutilus rutilus</i>	36 190.0	15 527.0	51 717.0
Sandacz	<i>Sander lucioperca</i>	367.5	63.0	430.5
Sieja	<i>Coregonus lavaretus</i>	75.0		75.0
Sum	<i>Silurus glanis</i>	14.0		14.0
Śledź	<i>Clupea harengus</i>	47 905.0		47 905.0
Troć wędrowną	<i>Salmo trutta</i>	121.0	14.0	135.0
Węgorz	<i>Anquilla anquilla</i>	1 253.0		1 253.0
Węgorzyca	<i>Zoarces viviparus</i>	271.0		271.0
inne ryby słodkowodne i morskie		750.0	39.0	789.0
Razem		109 003.5	28 884.0	137 887.5

Źródło: Program badań zasobów ryb oraz ocena sposobu przydziału uprawnień do połowów podmiotom uprawnionym do wykonywania rybołówstwa komercyjnego na obszarze Zalewu Szczecińskiego, Jeziora Dąbie i Zatoki Pomorskiej w latach 2021-2023, MIR-PIB 2023, str. 9

Wartość produkcji sprzedanej sektora rybackiego na obszarze realizacji LSR za rok 2021 wynosi 5,67 mln zł.

Tabela 10. Podmioty sektora rybackiego i wielkość produkcji, przetwórstwa i produkcji materiału zarybieniowego na obszarze Zalewu Szczecińskiego wg. stanu za rok 2021

Lp.	Gmina	Powiat	Wartość produkcji na obszarze danej gminy za rok 2021
1.	Międzyzdroje	kamieński	2,94 mln zł
2.	Świnoujście	m. Świnoujście	1,07 mln zł
3.	Wolin	kamieński	0,50 mln zł
4.	Stepnica	goleniowski	0,99 mln zł
5.	Nowe Warpno	policki	0,17 mln zł
Razem			5,67 mln zł

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych MIR i IRŚ

Odniesienie do kryt. oceny LSR: Kryt. 4. Dotyczące wartości produkcji sektora rybackiego dla obszaru objętego realizacją LSR

Wartość produkcji sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR wynosi powyżej 4 do 10 mln zł wartości produkcji, którą stanowi wyrażona w mln zł suma przychodów (5,67 mln zł). Oczekiwana liczba punktów 6 pkt.

Rybołówstwo jest ważną działalnością gospodarczą, która trwa na obszarze działania RLGD przez prawie cały rok (z wyjątkiem okresu zamarzania zalewu i przybrzeżnej części morza). Ryby rodzime dla charakterystycznych słonawych wód Zalewu Szczecińskiego są źródłem utrzymania wielu rodzin z miejscowości nadmorskich. Rybołówstwo na małą skalę generuje dochód dla regionu nie tylko za swój produkt (ryby), ale także poprzez zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu. Przemysł regionalny ukierunkowany na przetwórstwo ryb jest słabo rozwinięty, ponieważ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, główny krajowy dokument strategiczny dotyczący zarządzania planowaniem przestrzennym w Polsce, nie pozwala w tym regionie na inwestycje przemysłowe - przeznacza je natomiast na rozwój turystyki. Większość z przedsiębiorstw w regionie jest zarejestrowana dla celów statystycznych

jako działająca w obszarach gospodarczych związanych z handlem detalicznym, hotelarstwem i obsługą nieruchomości.

Prowadzone badania przez MIR-PIB pokazały, że intensyfikacja wykorzystania połowów ryb, w szczególności gatunków uznawanych za mało wartościowe pod względem handlowym (np. płoć, leszcz) może przyczynić się do rozwoju regionalnego również poza sezonem letnim, przy rosnącym zainteresowaniu konsumentów tradycyjną, regionalną kuchnią w stylu slow-food. Światowe trendy pokazują, że konsumenci coraz bardziej interesują się zrównoważonymi praktykami w rybołówstwie, a preferencje zakupowe kierują się w stronę lokalnych ryb poławianych w sposób jak najmniej inwazyjny do dobrostanu ryb. Logika zrównoważonej innowacji zakłada poszukiwanie nieoczywistych smaków, sezonowości, tradycji w nowoczesnym wydaniu. Promocja przeżyć kulinarnych w regionie ma w założeniu doprowadzić do zwiększenia udziału ryb małowartościowych w menu i wspierać rozwój regionu zgodny z zasadami gospodarki cyrkularnej.

Na obszarze LSR poławianych jest corocznie około 4,7 tys. ton ryb. Największy udział w połowach na terenie Zalewu Szczecińskiego miały śledzie (22%) i okonie (21%). Obszar działania RLGD bogaty jest w biozasoby, które mogą być lepiej wykorzystane tj. w sposób prowadzący do wygenerowania wyższej wartości dodanej na terenie regionu. Tymi zasobami są tzw. ryby małowartościowe. W 2005 roku w opracowaniu dla FAO autorzy stwierdzili, iż ryby małowartościowe określane w języku angielskim jako low value fish lub trash fish to ryby o różnych cechach, jednak zazwyczaj gatunki o małych rozmiarach, nie preferowane przez konsumentów, mające niewielką bezpośrednią wartość handlową lub nie mające żadnej wartości handlowej. Rybacy w obu regionach rocznie poławiają ponad 3 tys. ton ryb z około 30 gatunków ryb uznawanych za mało znaczące komercyjnie, m. in. leszcz, płoć, okoń, karaś, krąp, ciosa, lin, boleń, sieja, stynka, miętus, certa, jazgarz, itp. Średnia cena uzyskiwana w skupie za 1 kg takich ryb oscyluje wokół 0,08-5,50 zł. Analizując potencjał ryb małowartościowych należy wskazać na uwarunkowania środowiskowe zmieniające się w latach 2016-2020 wraz ze zmianami w wielkości zasobów rybnych związanych m.in. ze zmianami klimatycznymi i biochemicznymi w morzu oraz presją połowową. Te z kolei miały negatywny wpływ na dochody rybaków, co spowodowało wzrost zainteresowania gatunkami, które wcześniej były zaniedbywanymi. Niskowartościowe ryby są trudne w obróbce. Początkowo zakładano, że ryby o niskiej wartości komercyjnej mogą być wykorzystywane jako surowiec paszowy, oleje rybne (bogate w kwasy tłuszczowe omega 3 i omega 6), nawozy, kolagen, guanina, klej rybny, dodatki wzbogacające do potraw z innych składników (wkład białkowy) oraz jako substrat w produkcji biogazu. Niektóre zastosowania okazały się nieefektywne przy rzeczywistej wielkości połowów (wyładunków). Ponadto zakwalifikowanie całego obszaru nadzalewowego do obszarów Natura 2000 znacznie ograniczyło stosowanie technologii mających wpływ na środowisko. Obecnie produkcja paszy dla zwierząt wydaje się być najbardziej opłacalnym sposobem wykorzystania ryb o niskiej wartości. Stosowana technologia to produkcja mączki i silorybu, a możliwa jest również liofilizacja, która ma na celu wydłużenie okresu przydatności do spożycia, zmniejszenie wagi i ułatwienie transportu produktu - zamiast obecnej praktyki zwykłego karmienia zwierząt resztkami i ścinkami dla zwierząt.

Analizując potencjał ryb małowartościowych należy wskazać na uwarunkowania środowiskowe zmieniające się w ciągu ostatnich pięciu lat wraz ze zmianami w wielkości zasobów rybnych związanych ze zmianami klimatycznymi i biochemicznymi w morzu. Te z kolei miały negatywny wpływ na dochody rybaków, co spowodowało wzrost zainteresowania gatunkami, które wcześniej były zaniedbywanymi. Niskowartościowe ryby są trudne w obróbce. Początkowo zakładano, że ryby o niskiej wartości komercyjnej mogą być wykorzystywane jako surowiec paszowy, oleje rybne (bogate w kwasy tłuszczowe omega 3 i omega 6), nawozy, kolagen, guanina, klej rybny, dodatki wzbogacające do potraw z innych składników (wkład białkowy) oraz jako substrat w produkcji biogazu. Niektóre zastosowania okazały się nieefektywne przy rzeczywistej wielkości połowów (wyładunków). Ponadto zakwalifikowanie całego obszaru nadzalewowego do obszarów Natura 2000 znacznie ograniczyło stosowanie technologii mających wpływ na środowisko. Obecnie produkcja paszy dla zwierząt wydaje się być najbardziej opłacalnym sposobem wykorzystania ryb o niskiej wartości.

Stosowana technologia to produkcja mączki i silorybu, a możliwa jest również liofilizacja, która ma na celu wydłużenie okresu przydatności do spożycia, zmniejszenie wagi i ułatwienie transportu produktu - zamiast obecnej praktyki zwykłego karmienia zwierząt resztkami i resztkami i ścinkami dla zwierząt.

Analizy prowadzone przez MIR-PIB na potrzeby projektu BE-Rural pokazały, że potencjał regionu Zalewu Szczecińskiego jest stosunkowo niewielki z punktu widzenia średniej krajowej i w porównaniu z obszarami rozwiniętymi przemysłowo, jednak można zaobserwować wyraźne tendencje wzrostowe, szczególnie w miejscach atrakcyjnych turystycznie, takich jak gminy nadmorskie. Badania ankietowe z przedstawicielami gastronomii z obszaru Zalewu Szczecińskiego prowadzone na potrzeby projektu BE-Rural pokazały, że jedynie 17% podmiotów w Regionie Zalewu Szczecińskiego dokonuje zakupu ryb świeżych całych. Mimo więc, że większość gastronomów nie uznała „nieatrakcyjnej formy przetworzenia” za istotny problem, to widać, że większość gastronomii nie ma odpowiedniego zaplecza lub nie ma ochoty na pracochłonną obróbkę ryb świeżych całych – a więc nie widzi bariery, ale i tak nie dokona zakupu produktu w formie, jaka jest oferowana przez rybaka. 90% respondentów nie spotyka się z jakąkolwiek ofertą na ryby „małocenne”. Gastronomiccy uważają, że te ryby w ogóle nie są oferowane. Tylko co dziesiąty respondent spotkał się z ofertą na leszcza i okonia, co dwunasty – z ofertą na płoć. W tym świetle za największą barierę wprowadzenia ryb małocennych do gastronomii trzeba uznać brak świadomości, że takie ryby są oferowane, brak komunikacji między rybakiem a gastronomią, czy też brak fizycznej oferty.

Analiza uwarunkowań sektora rybackiego obszaru LSR wykonana została na podstawie dostępnych danych literatury i badań sektora rybackiego prowadzone na terenie Zalewu Szczecińskiego- przykładowo badania jakościowe prowadzone przez pracowników MIR-PIB w ramach projektu „Szanse i bariery rozwoju lokalnego rynku ryb na terenie LGR Zalew Szczeciński”²¹. Połowy dokonywane na Zalewach Szczecińskim stanowi relatywnie niewielką część połowów polskiej floty rybackiej na Morzu Bałtyckim. W latach 2015-2020 było to 1,3 do 4,1% połowów, jednak przyrównując te wielkości do połowów łodzi udział ten stanowił od 9 do 24,8%. W 2020 roku na wielkość połowów wpływ miały ograniczenie związane z pandemią COVID-19, a w 2018 roku na skutek zmian legislacyjnych jednostki do 8 m długości nie miały obowiązku raportowania połowów i dane nie są pełne.

Uwarunkowania formalno-prawne prowadzenia działalności przemysłowej na obszarze Zalewu Szczecińskiego

Natura 2000, Dyrektywa Siedliskowa i Dyrektywa Ptasia uniemożliwiają jakąkolwiek działalność przemysłową - nawet przetwórstwo rybne na obszarach nadzalewowych. Ramowa Dyrektywa Wodna zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia ochrony, ochrony, poprawy i przywrócenia stanu wód. Na Zalewach Polskich wyznaczono następujące obszary Natura 2000: Obszar specjalnej ochrony ptaków "Zalew Szczeciński" (kod obszaru PLB320009). Celem wyznaczenia obszaru jest ochrona populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i gospodarowanie ich siedliskami zgodnie z zasadami ochrony przyrody, utrzymanie i zagospodarowanie ich siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, a także odtwarzanie zniszczonych biotopów i tworzenie biotopów. Kolejnym obszarem chronionym są Specjalne obszary ochrony siedlisk "Ujście Odry i Zalew Szczeciński" (kod obszaru PLH320018). Wyznaczenie obszaru ma na celu trwałą ochronę siedlisk przyrodniczych, populacji i siedlisk roślin i zwierząt, a także odtworzenie siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków roślin i zwierząt stanu zachowania gatunków roślin lub zwierząt.

Uwarunkowania formalno-prawne połowu ryb

²¹ Por. Krupska J., Kulikowski T. (red.), Mytlewski. A, Psuty I., Rakowski M. „Szanse i bariery rozwoju lokalnego rynku ryb na terenie LGR Zalew Szczeciński”, MIR-PIB Gdynia 2021

Polska ustawa z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim (Dz. U. z 2015 r., poz. 222) reguluje gospodarkę rybacką na wodach zalewowych i definiuje, że organami administracji rybołówstwa morskiego są: minister właściwy do spraw rybołówstwa; oraz Główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego. Przepisy te zmieniły kilka istotnych aspektów zarządzania rybołówstwem, a tym samym w sposobie prowadzenia połowów na tych wodach. Od 2019 roku to minister, właściwy do spraw rybołówstwa określa, w drodze rozporządzenia warunki prowadzenia komercyjnych połowów rybackich (Dz.U. z 2019 r., poz.1701). Są to m.in. okresy ochronne organizmów morskich i wielkość obszaru chronionego, jakie obszary są wyłączone z połowów, a także szczegółowe warunki prowadzenia połowów komercyjnych dla obu Zalewów na każdy kolejny rok. Warunki te obejmują limity połowowe, wymiary ochronne, dozwolone narzędzia połowowe, a także wyłączenia czasowe.

W przypadku Zalewu Szczecińskiego, który graniczy z wodami niemieckimi, nie ma porozumienia z Niemcami - jednak, oba kraje wymieniają się danymi i organizują dwustronne spotkania ekspertów. W związku z tym obowiązują przepisy krajowe dotyczące okresów ochronnych i wymiarów ryb.

Akty prawne mające zastosowanie w rybołówstwie to także Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2019/1241 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie zachowania zasobów rybnych i ochrony ekosystemów morskich za pomocą środków technicznych, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 2019/2006, (WE) nr 1224/2009 i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013, (UE) 2016/1139, (UE) 2018/973, (UE) 2019/472 i (UE) 2019/1022 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 894/97, (WE) nr 850/98, (WE) nr 2549/2000, (WE) nr 254/2002, (WE) nr 812/2004 i (WE) nr 2187/2005 (plik pdf, 3MB), które ustanawia środki techniczne dotyczące: połowu i wyładunku żywych zasobów morskich; używania narzędzi połowowych; oraz wzajemnych oddziaływań między działalnością połowową a ekosystemami morskimi

Inne akty prawne związane z rybołówstwem:

- rozporządzenie Rady (WE) NR 1224/2009 z dnia 20 listopada 2009 r. ustanawiające wspólnotowy system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 847/96, (WE) nr 2371/2002, (WE) nr 811/2004, (WE) nr 768/2005, (WE) nr 2115/2005, (WE) nr 2166/2005, (WE) nr 388/2006, (WE) nr 509/2007, (WE) nr 676/2007, (WE) nr 1098/2007, (WE) nr 1300/2008, (WE) nr 1342/2008 i uchylające rozporządzenia (EWG) nr 2847/93, (WE) nr 1627/94 oraz (WE) nr 1966/2006
- Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 404/2011 z dnia 8 kwietnia 2011 r. ustanawiające szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 1224/2009 ustanawiającego wspólnotowy system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa.

Przetwarzanie wyładowywanych ryb

Przetwarzanie ryb z Zalewu Szczecińskiego wyładowanych w portach może odbywać się po spełnieniu wymagań określonych w Rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, dla wszystkich podmiotów działających na rynku spożywczym.

Rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych, rybołówstwa jako produkcji podstawowej, lokalna sprzedaż ryb może być również zorganizowana jako "sprzedaż bezpośrednia" pierwotnych, przetworzonych produktów rybołówstwa i akwakultury oraz jako działalność marginalna, lokalna i ograniczona w odniesieniu do przetworzonych produktów rybołówstwa i akwakultury, oraz jako rolniczy handel detaliczny pierwotnymi i

przetworzonymi produktami rybołówstwa i akwakultury. Z kolei - Rozporządzenie (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego, w przypadku nadzorowanych w przypadku nadzorowanych zakładów przetwórczych lub w odniesieniu do transportu i przechowywania produktów rybołówstwa i akwakultury.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego, wszystkie podmioty zajmujące się produkcją w sektorze rybołówstwa lub akwakultury, wszystkie podmioty zajmujące się produkcją, przetwarzaniem lub sprzedażą produktów rybołówstwa lub akwakultury muszą znajdować się pod nadzorem powiatowego inspektora weterynarii. Podmioty zajmujące się przetwórstwem na dużą skalę muszą być zatwierdzone przez powiatowych inspektorów weterynarii, a pozostałe muszą być zarejestrowane przez tego inspektora. Wszystkie podmioty wprowadzające ryby lub produkty akwakultury na rynek polski muszą uzyskać weterynaryjny numer identyfikacyjny (VIN) nadawany przez powiatowego inspektora weterynarii. Ryby wprowadzane na rynek muszą być odpowiednio oznakowane zgodnie z rozporządzeniem UE nr 1379/2013 i oferowane konsumentom końcowym zgodnie z rozporządzeniem UE nr 1169/2013.

Wnioski i rekomendacje dla sektora rybackiego

Wymienione w Strategii rozwoju gospodarki cyrkularnej poprzez wykorzystanie zasobów ryb małowcennych obszarów Zalewu Szczecińskiego i Zalewu Wiślanego na lata 2021-2030” rekomendacje dla sektora rybackiego terenów nadbrzeżnych woj. zachodniopomorskiego obejmują zasadność: wsparcia przedsięwzięć związanych z zagospodarowaniem ryb małowcennych, stworzenie oferty produktowej wyrobów z ryb małowcennych w formie gotowej lub łatwej do przyrządzenia oraz do wykorzystania w przemyśle, organizacja rynku sprzedaży ryby świeżej, wstępnie przetworzonej oraz wędzonej (wsparcie dla MLO – marginalnej, lokalnej i ograniczonej działalności), tworzenia miejsc pracy na obszarach rybackich, reorientacja i różnicowanie działalności rybaków oraz rozwój przedsiębiorczości na obszarze LSR (Lokalnej Strategii Rozwoju), tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości, opracowanie pakietu ułatwień administracyjnych i proceduralnych dla rozwoju przedsiębiorczości, współpraca lokalna oraz ponadlokalna na rzecz wymiany doświadczeń, powrót do tradycji, przepisów znanych od pokoleń, małe, rzemieślnicze metody produkcji oraz promocja lokalnych biozasobów w sektorze HoReCa (hotelarstwo, restauracje, catering/kawiarnie). Spotkania ze społecznością rybacką wskazują na oczekiwanie również promowania i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej. Działania pomocowe powinny prowadzić do podnoszenia poziomu życia na obszarach rybackich poprzez m.in. inwestycje lub działania związane z tworzeniem lub poprawą infrastruktury lokalnej, w tym infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i zielonej oraz inwestycje lub działania wpływające na poprawę usług dla społeczności lokalnej lub turystów.

Z kolei - w raporcie Prognoza oddziaływania na środowisko projektu programu „Fundusze Europejskie dla Rybactwa” na lata 2021-2027 wskazano na potrzebę racjonalizacji zagospodarowania surowca krajowego, w tym ryb małowcennych. Projekt strategii ZIT Kamienia Pomorskiego zaleca zachowanie morskich przystani rybackich jako nieodzownego elementu dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego strefy nadmorskiej. Wymienione dokumenty wskazują na potrzebę rozwoju terenów nadbrzeżnych województwa zachodniopomorskiego w zakresie wykorzystania potencjału turystycznego, rekreacyjnego i gospodarczego z uwzględnieniem sektora rybołówstwa.

Zalew Szczeciński, będący jednym z największych akwenów w Polsce, od lat boryka się z problemem przetłowień. W celu ochrony zasobów ryb wprowadzono limity połowowe, które regulują ilość ryb, jaką rybacy mogą złowić w określonym czasie. Choć limity te mają na celu ochronę ekosystemu Zalewu, generują one szereg negatywnych konsekwencji dla lokalnej społeczności rybackiej. Negatywne skutki limitów połowowych: Pogorszenie sytuacji ekonomicznej rybaków: Ograniczenia połowowe bezpośrednio

przekładają się na spadek dochodów rybaków. Mniejsze połowy oznaczają mniejsze zyski, co utrudnia utrzymanie się z tego zawodu. Spadek liczby rybaków: Trudna sytuacja ekonomiczna zmusza wielu rybaków do porzucenia zawodu. Młodzi ludzie niechętnie decydują się na pracę w rybołówstwie, widząc niepewną przyszłość. To prowadzi do starzenia się społeczności rybackiej i utraty tradycji. Negatywny wpływ na lokalną gospodarkę: Rybołówstwo odgrywa ważną rolę w gospodarce regionu Zalewu Szczecińskiego. Spadek liczby rybaków i ich dochodów wpływa negatywnie na inne branże, takie jak przetwórstwo ryb czy turystyka.

Analiza spotkań z przedstawicielami społeczności rybackiej RLGD pozwoliła na wskazania poniższych rekomendacji i wniosków do nowej LSR: Inwestycje w infrastrukturę: W celu poprawy warunków pracy rybaków i zwiększenia atrakcyjności portów rybackich dla turystów, niezbędne są inwestycje w infrastrukturę portową (np. budowa i modernizacja slipów, zaplecza sanitarnego), promocja lokalnych produktów rybnych: Wsparcie przetwórstwa rybnego i promocja lokalnych produktów może przyczynić się do zwiększenia dochodów rybaków i rozwoju lokalnej gospodarki, Wzmocnienie roli organizacji rybackich: Organizacje rybackie powinny odgrywać większą rolę w reprezentowaniu interesów rybaków i współdecydowaniu o kierunkach rozwoju sektora; Edukacja i szkolenia: Programy edukacyjne i szkoleniowe dla rybaków, ale też edukacja o rybakach i rybołówstwie dla społeczeństwa, nie tylko dla rybaków, powinny obejmować nie tylko kwestie związane z technikami połowowymi, ale także z ochroną środowiska, zrównoważonym rybołówstwem, bezpieczeństwem pracy, a także z nowymi technologiami i innowacjami w sektorze; Monitoring i kontrola: Skuteczny monitoring połowów i egzekwowanie przepisów dotyczących rybołówstwa są niezbędne dla ochrony zasobów rybnych i zapewnienia zrównoważonego rozwoju sektora.

Dodatkowe rekomendacje dotyczyły zasadności Utworzenia platformy współpracy: Stworzenie platformy wymiany informacji i doświadczeń między rybakami, naukowcami, administracją i innymi interesariuszami może przyczynić się do lepszego zrozumienia problemów sektora i wypracowania skutecznych rozwiązań. Kolejnym elementem powinno być Wsparcie dla młodych rybaków: Programy wsparcia dla młodych rybaków, takie jak ułatwienia w rozpoczęciu działalności czy szkolenia, mogą pomóc w zapewnieniu wymiany pokoleniowej w sektorze. Finalnie proponowano Promocje zrównoważonej turystyki rybackiej: Rozwój turystyki rybackiej, takiej jak wędkarstwo czy rejsy edukacyjne, może stanowić dodatkowe źródło dochodu dla rybaków i przyczynić się do promocji regionu.

II.6. Zgodność obszaru z zasadami horyzontalnymi

W LSR uwzględniono zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060. LSR uwzględnia następujące zasady horyzontalne:

- Poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej: LSR została opracowana z poszanowaniem praw podstawowych i zasad niedyskryminacji. W konsultacjach projektu LSR zapewniono udział przedstawicieli każdego z sektorów LSR: gospodarczego, społecznego, publicznego oraz sektora rybackiego. Działania podejmowane w ramach LSR będą uwzględniać prawa człowieka, równość i niedyskryminację.
- Zasada równości kobiet i mężczyzn: LSR uwzględnia równość płci we wszystkich aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego. Działania będą promować równouprawnienie kobiet i mężczyzn w dostępie do zasobów, edukacji, zatrudnienia i podejmowania decyzji.
- Zasada równości szans i niedyskryminacji: LSR zapewnia równe szanse dla wszystkich mieszkańców obszaru, niezależnie od płci, rasy, pochodzenia etnicznego, religii, światopoglądu, niepełnosprawności, wieku lub orientacji seksualnej. Działania będą przeciwdziałać wszelkim formom dyskryminacji i promować integrację społeczną.

- Zasada dostępności dla osób z niepełnosprawnościami: LSR uwzględnia potrzeby osób z niepełnosprawnościami, zapewniając im równy dostęp do infrastruktury, usług i informacji. Działania będą promować dostępność i inkluzywność, umożliwiając pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i gospodarczym.
- Zgodność działań z celami zrównoważonego rozwoju: LSR wpisuje się w cele zrównoważonego rozwoju ONZ, promując działania na rzecz ochrony środowiska, rozwoju społecznego i wzrostu gospodarczego. Działania będą uwzględniać aspekty środowiskowe, społeczne i ekonomiczne, dążąc do zrównoważonego rozwoju obszaru LSR.

Podsumowując, wdrożenie LSR będzie monitorowane i oceniane pod kątem zgodności z zasadami horyzontalnymi. Będą podejmowane działania mające na celu zapewnienie przestrzegania tych zasad przez wszystkie podmioty zaangażowane w realizację LSR.

Rozdział III. Udział społeczności w przygotowaniu LSR

W niniejszym rozdziale opisano przebiegu przeprowadzenia konsultacji LSR ze społecznością lokalną, wskazano wykorzystanie adekwatnych do potrzeb partycypacyjnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR; zaprezentowano analizę przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji, finalnie wskazując wykorzystanie danych z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR do jej opracowania. Władze RLGD przywiązują dużą wagę do konsultacji społecznych jako skutecznego sposobu uzyskiwania opinii, zajęcia stanowiska i propozycji rozwiązań problemów od instytucji i osób, których bezpośrednio lub pośrednio dotyczą skutki proponowanych działań. Taka zasada obowiązywała przy realizacji lokalnej strategii w poprzednich okresach programowania na lata 2007 – 2013 oraz 2014-2020.

III.1. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces przygotowania LSR

Angażując społeczność lokalną na etapie przygotowania LSR korzystano również z dobrych praktyk innych krajów członkowskich²². Pomimo tego, że na obszarze LSR nie stwierdzono żadnych ograniczeń w przekazie za pośrednictwem internetu, w tym mediów społecznościowych, komunikaty odnoszące się do konsultacji społecznych formułowane były również w sposób papierowy w formie ogłoszeń drukowanych zamieszczanych na tablicach ogłoszeń w gminach członkowskich RLGD. Materiały prezentowane mieszkańcom podczas konsultacji bazowały na przeprowadzonej analizie desk research danych GUS, analizie dokumentów strategicznych gmin członkowskich i wniosków z badań ewaluacyjnych, w szczególności badanie ewaluacyjne ex-post LSR²³. Opracowując wnioski konsultacyjne kierowano się również rekomendacjami z cyklu warsztatów refleksyjnych dotyczący oceny efektów wdrożenia Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalna Grupa Rybacka „Zalew Szczeciński” w poprzednich latach wdrożenia LSR, warsztat refleksyjny dotyczący wdrożenia LSR w 2023 roku miał miejsce 8 lutego 2024 r. w Międzyzdrojach.

Na tej podstawie możliwe było rozpoczęcie dyskusji o możliwych kierunkach działań RLGD w okresie 2021-2027. W październiku 2023 r. przeprowadzono serię spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami, w tym przedstawicielami sektora rybackiego; 10 października 2023 r. w Wolinie oraz w dniu 17 października 2023 r. w Międzyzdrojach. W spotkaniach uczestniczyli mieszkańcy ze wszystkich gmin członkowskich RLGD w liczbie przekraczającej 40 uczestników. Kolejne spotkanie z mieszkańcami obszaru LSR odbyło się 26 czerwca 2024 r. w Nowym Warpnie. W spotkaniu uczestniczyło ponad 20 uczestników.

²² Zob. Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Tworzenie strategii. Jak stworzyć partycypacyjną strategię rozwoju lokalnego? Opis procesu udziale osób w rozwoju strategii, do pobrania na stronie [leader-tool-kit](#)

²³ Zob. Raport z badania ewaluacyjnego realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński”, Warszawa luty 2023 r. OMIKRON Mariusz Wachowicz

Na potrzeby konsultacji projektu LSR z przedstawicielami sektora rybackiego zorganizowane dedykowane spotkania konsultacyjne dla tej grupy beneficjentów środków pomocowych w Świnoujściu i Wolinie w dniu 29 sierpnia 2024 r. Dedykowane spotkanie konsultacyjne odbyło się również w tym samym dniu w formie on-line. W każdym ze spotkań udział wzięło po kilku przedstawicieli sektora rybackiego.

Miejsca spotkań zostały wybrane w taki sposób aby z każdego miejsca obszaru LSR mieszkańcy mieli dogodny dojazd na spotkanie konsultacyjne. Spotkania z mieszkańcami prowadzone były metodami heurystycznymi, w tym metodą Walta Disneya. W sposób twórczy podczas spotkań próbowano wskazywać propozycje rozwiązań identyfikowanych problemów obszaru LSR. Spotkania konsultacyjne zostały przeprowadzone w każdej z gmin członkowskich LGD. Podczas każdego ze spotkań z mieszkańcami wykonano analizę SWOT obszaru LSR identyfikując mocne i słabe strony obszaru LSR z zagrożeniami i szansami. Podczas spotkań wypełniono również ankietę PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) dotyczącą planowanych kierunków działania RLGD w okresie programowania 2021-2027. Szczególne zainteresowanie mieszkańców wzbudziły prezentowane zakresy tematyczne działań możliwych do dofinansowania ze środków FER. Każdy z zainteresowany kształtem LSR sektorów był obecny na konsultacjach (pośród uczestników spotkań byli zarówno seniorzy, jak i osoby młode, lokali przedsiębiorcy świadczący usługi agroturystyczne i gastronomiczne, podmioty organizujące pobyty turystyczne, przedstawiciele OPS i KGW). Metodami angażowania społeczności lokalnej w przygotowanie LSR na etapie określania celów i ustalania ich hierarchii były wywiady bezpośrednie z ekspertami zajmującym się problematyką finansowania projektów na obszarach wiejskich. Konsultacje służyły poszukiwaniu rozwiązań, stanowiących sposoby realizacji strategii, formułowaniu wskaźników realizacji LSR oraz identyfikacji grup docelowych.

Na uwagę należy zwrócić, że metody konsultacji były adekwatne dla seniorów, jaką były fizyczne spotkania. Celem zaangażowania wszystkich grup mieszkańców zaproszenia na spotkania konsultacyjne zamieszczano również w wersji drukowanych plakatów informacyjnych na tablicach ogłoszeniowych w sołectwach, jak również w mediach społecznościowych prowadzonych przez RLGD i na stronie internetowej. W czasie opracowywania LSR biuro było dostępne dla mieszkańców obszaru 5 dni w tygodniu po 8 godzin. W okresie wsparcia przygotowawczego Stowarzyszenie zapewniło również funkcjonowanie strony internetowej, gdzie publikowane były zaproszenia na spotkania konsultacyjne.

Istotny wkład w opracowanie dokumentu LSR miały ustalenia Zespołu ds. Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2021-2027. Zespół zadaniowy został powołany uchwałą nr 14/X/2023 Zarządu LGR z dnia 17 października 2023 r. Zadaniem zespołu było przedkładanie propozycji zapisów do tworzonej LSR, opiniowanie projektu na kolejnych etapach pracy nad lokalną strategią oraz udział w konsultacjach poświęconych kształtowi LSR. Włączenie społeczności obszaru LGD w proces opracowywania LSR na lata 2021 – 2027 obejmowały również pozostałe narzędzia jakościowe partycypacji tj. spotkania z przedstawicielami sektora publicznego w celu określenia propozycji zadań w skali gmin członkowskich RLGD. Spotkania prowadzono po posiedzeniach Zarządu RLGD. Kolejnym narzędziem konsultacyjnym na etapie programowania LSR było spotkanie warsztatowe z Członkami Zespołu ds. opracowania LSR. Podczas spotkania Zespołu w dniu 26 sierpnia 2024 r. uzgodniono treść LSR, która została przedłożona do zatwierdzenia WZC w dniu 29 sierpnia 2024 r. w Wolinie.

Wnioski z konsultacji społecznych i warsztatów refleksyjnych wskazują na potrzebę opracowania nowej LSR, która będzie bardziej dostosowana do potrzeb lokalnej społeczności, uwzględniając zarówno problemy rybaków, jak i szersze kwestie rozwoju gminy. Nowa strategia powinna promować zrównoważony rozwój, innowacyjność, współpracę i poprawę jakości życia mieszkańców, w tym szczególnie sektora rybackiego.

III.2. Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze realizacji LSR wykorzystane do opracowania LSR

Wnioski z warsztatów refleksyjnych wdrożenia LSR z lat poprzednich wskazywały na szereg zasadnych działań do wykorzystania w LSR na lata 2021-2027. Po pierwsze, Zrównoważony rozwój terenów nadmorskich. Konieczne jest nowe spojrzenie na rozwój obszarów nadmorskich celem zapewnienia alternatywy do turystyki plażowej, w postaci turystyki pieszej, pielgrzymkowej czy ekologicznej, uwzględniające kompleksowe działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców. Po drugie, Współpraca z sektorem prywatnym: Rozwój gminy nadmorskich wymaga współpracy z sektorem prywatnym, w tym z inwestorami zewnętrznymi. Należy wypracować mechanizmy, które zachęcą przedsiębiorców, w tym tych z sektora rybackiego do inwestowania w gminie, jednocześnie dbając o interesy lokalnej społeczności. Po trzecie, Inwestycje w infrastrukturę: Rozwój gminy wymaga inwestycji w infrastrukturę techniczną, społeczną i transportową. Po czwarte, Promocja walorów rybackości obszaru LSR: należy promować walory kulturowe rybackie i przyrodnicze, aby przyciągnąć więcej bardziej świadomych turystów.

Wnioski ze spotkań z mieszkańcami i rybakami dla nowej LSR obejmowały liczne propozycje obejmujące, po pierwsze, Uproszczenie procedur dotacyjnych: Mieszkańcy i rybacy sygnalizowali, że procedury aplikowania o środki oraz realizacji projektów są zbyt skomplikowane. W nowej LSR należy dążyć do ich uproszczenia, aby zachęcić do większej aktywności. Po drugie, Dostosowanie wsparcia: Rybacy potrzebują wsparcia, szczególnie w obliczu ograniczeń połowowych i spadku liczebności niektórych gatunków ryb. Nowa strategia powinna uwzględniać te problemy, proponując np. szkolenia z zakresu dywersyfikacji działalności, wsparcie w przekwalifikowaniu się, czy też pomoc w znalezieniu alternatywnych źródeł dochodu. Po trzecie, Współpraca z naukowcami: Konieczne jest zacieśnienie współpracy między rybakami a naukowcami. Dzięki temu można wypracować metody zrównoważonego rybołówstwa, które będą uwzględniały zarówno potrzeby środowiska, jak i lokalnej społeczności. Po czwarte, Zrównoważony rozwój: Nowa strategia powinna dążyć do zrównoważonego rozwoju, uwzględniając aspekty środowiskowe, gospodarcze i społeczne. Należy promować innowacyjne i ekologiczne rozwiązania w rybołówstwie, które pozwolą na długotrwałe korzystanie z zasobów morskich. Po piąte, Promocja lokalnych produktów: Wsparcie przetwórstwa rybnego i promocja lokalnych produktów może przyczynić się do zwiększenia dochodów rybaków i rozwoju lokalnej gospodarki. Po szóste, Wsparcie organizacji pozarządowych: Organizacje pozarządowe odgrywają ważną rolę w aktywizacji społeczności lokalnej. Nowa LSR powinna uwzględniać ich potrzeby i wspierać ich działania na rzecz rozwoju sektora rybackiego oraz edukacja mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży, w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rybołówstwa jest kluczowa dla przyszłości sektora. Finalnie, Rozwój infrastruktury: Inwestycje w infrastrukturę portową, drogi dojazdowe, zaplecze sanitarne itp. mogą znacznie poprawić warunki pracy rybaków i przyciągnąć nowe inwestycje.

Odniesienie do kryt. oceny LSR, Kryt. 7. Dotyczące udziału u społeczności lokalnej w przygotowaniu LSR

W LSR zawarto informacje, w tym liczby, daty i miejsca, dotyczące działań umożliwiających udział społeczności w przygotowaniu LSR, takich jak spotkania, warsztaty, wywiady, sondaże, lub innych podobnych działań – 2 pkt, wykazano udział w opracowaniu LSR przedstawicieli sektora rybackiego, ich pracowników, członków ich rodzin, ich domowników lub innych osób działających w imieniu lub na rzecz przedstawicieli sektora rybackiego –3 pkt.

W Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) zawarto informacje dotyczące zaangażowania społeczności lokalnej, w tym przedstawicieli sektora rybackiego, w proces jej przygotowania. Wskazano konkretne działania, takie jak **spotkania konsultacyjne, warsztaty refleksyjne oraz badania ankietowe**, które umożliwiły zebranie

opinii i propozycji od różnych grup interesariuszy. Ponadto powołano **Zespół ds. Lokalnej Strategii Rozwoju**, którego zadaniem było opiniowanie projektu LSR i udział w konsultacjach. W dokumencie podkreślono również rolę **spotkań z przedstawicielami sektora publicznego** w określaniu zadań na poziomie gmin.

W ramach konsultacji społecznych wykorzystano **metody heurystyczne, w tym metodę Walta Disneya**, co umożliwiło twórcze podejście do identyfikacji problemów i poszukiwania rozwiązań. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele różnych grup społecznych, w tym **seniorzy, młodzież, przedsiębiorcy i rybacy**. Zaangażowanie społeczności lokalnej było istotne na każdym etapie prac nad LSR, począwszy od określenia celów, poprzez wybór operacji, aż po monitorowanie i ewaluację.

W LSR zawarto szczegółowe informacje na temat działań partycypacyjnych, takie jak **daty, miejsca i metody przeprowadzonych konsultacji**. Wskazano również na **aktywny udział przedstawicieli sektora rybackiego** w procesie przygotowania strategii, co potwierdza spełnienie drugiego warunku oceny kryterium. Na podstawie przedstawionych w LSR informacji można stwierdzić, że proces przygotowania LSR był partycypacyjny i uwzględniał głosy różnych grup społecznych, w tym sektora rybackiego. Spełnione zostały oba warunki oceny kryterium, co uzasadnia przyznanie maksymalnej liczby punktów.

Oczekiwana wartość punktów w ocenie **kryt. 7: 5 pkt.**

III.3. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji LSR

RLGD planuje utrzymać zaangażowanie lokalnej społeczności na etapie wdrażania LSR. Odpowiednie przygotowanie narzędzi konsultacyjnych (ankiet, fiszek) uwzględniających ww. zagadnienia oraz omawianie tych zagadnień na spotkaniach w ramach przeprowadzanych konsultacji społecznych, będzie umożliwiało zebranie propozycji planowanych przedsięwzięć, które możliwe będą do finansowania w ramach LSR. Planuje się, aby na stronie internetowej RLGD zamieścić formularz konsultacji, dzięki któremu każdy członek stowarzyszenia będzie mógł zgłaszać swoje propozycje dotyczące realizacji LSR. Dla osób nie posiadających dostępu do internetu formularze dostępne będą podczas licznych wydarzeń informacyjno-promocyjnych (dożynki, spotkania tematyczne) w których zaplanowano wystawienie stoiska RLGD.

Formułując komunikaty kierowane do społeczności lokalnej RLGD zwracać będzie szczególną uwagę na stosowanie zasad horyzontalnych określonych w art. 9 rozporządzenia (WE) 2021/1060. Stosowana będzie prosta i zrozumiała forma językowa; unikanie skomplikowanych terminów, sformułowań. Tekst komunikatów będzie pisany w sposób przystępny, z użyciem prostych wyrazów i zrozumiałego słownictwa; zapewniono zostanie przejrzysta struktura dokumentów poddawanych konsultacjom - LGD podejmie starania aby dokumenty były podzielone na sekcje, nagłówki i punkty, co ułatwi odbiorcy nawigację i zlokalizowanie potrzebnych informacji, numerowanie punktów i zastosowanie spisów treści również ułatwia odnalezienie konkretnych zagadnień; jeżeli dokument wykorzystywać będzie skróty tekst zawierać będzie objaśnienia na początku lub w stopce publikacji. Zapewni to jasność i zrozumienie dla odbiorcy; stosowana będzie odpowiednia wielkość czcionki i czcionki tzw. bez szeryfowe, zapewniony zostanie odpowiedni odstęp między liniami i odpowiednich marginesów ułatwi czytanie tekstu stosownie do Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027, Załącznik nr 2. Standardy dostępności dla polityki spójności 2021-2027

Narzędziem zastosowanym w celu utrzymania wysokiego poziomu uczestnictwa przez wszystkie możliwe zainteresowane strony, była efektywna komunikacja, odpowiadanie na zapytania, informowanie i angażowanie w proces za pomocą komunikacji elektronicznej i telefonicznej oraz funpage RLGD w mediach społecznościowych (facebook). Z kolei – narzędziem skierowanym do seniorów i rybaków osób zaliczonych do grup o niekorzystnej sytuacji, które mogą mieć ograniczony dostęp do Internetu będą „tradycyjne” plakaty lub ogłoszenia zamieszczane na tablicach informacyjnych przy sołectwach.

W ramach partycypacyjnej oceny wdrożenia LSR planuje się także zaangażowanie lokalnej społeczności do udziału w corocznych warsztatach refleksyjnych podsumowujących realizację LSR. Realizowane będą

okresowe badania ankietowe skierowanych do mieszkańców (badanie CAWI²⁴) dot. oceny jakości życia na obszarze LSR, oceny działania LGD i propozycji usprawnienia działania stowarzyszenia. W celu zwiększenia zainteresowania, a docelowo realizacją projektów partnerskich planuje się utrzymanie roboczych kontaktów z partnerskimi LGD z terenu kraju i aktywny udział przedstawicieli LGD w ciałach doradczych i organizacjach sieciujących LGD z terenu regionu i kraju oraz partnerstwo RLGD w sieci LGR woj. zachodniopomorskiego. RLGD planuje organizację okresowych spotkań tematycznych i sektorowych z przedstawicielami sektora gospodarczego, publicznego i społecznego. Podczas spotkań zapewniona zostanie dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.

Odniesienie do kryt. wyboru LSR. Kryt. 8. Dotyczące procesu realizacji LSR i zdolności RLGD do jej realizacji.
W LSR przewidziano, że
a) RLGD zrealizuje działania zapewniające rozpowszechnianie informacji dotyczących realizacji LSR – 1 pkt
b) RLGD zrealizuje działania aktywizujące społeczność lokalną z obszaru objętego realizacją LSR, które zapewniają udział tej społeczności we wdrażaniu LSR, ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji i udziału we wdrażaniu LSR przedstawicieli sektora rybackiego lub podmiotów tego sektora, prowadzących działalność na obszarze objętym realizacją LSR – 1 pkt
Oczekiwana liczba punktów w ocenie kryt. 2 pkt a) i b), łącznie z pozostałymi punktami kryt. oczekiwana liczba punktów 5 pkt.

Rozdział IV – Analiza SWOT obszaru realizacji LSR oraz wnioski wynikające z analizy SWOT

IV.1. Tabela SWOT

Zaprezentowana poniżej tabela SWOT prezentuje Mocne strony obszaru realizacji LSR, Słabe strony obszaru realizacji LSR, Szanse (potencjał) obszaru realizacji LSR oraz Zagrożenia obszaru realizacji LSR. Propozycje do analizy SWOT poddane zostały konsultacjom z Zespołem ds. opracowania LSR, gdzie podczas pracy zespołowej dokonano uporządkowania i hierarchizacji wskazanych obszarów tematycznych analizy SWOT. Tak uporządkowana analiza obszaru LSR stanowi podstawę sformułowania celów i priorytetów rozwoju, które z kolei powinny być zinstrumentalizowane w postaci wiązki celów strategicznych.

Tabela 11. Analiza problemów i potencjałów obszaru LSR (analiza SWOT)

Lp.	MOCNE STRONY	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY	Lp.	SŁABE STRONY	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY
M1	Duże walory przyrodnicze i środowiskowe (lasy, jeziora, rzeki, dobra jakość wód i powietrza), Woliński Park Narodowy) oraz szeroka oferta kulturalna (Wikingowie w Wolinie, Festiwal Gwiazd w Międzyzdrojach, Markowy Festiwal, Fama w Świnoujściu. – ściągające sporą liczbę turystów	Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe	S1	Depopulacja, połączona ze starzeniem się mieszkańców obszaru LSR obrazowana wysokim poziomem wskaźnika udziału liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	Uwarunkowania społeczne
M2	Wysoka biomasa wybranych ryb małowartościowych (leszcze, płocie) i możliwość dostępu do taniego surowca na terenie nadzalewowym	Uwarunkowania sektora rybackiego	S2	Konieczność wspierania wymiany pokoleniowej w rybactwie	Uwarunkowania społeczne i uwarunkowania sektora rybackiego

²⁴ ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www.

Lp.	MOCNE STRONY	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY	Lp.	SŁABE STRONY	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY
M3	Długa tradycja sektora gospodarki rybackiej, istniejąca kadra jest doświadczona i wykwalifikowana	Uwarunkowania sektora rybackiego	S3	Niski poziom innowacyjności przedsiębiorców polegający głównie na powielaniu istniejących rozwiązań	Uwarunkowania społeczne
M4	Bliskość dużych miast (Szczecin, Świnoujście) oraz bliskość międzynarodowych szlaków komunikacyjnych stanowiąca potencjalny rynek zbytu na ryby i produkty rybołówstwa	Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne	S4	Brak wystarczającego wsparcia i promocji bogatego dziedzictwa kulturowego rybackiego	Uwarunkowania sektora rybackiego
M5	Zróżnicowanie obszaru LSR obejmującego dwie odmienne części: nadmorską – ukierunkowaną na masowych turystów i produkty popularne – to obszar tzw. turystyki masowej (mass tourism) oraz rolniczą –bez wyraźnych koncepcji rozwoju turystyki	Uwarunkowania gospodarcze i przestrzenno-funkcjonalne	S5	Obszar Funkcjonalny Strefy Przygranicznej charakteryzujący się niezadowalającym wspólnym planowaniem rozwoju obszarów przygranicznych, brakiem wystarczającej liczby mostów na Odrze oraz słabą współpracą polsko-niemiecką związana z rynkiem pracy	Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne
M6	Bogactwo kulturowe obszaru w postaci zachowanych stanowisk archeologicznych, obiektów kultury materialnej: sakralnej, świeckiej oraz obiektów technicznych i hydrotechnicznych	Uwarunkowania kulturalno-środowiskowe	S6	Obszar Funkcjonalny Specjalnej Strefy Włączenia obejmujący Gminę Nowe Warpno charakteryzujący się kumulacją negatywnych zjawisk o charakterze społeczno-gospodarczym, najniższym stopniem rozwoju i pogarszającymi się perspektywami rozwojowymi, konfliktami przestrzennymi związanymi ze sposobem wykorzystania ich potencjału przyrodniczego i kulturowego, niską dostępnością do usług publicznych oraz tych związanych z infrastrukturą techniczną	Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne
M7	Silnie rozwinięty sektor gastronomiczny, który jest potencjalnie bardziej perspektywnym kanałem dystrybucji od lokalnego handlu detalicznego (niewielka liczba sklepów rybnych, handel detaliczny zdominowany przez sieci międzynarodowe).	Uwarunkowania gospodarcze	S7	Limity połowowe czego skutkiem jest pogorszenie sytuacji ekonomicznej rybaków, spadek liczby rybaków oraz negatywny wpływ na lokalną gospodarkę	Uwarunkowania sektora rybackiego

Lp.	MOCNE STRONY	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY	Lp.	SŁABE STRONY	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY
M8	Obszar Funkcjonalny Strefy Przybrzeżnej charakteryzujący: wysokimi walorami przyrodniczymi, zróżnicowaniem jego funkcjonowania, a także charakter zagospodarowania wynikający z rozwoju turystyki oraz gospodarki morskiej	Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne	S8	Pandemia pokazała zagrożenie zamykaniem usług w takich sytuacjach	
M9	Obszar Funkcjonalny Strefy Przygranicznej charakteryzujący się występowaniem bodźców stymulujących wzrost gospodarczy oraz współpracę międzynarodową	Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne	S9	Silna antropopresja w połączeniu z masowością turystyki powoduje zniszczenia i ubożenie środowiska (np. katastrofa na Odrze w 2022 zagroziła i turystyce i rybołówstwu	
			S10	Niechęć Niemców i Polaków do współpracy międzynarodowej	

Lp.	SZANSE	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY	Lp.	ZAGROŻENIA	ODNIESIENIE DO DIAGNOZY
SZ1	Wysokie walory smakowe i zdrowotne ryb, w tym ryb lokalnych udowodnione badaniami naukowymi i subiektywną oceną przedstawicieli gastronomii	Uwarunkowania sektora rybackiego	Z1	Nieatrakcyjny wizerunek ryb małowalnych wśród przedstawicieli gastronomii wynikające z pracochłonności obróbki i braku stabilności dostaw	Uwarunkowania sektora rybackiego
SZ2	Wzrost znaczenia turystyki kwalifikowanej (turystyka przyrodnicza) i możliwość pozyskania środków na rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe	Z2	Niedostateczny przepływ informacji i system komunikacji połączony z brakiem odpowiedniej logistyki świeżych ryb, co wpływa na niski poziom współpracy poszczególnych ogniw łańcuchów dostaw	Uwarunkowania sektora rybackiego
SZ3	Możliwości pozyskania dodatkowych środków z Programu Współpracy Interreg VI A Meklemburgia - Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2021-2027, ZIT Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego	Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne	Z3	Marginalna podaż ryb małowalnych w ofercie gastronomii na obszarach nadzalewowych - produkty z ryb małowalnych tj. leszcz, płoć, karaś, krąp, ciosa, lin, boleń, sieja, stynka, miętus, certa, jazgarz, itp. są co najwyżej sporadycznie dostępne w handlu detalicznym i gastronomii	Uwarunkowania sektora rybackiego
SZ4	Zmiana modelu życia i popularyzacja slow food oraz slow tourism	Uwarunkowania gospodarcze	Z4	Drenaż kapitału ludzkiego przez zagranicę i bardziej konkurencyjne miasta i gminy w Polsce	Uwarunkowania społeczne
SZ5	Rozwinięta baza noclegowa dużych ośrodków i miast turystycznych oraz miejscowości nadmorskich	Uwarunkowania gospodarcza	Z5	Starzenie się społeczeństwa znacząco wpływająca na rozwój niektórych rodzajów usług dla tej części społeczeństwa (np. usługi opiekuńcze i zdrowotne)	Uwarunkowania społeczne
SZ6	Pozytywne doświadczenia w realizacji modelu slow tourism w kraju i wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem opartym o lokalne zasoby oraz zainteresowanie spędzaniem aktywnego wypoczynku w kraju	Uwarunkowania gospodarcze	Z6	Migracja ludzi młodych, tj. w wieku produkcyjnym mobilnym i związany z tym odpływ populacji w wieku 0-14 lat oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, w szczególności w wieku 65+	Uwarunkowania społeczne

SZ7	Know-how lokalnej grupy działania i rosnąca rozpoznawalność RLGD jako partnera w różnego rodzaju projektach pomocowych i partnerskich	Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne	Z7	Ograniczenia prawne i wymagania weterynaryjne utrudniające sprzedaż żywych ryb lub produktów rybostwstwa obejmujących sprzedaż bezpośrednią (SB), rolniczy handel detaliczny (RHD) oraz działalność marginalną, lokalną i ograniczoną (MLO)	Uwarunkowania sektora rybackiego
SZ8	Występowanie obszaru Natura 2000 na całym wybrzeżu szansą dla rozwoju europejskiej turystyki, zwłaszcza turystyki przyrodniczej i możliwość pozyskania środków na rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe	Z8	Postępujący spadek dochodów rybaków związanych z działalnością połowową, co może wpływać na chęć pozostania w zawodzie i wielkość dostaw	Uwarunkowania sektora rybackiego
SZ9	Rybackie dziedzictwo kulturowe obszaru Zalewu Szczecińskiego dające podstawę do promowania i rozwijania dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej	Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe	Z9	Wzrost zjawiska ubóstwa ekonomicznego w społeczeństwie pauperyzacja osób i rodzin, co prowadzi do ich wykluczenia społecznego	Uwarunkowania społeczne
			Z10	Restrykcyjne formy ochrony środowiska obowiązujące na znacznej części obszaru zmniejszające jednak atrakcyjność inwestycyjną obszaru	Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe
			Z11	Duże zróżnicowanie ruchu turystycznego związane z sezonowością, jak i ze znaczną koncentracją usług turystycznych w kilku miejscowościach, najczęściej nadmorskich	Uwarunkowania gospodarcza

			Z12	Dalsze przełowienie łowisk skutkujące zmniejszeniem populacji ryb, zakłóceniem łańcucha pokarmowego oraz utratą źródła dochodu oraz drastyczne limity połowowe powodujące konflikty społeczne; napięcia między rybakami, którzy czują się pokrzywdzeni, a władzami odpowiedzialnymi za ochronę środowiska	Uwarunkowania sektora rybackiego
			Z13	Postępujące starzenie się infrastruktury Zalewu Szczecińskiego- starzejące się porty i kutry, ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii, niewystarczająca infrastruktura przetwórcza	Uwarunkowania sektora rybackiego

Źródło: opracowanie własne

IV.2. Wnioski wynikające z analizy SWOT dla całości obszaru realizacji LSR

Przeprowadzona analiza SWOT jednoznacznie wskazuje, że obszar LSR charakteryzuje się spójnością uwarunkowań społecznych, gospodarczych, środowiskowo-kulturowych i przestrzenno-funkcjonalnych. Otrzymane w ten sposób informacje stanowią podstawę do dalszych prac nad przygotowywaniem lokalnej strategii rozwoju i wyznaczaniem celów i kierunków rozwoju RLGD na przyszłość. Na podstawie przeprowadzonej analizy oraz przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych, określono także główne grupy docelowe, szczególnie istotne dla wdrożenia LSR.

Program FER jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morską. Z tego też powodu pomoc finansowa jest skierowana do skonkretyzowanego typu beneficjentów, m.in. rybaków i hodowców ryb oraz ich rodzin, RLGD czy jednostek samorządu terytorialnego. Dostęp do pomocy finansowej nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji. Wsparcie będzie kierowane do głównych grup docelowych określonych zgodnie z art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia (UE) 2021/1060²⁵:

- osób fizycznych i prawnych (w tym prowadzących działalność w zakresie rybołówstwa, chowu i hodowli ryb, przetwarzania i obrotu produktami rybołówstwa i akwakultury),
- jednostek samorządu terytorialnego i jednostek organizacyjnych im podległych (przykładowo, Gminy i Powiaty członkowskie w RLGD)
- organizacji pozarządowych, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (przykładowo, organizacje branżowe rybackie)
- podmiotów prawa publicznego, których celem statutowym jest działalność na rzecz rozwoju sektora rybołówstwa i akwakultury

²⁵ Zgodnie z zapisami FER, Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

- państwowych jednostek budżetowych (przykładowo KWP w Szczecinie) lub państwowych instytutów badawczych (przykładowo MIR-PIB)
- RLGD, w ramach operacji własnych i projektów współpracy.

LSR przewiduje sposoby animacji, komunikacji i informowania lokalnej społeczności o działaniach na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji w sposób dostosowany do potrzeb tych osób – w Planie komunikacji zaplanowano, zarówno tradycyjne narzędzia komunikacji tj. plakaty i spotkania w świetlicach wiejskich, jak również wykorzystanie nowych technologii poprzez udostępnianie treści informacyjnych, promocyjnych i doradczych w witrynie internetowej oraz za pośrednictwem mediów społecznościowych.

W ramach konsultacji oraz uwzględniając przeprowadzone analizy przy tworzeniu LSR, w tym diagnozy indywidualne oraz szerokie analizy desk research, wyszczególniono następujące grupy w niekorzystnej sytuacji na terenie LSR przede wszystkim w ramach wszystkich operacji LSR:

- osoby młode w wieku do 25 lat – brano pod uwagę m.in. niskie kompetencje, wyludnianie się terenów wiejskich, niski poziom przedsiębiorczości
- osoby starsze w wieku 60 lat i więcej – osób starszych systematycznie też przybywa, co wpływa na wzrost ich potrzeb oraz pogorszenie sytuacji m.in. ze względu na brak specjalistycznych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, wydłużający się czas oczekiwania na usługi medyczne, brak odpowiedniej infrastruktury (w domu i w okolicy), z drugiej strony – zidentyfikowano także na poziomie LSR wysoki popyt na przedsięwzięcia wpisujące się w obszar tzw. srebrnej gospodarki – warto zaznaczyć, że podobne potrzeby osób starszych, ich oczekiwania i bariery są zdiagnozowane w informacji o sytuacji osób starszych w Polsce za 2021 rok²⁶
- kobiety – uwzględniono m.in. niższą aktywność zawodową od mężczyzn; przerwy w pracy i problemy z powrotem na rynek pracy, gorszą sytuacją na rynku pracy czy funkcjonującą przemoc w różnych formach
- osoby z niepełnosprawnościami – grupa, która z samej definicji znajduje się w trudniejszej sytuacji, zarówno na poziomie rynku pracy, edukacji, jak również dostępności do usług społecznych. Pomimo wielu programów wsparcia dla tej grupy osób, konieczne jest jej uwzględnienie także na poziomie przedmiotowego LSR.

Do grupy w niekorzystnej sytuacji na terenie LSR zaliczeni powinni zostać również w sposób oczywisty przedstawiciele sektora rybackiego. Osoby i podmioty należące do tej grupy mają trudności w dostępie do rynku pracy, zagrożone są ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz mają specyficzne potrzeby, na które można oddziaływać środkami LSR. Z tego powodu w LSR, w szczególności wskazano przedsięwzięcie dedykowane szczególnie przedstawicielom sektora rybackiego lub podmiotom tego sektora, prowadzącym działalność na obszarze objętym realizacją LSR, lub członkom ich rodzin, lub ich domownikom.

IV.3. Wnioski wynikające z analizy SWOT dla sektora rybackiego z obszaru realizacji LSR

Przełowienie, drastyczne limity połowowe i stan infrastruktury stanowią poważne zagrożenia dla obszaru Zalewu Szczecińskiego. Aby zapewnić zrównoważoną przyszłość rybołówstwa i całego ekosystemu, konieczne są działania na wielu płaszczyznach, takie jak: Wzmocnienie kontroli połowów: Skuteczniejsze egzekwowanie limitów połowowych i walka z nielegalnymi połowami, Wspieranie zrównoważonych praktyk połowowych: Promowanie metod połowowych, które minimalizują wpływ na środowisko, Inwestowanie w infrastrukturę: Modernizacja portów, kutrów oraz infrastruktury przetwórczej oraz Edukacja i współpraca: Współpraca między rybakami, władzami i naukowcami w celu wypracowania rozwiązań korzystnych dla wszystkich stron.

²⁶ [informacja-o-sytuacji-osob-starszych-w-Polsce](#)

Spośród działań na jakie można oddziaływać za pomocą środków FEMA Priorytetu 3 rekomendowano podjęcie poniższych działań:

Wzmocnienie konkurencyjności sektora rybackiego oraz aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców: Poprawa jakości i wartości produktów rybnych poprzez inwestycje w nowoczesne technologie przetwórstwa, rozwój produktów o wyższej wartości dodanej oraz promocję lokalnych produktów rybnych; dywersyfikacja działalności rybackiej poprzez rozwijanie usług turystycznych związanych z rybołówstwem (np. wędkarstwo rekreacyjne, rejsy wycieczkowe) oraz promocję dziedzictwa kulturowego obszarów rybackich; Wspieranie współpracy między rybakami a naukowcami w celu opracowywania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań w zakresie zrównoważonego rybołówstwa.

Poprawa infrastruktury rybackiej, ogólnodostępnej kulturowej, rekreacyjnej, turystycznej: Modernizacja slipów, zaplecza sanitarnego i chłodniczego, w celu poprawy warunków pracy rybaków i zwiększenia atrakcyjności portów i przystani dla turystów; Inwestycje w małe przystanie rybackie i pomosty, które ułatwią dostęp do akwenu i rozwój turystyki wodnej; Poprawa infrastruktury dojazdowej, w tym dróg dojazdowych do portów i miejsc połowów, w celu usprawnienia logistyki i dystrybucji produktów rybnych; ogólnodostępna i niekomercyjna infrastruktura kulturowa, rekreacyjna i turystyczna na obszarze LSR. Konieczność dalszego rozwoju podstawowych usług dla ludności.

Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej: uzasadnieniem tego kierunku działania na terenie LSR jest bogate dziedzictwo sektora rybackiego, obszar Zalewu Szczecińskiego ma bogatą historię i kulturę związaną z rybołówstwem, które warto chronić i rozwijać, tożsamość regionalna oraz zrównoważony rozwój obszaru LSR.

Zrównoważone zarządzanie zasobami rybnymi: Wdrożenie skutecznego monitoringu połowów i egzekwowanie przepisów dotyczących rybołówstwa, w celu ochrony zasobów rybnych i zapewnienia zrównoważonego rozwoju sektora; Współpraca z innymi państwami nad Zalewem Szczecińskim w zakresie zarządzania zasobami rybnymi i ochrony środowiska morskiego; Promowanie odpowiedzialnych praktyk połowowych, takich jak stosowanie selektywnych narzędzi połowowych i uwzględnianie okresów ochronnych.

Rozwój rynku lokalnych produktów rybnych: Stworzenie lokalnych łańcuchów dostaw i logistyki ryb, w tym rozwój przetwórstwa rybnego i promocja lokalnych produktów; Organizacja targów i festiwali promujących lokalne produkty rybne, w celu zwiększenia ich rozpoznawalności i dostępności dla konsumentów; Współpraca z sektorem gastronomicznym w celu zwiększenia wykorzystania lokalnych ryb w restauracjach i hotelach.

Wsparcie działań przeciw kłusownictwu: Kłusownictwo stanowi jedno z największych zagrożeń dla ekosystemów wodnych, prowadząc do nadmiernej eksploatacji zasobów rybnych i poważnych zaburzeń w bioróżnorodności. Nielegalne połowy mogą prowadzić do wyczerpania zasobów, zmniejszenia liczby ryb drapieżnych oraz zachwiania równowagi ekologicznej, co negatywnie wpływa na cały ekosystem wodny. Działania w zakresie przeciwdziałania kłusownictwu są kluczowe dla ochrony tych zasobów i zapewnienia ich zrównoważonego wykorzystania. Włączenie tych działań do LSR jest niezbędne do zachowania bioróżnorodności i zdrowia ekosystemów wodnych. Skuteczne przeciwdziałanie kłusownictwu wymaga współpracy różnych instytucji i organizacji, w tym policji, służb ochrony środowiska, administracji rybackiej oraz lokalnych społeczności. Działania edukacyjne, prowadzone wspólnie z lokalnymi organizacjami rybackimi i ekologami, mogą przyczynić się do zwiększenia wiedzy i zaangażowania społeczności lokalnych w ochronę zasobów wodnych. Promowanie odpowiedzialnego i zrównoważonego rybołówstwa oraz informowanie o konsekwencjach prawnych i ekologicznych kłusownictwa przyczyni się do budowania postaw proekologicznych wśród mieszkańców regionu

Podsumowując, realizacja tych działań przyczyni się do wzmocnienia sektora rybackiego na obszarze LSR, poprawy jakości życia społeczności rybackich, ochrony środowiska morskiego oraz zrównoważonego rozwoju gospodarczego regionu.

Odniesienie do kryt. 6 oceny LSR Dotyczące operacji planowanych do wsparcia w ramach LSR, pkt 3. przewidziano pomoc finansową przedstawicielom sektora rybackiego lub podmiotom tego sektora, prowadzącym działalność na obszarze objętym realizacją LSR, lub członkom ich rodzin, lub ich domownikom na realizację operacji w zakresie działania Realizacja lokalnych strategii rozwoju i współpraca.

Sektor rybacki na obszarze Zalewu Szczecińskiego ma długą tradycję, jednak w ostatnich latach zmaga się z licznymi problemami, takimi jak przełowienie, drastyczne limity połowowe czy starzejąca się infrastruktura. Utrudnia to rybakom utrzymanie się z tego zawodu i zagraża ciągłości tradycji rybackich w regionie. Dlatego też, wsparcie finansowe dla przedstawicieli sektora rybackiego jest niezbędne, aby umożliwić im modernizację i rozwój działalności, a także dostosowanie się do zmieniających się warunków rynkowych i środowiskowych.

Przedsięwzięcie dedykowane szczególnie przedstawicielom sektora rybackiego lub podmiotom tego sektora, prowadzącym działalność na obszarze objętym realizacją LSR, lub członkom ich rodzin, lub ich domownikom w LSR to przedsięwzięcia w celu 1. LSR odnoszące się do przedsiębiorczości. Wsparcie finansowe dla sektora rybackiego przyczyni się również do rozwoju lokalnej gospodarki, tworząc nowe miejsca pracy i zwiększając atrakcyjność turystyczną regionu. Ponadto, inwestycje w nowoczesne technologie i zrównoważone praktyki połowowe przyczynią się do ochrony środowiska naturalnego Zalewu Szczecińskiego, co jest kluczowe dla zachowania jego unikalnych walorów przyrodniczych. Dzięki temu rybacy będą mogli zwiększyć swoją konkurencyjność, poprawić jakość swoich produktów oraz znaleźć nowe źródła dochodu.

Oczekiwana wartość punktów w ocenie kryt. 6, pkt 3: 5 pkt, łącznie kryt. 6: 40 pkt.

Rozdział V. Określenie celów LSR i środków służących do ich osiągnięcia, w tym operacje planowane do wsparcia

V.1. Cele główne wybrane do realizacji

W rozdziale przedstawiono propozycję cele główne (z dostępnych w ramach par. 3 pkt 1-6 rozporządzenia o Priorytecie 3). Cele główne do realizacji w LSR zostały wskazane w odniesieniu do celów ujętych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju z dnia 4 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetu 3. Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027.

Analiza pokazuje zasadność dokonana wyboru trzech celów spośród pięciu dostępnych. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę, RLGD wybrała następujące główne obszary interwencji:

- rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców – jeden z najważniejszych postulatów wynikający z ankiet i wywiadów, kolejna główna potrzeba wskazywana przez mieszkańców obszaru, obejmująca również rozwój turystyki i sektora rybackiego, który odnosić się będzie do celu rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości (§ 3 ust. 5 rozporządzenia MRIRW).
- poprawa stanu lokalnej infrastruktury – najczęstszy typ działań wskazywany przez mieszkańców, tym bardziej istotne, że działanie to jest niezbędne w kontekście pełnego wykorzystania lokalnych zasobów i rozwoju pożądanych funkcji zrównoważonego rozwoju całego obszaru, co odpowiadać będzie celowi podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich (§ 3 ust. 4 rozporządzenia MRIRW)

- wsparcie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich – wskazywane często podczas spotkań z przedstawicielami sektora rybackiego, co odpowiadać będzie celowi promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej (§ 3 ust. 3 rozporządzenia MRIRW).

Odniesienie do kryt. oceny LSR nr 6. Dotyczące operacji planowanych do wsparcia w ramach LSR, pkt 2. wykazano realizację operacji w ramach celu, o którym mowa w § 3 pkt 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 grudnia 2023 r.

W LSR, w rozdziale IX. Plan finansowy LSR, w podrozdziale IX.2. Powiązanie budżetu z celami LSR, uzasadniono przeznaczenie 30% środków na realizację celu głównego 3, który brzmi: „Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej”. Uzasadnienie to składa się z następujących argumentów:

- Bogate dziedzictwo: Obszar Zalewu Szczecińskiego ma bogatą historię i kulturę związaną z rybołówstwem, które warto chronić i rozwijać.
- Tożsamość regionalna: Promowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego wzmacnia poczucie tożsamości mieszkańców i stanowi atrakcję turystyczną.
- Promocja zawodów: Wspieranie edukacji i promocji zawodów związanych z rybactwem może zachęcić młode pokolenie do kontynuowania tradycji i zapewnić ciągłość rozwoju sektora.
- Zrównoważony rozwój: Działania te wpisują się w strategię zrównoważonego rozwoju obszarów rybackich, łącząc rozwój gospodarczy z ochroną dziedzictwa kulturowego i tradycji.

W oparciu o te argumenty, można stwierdzić, że przyznanie 30% budżetu na realizację tego celu jest uzasadnione i dobrze wpisuje się w potrzeby i potencjał obszaru. Oczekiwana wartość punktowa ocena kryt. 6 pkt 2: 5 pkt, łącznie kryt. 6: 40 pkt.

V.2. Cele uzupełniające wybrane do realizacji.

W ramach realizacji LSR przyjęto cele uzupełniające (z dostępnych w ramach par. 3 pkt 1 lit. a-f, pkt 2 lit. a-k, pkt 3 lit. a-f, pkt 4 lit. a-e, pkt 5 lit. a-i, pkt 6 rozporządzenia o Priorytecie 3.). Cele te stanowią uzupełnienie i rozwinięcie głównych celów.

Cel główny 1: Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, **cele uzupełniające**

- a) wspieranie podmiotów sektora rybackiego w zakresie dywersyfikacji źródeł dochodów lub przekwalifikowania,
- b) wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Cel główny 2: Podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich, **cele uzupełniające**

- a) inwestycje lub działania związane z tworzeniem lub poprawą infrastruktury lokalnej, w tym infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i zielonej,
- c) inwestycje lub działania wpływające na dobrostan społeczny, dobrostan kulturowy lub poprawę jakości życia społeczności lokalnej.

Cel główny 3: promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej, **cele uzupełniające**

- a) inwestycje lub działania związane z kultywowaniem lub promowaniem historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego, w tym budowę i modernizację izb pamięci i muzeów lub budowę ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych,
- c) działania informacyjne lub promocyjne upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich lub obszaru rybackiego.

V.3. Środki służące do osiągnięcia poszczególnych celów głównych i uzupełniających, w tym typy operacji planowanych do wsparcia

W LSR, aby osiągnąć cele główne i uzupełniające (przedsięwzięcia), zaplanowano różne typy operacji, które będą wspierane finansowo. Dobór przedsięwzięć odpowiada celom szczegółowym, jakie zaplanowano do realizacji w ramach LSR, poniżej zaprezentowano jednak warunki brzegowe do planowanych przedsięwzięć.

Operacje w ramach Celu 1. Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości

Konkursy: Będą organizowane konkursy na projekty związane z rozwojem przedsiębiorczości w sektorze rybackim, przetwórstwie rybnym, a także w innych sektorach gospodarki związanych z morzem, takich jak turystyka, rekreacja czy usługi. Uzasadnieniem dla konkursów jest potrzeba wspierania lokalnych przedsiębiorców, tworzenia nowych miejsc pracy oraz dywersyfikacji źródeł dochodu mieszkańców obszaru.

Operacje w ramach celu 2. Podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich

W ramach tego celu przewidziane są następujące typy operacji:

Konkursy: Organizowane będą konkursy na projekty związane z poprawą infrastruktury na obszarach rybackich, takie jak modernizacja portów, budowa przystani, tworzenie ścieżek rowerowych czy poprawa dostępności do usług publicznych. Uzasadnieniem dla konkursów jest potrzeba poprawy jakości życia mieszkańców obszarów rybackich poprzez inwestycje w infrastrukturę, która przyczyni się do rozwoju gospodarczego i społecznego; organizacja wydarzeń kulturalnych.

Projekty własne: RLGD będzie realizować projekty własne mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rybackich, takie jak organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych czy edukacyjnych, a także tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku. Uzasadnieniem dla projektów własnych jest potrzeba aktywnego zaangażowania RLGD w poprawę jakości życia mieszkańców oraz zapewnienie im atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego.

Operacje w ramach celu 3. Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej:

W ramach tego celu przewidziane są następujące typy operacji:

Konkursy: Będą organizowane konkursy na projekty związane z ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego obszarów rybackich, takie jak renowacja zabytków, organizacja festiwali czy tworzenie muzeów. Uzasadnieniem dla konkursów jest potrzeba zachowania dziedzictwa kulturowego i tradycji rybackich, które stanowią ważny element tożsamości lokalnej społeczności.

Projekty współpracy: RLGD będzie współpracować z innymi RLGD, instytucjami kultury i organizacjami pozarządowymi w celu realizacji projektów promujących dziedzictwo kulturowe i tradycje rybackie. Uzasadnieniem dla projektów współpracy jest potrzeba wykorzystania potencjału różnych podmiotów działających na rzecz ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego.

Odniesienie do kryt. oceny LSR Kryt. 5. Dotyczące celów LSR i środków służących do ich osiągnięcia – pkt 1. cele i środki służące do ich osiągnięcia w LSR

W LSR dla obszaru Zalewu Szczecińskiego ustalono trzy główne cele, które są ze sobą powiązane i wzajemnie się uzupełniają. Ich wybór został oparty na analizie SWOT, która zidentyfikowała najważniejsze problemy i potencjał tego obszaru. W LSR wskazano trzy cele: Cel 1. **Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki o obiegu zamkniętym przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości** ma na celu pobudzenie lokalnej gospodarki, tworzenie miejsc pracy i dywersyfikację źródeł dochodu, szczególnie w kontekście trudności sektora rybackiego. Działania te będą promować innowacyjność, zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych oraz ochronę środowiska, Cel 2. **Podnoszenie poziomu życia na**

obszarach rybackich koncentruje się na poprawie infrastruktury, dostępności usług publicznych oraz jakości życia mieszkańców. Celem jest zwiększenie atrakcyjności obszaru, zarówno dla mieszkańców, jak i turystów, oraz stworzenie warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego oraz Cel 3. **Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej** ma na celu ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego, które jest ważnym elementem tożsamości lokalnej społeczności. Działania te będą promować tradycje rybackie, zachęcać młodych ludzi do pracy w sektorze oraz zwiększać atrakcyjność turystyczną obszaru. Cele te są spójne z uwarunkowaniami lokalnymi i specyfiką obszaru Zalewu Szczecińskiego, który charakteryzuje się bogatymi zasobami przyrodniczymi, potencjałem turystycznym oraz historycznym uzależnieniem od rybactwa. Realizacja tych celów przyczyni się do zrównoważonego rozwoju obszaru, poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska naturalnego.

Wykazano, że ustalone w LSR cele i środki służące do ich osiągnięcia są spójne z uwarunkowaniami lokalnymi i specyfiką obszaru objętego realizacją LSR. Oczekiwana wartość punktów w ocenie kryt. 5 pkt 1, 5 pkt, łącznie kryterium 5: 10 pkt.

Tabela 12. Opis zakresu poszczególnych typów operacji LSR

Przedsięwzięcie	Grupy docelowe/beneficjenci	Typ operacji	Warunki finansowe (alokacja/intensywność wsparcia)
Operacje w ramach Celu 1. Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości			
P.1.1. Wspieranie podmiotów sektora rybackiego w zakresie dywersyfikacji źródeł dochodów lub przekwalifikowania rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 5) lit. a)	- osoby fizyczne i prawne (w tym prowadzące działalność w zakresie rybołówstwa, chowu i hodowli ryb, przetwarzania i obrotu produktami rybołówstwa i akwakultury)	Konkurs	- w formie zwrotu kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 50% tych kosztów, a w przypadku gdy operacja spełnia kryterium, o którym mowa w ppkt i w wierszu 13 w załączniku III do rozporządzenia 2021/1139 – w wysokości do 100% tych kosztów
P.1.2. Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 5) lit. b)	- osoby fizyczne i prawne (w tym prowadzące działalność w zakresie rybołówstwa, chowu i hodowli ryb, przetwarzania i obrotu produktami rybołówstwa i akwakultury)	Konkurs	- w wysokości do 200 000 zł na jednego wnioskodawcę na operację, w okresie realizacji danej LSR, albo w wysokości do 600 000 zł , jeżeli w ramach danego celu jest realizowana operacja obejmująca inwestycję
Operacje w ramach Celu 2. Podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich			
P.2.1. Inwestycje lub działania związane z tworzeniem lub poprawą infrastruktury lokalnej, w tym infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i zielonej rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 4) lit. a)	- organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe - państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze -spółki prawa handlowego	Konkurs	- w formie zwrotu kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 50% tych kosztów, a w przypadku gdy operacja spełnia kryterium, o którym mowa w ppkt i w wierszu 13 w załączniku III do rozporządzenia 2021/1139 – w wysokości do 100% tych kosztów - w wysokości do 200 000 zł na jednego wnioskodawcę na operację, w okresie realizacji danej LSR, albo w wysokości do 600 000 zł , jeżeli w ramach danego celu jest realizowana operacja obejmująca inwestycję
P.2.2. Inwestycje lub działania wpływające na dobrostan społeczny, dobrostan kulturowy lub poprawę jakości życia społeczności lokalnej rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 4) lit. c)	- organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe	Konkurs Projekt własny	

Przedsięwzięcie	Grupy docelowe/beneficjenci	Typ operacji	Warunki finansowe (alokacja/intensywność wsparcia)
	- podmioty prawa publicznego, których celem statutowym jest działalność na rzecz rozwoju sektora rybołówstwa i akwakultury - państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze - RLGD w ramach operacji własnych		
Operacje w ramach Celu 3. Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej			
P.3.1. Inwestycje lub działania związane z kultywowaniem lub promowaniem historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego, w tym budowę i modernizację izb pamięci i muzeów lub budowę ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 3) lit. a)	- organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe - podmioty prawa publicznego, których celem statutowym jest działalność na rzecz rozwoju sektora rybołówstwa i akwakultury - państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze	Konkurs	- w formie zwrotu kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 50% tych kosztów, a w przypadku gdy operacja spełnia kryterium, o którym mowa w ppkt i w wierszu 13 w załączniku III do rozporządzenia 2021/1139 – w wysokości do 100% tych kosztów - w wysokości do 200 000 zł na jednego wnioskodawcę na operację, w okresie realizacji danej LSR, albo w wysokości do 600 000 zł, jeżeli w ramach danego celu jest realizowana operacja obejmująca inwestycję
P.3.2. Działania informacyjne lub promocyjne upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich lub obszaru rybackiego rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 3) lit. c)	- organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe - podmioty prawa publicznego, których celem statutowym jest działalność na rzecz rozwoju sektora rybołówstwa i akwakultury - państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze - RLGD w ramach projektów współpracy	Konkurs Projekt współpracy	- w formie zwrotu kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 50% tych kosztów, a w przypadku gdy operacja spełnia kryterium, o którym mowa w ppkt i w wierszu 13 w załączniku III do rozporządzenia 2021/1139 – w wysokości do 100% tych kosztów - w wysokości do 200 000 zł na jednego wnioskodawcę na operację, w okresie realizacji danej LSR, albo w wysokości do 600 000 zł, jeżeli w ramach danego celu jest realizowana operacja obejmująca inwestycję - w formie zwrotu kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 100% tych kosztów w ramach projektów współpracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie programu FEoR

Wsparcie w ramach LSR będzie udzielane zgodnie z warunkami przyznania pomocy finansowej określonymi w programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027. Intensywność wsparcia będzie zróżnicowana w zależności od rodzaju operacji i grupy docelowej. RLGD będzie dążyć do zapewnienia maksymalnej efektywności wykorzystania środków finansowych, uwzględniając potrzeby i potencjał obszaru realizacji LSR.

V.4. Operacje związane ze wspieraniem sektora rybackiego na obszarze realizacji LSR oraz operacje, w których beneficjentem będą podmioty sektora rybackiego

Poniżej zaprezentowano szczegółowy opis operacji związanych ze wspieraniem sektora rybackiego na obszarze LSR oraz operacje, których beneficjentem będą podmioty sektora rybackiego, członkom ich rodzin, lub ich domownicy. W LSR wykazano, że planowane operacje w ramach działania „Realizacja lokalnych strategii rozwoju i współpraca” bezpośrednio przyczyniają się do osiągnięcia celów określonych w rozporządzeniu MRIRW. Planowane operacje i ich wpływ na cele:

- **Wspieranie podmiotów sektora rybackiego w zakresie dywersyfikacji źródeł dochodów lub przekwalifikowania:** Ta operacja bezpośrednio przyczynia się do pierwszego celu, umożliwiając rybakom znalezienie alternatywnych źródeł dochodu poza tradycyjnym rybołówstwem, co jest szczególnie istotne w kontekście przełowienia i limitów połowowych.
- **Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości:** Ta operacja również wpisuje się w pierwszy cel, stymulując rozwój różnych sektorów gospodarki, takich jak turystyka, rekreacja czy usługi, co przekłada się na wzrost zatrudnienia i poprawę jakości życia mieszkańców.
- **Inwestycje lub działania związane z tworzeniem lub poprawą infrastruktury lokalnej:** Ta operacja realizuje drugi cel, podnosząc poziom życia na obszarach rybackich poprzez inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną, turystyczną i zieloną, co zwiększa atrakcyjność obszaru i stwarza nowe możliwości rozwoju.
- **Inwestycje lub działania wpływające na dobrostan społeczny, dobrostan kulturowy lub poprawę jakości życia społeczności lokalnej:** Ta operacja również przyczynia się do realizacji drugiego celu, skupiając się na poprawie jakości życia mieszkańców poprzez działania związane z kulturą, edukacją, zdrowiem czy integracją społeczną.
- **Inwestycje lub działania związane z kultywowaniem lub promowaniem historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego:** Ta operacja realizuje trzeci cel, chroniąc i promując dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich, co wzmacnia tożsamość regionalną i przyciąga turystów.
- **Działania informacyjne lub promocyjne upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich lub obszaru rybackiego:** Ta operacja również wpisuje się w trzeci cel, zwiększając świadomość na temat dziedzictwa kulturowego i tradycji rybackich, co przyczynia się do ich zachowania i promocji.

Odniesienie do kryt. 6 oceny LSR Dotyczące operacji planowanych do wsparcia w ramach LSR, pkt 1.

RLGD wybrała do realizacji 3 cele odpowiadające celom określonym w rozporządzeniu MRIRW. Planowane operacje w LSR są ściśle powiązane z celami określonymi w rozporządzeniu, co wskazuje na wysoką spójność strategii z potrzebami i potencjałem obszaru. Działania te mają na celu zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy obszaru, poprawę jakości życia mieszkańców oraz ochronę dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego. Oczekiwana wartość punktów w ocenie kryt. 6, pkt 1: 30 pkt, łącznie kryt. 6: 40 pkt.

Rozdział VI. Wykazanie spójności celów LSR z analizowanym obszarem

Na podstawie analizy SWOT opracowano strukturę logiczną lokalnej strategii rozwoju; w pierwszej kolejności dokonano identyfikacji podstawowych problemów dotyczących mieszkańców obszaru LSR i jakości ich życia wynikających z braków w zidentyfikowanych zasobach. Zestawienie głównych obszarów problemowych wraz z wynikami analizy SWOT, z których te problemy wynikają przedstawiono w tabeli poniżej. Kolejnym krokiem było przeformułowanie głównych problemów na propozycje ich rozwiązania, czyli cele LSR. Zapewniono finalnie zgodność celów strategicznych LSR z kierunkami strategicznymi rozwoju obszaru LSR określonymi w strategiach na poziomie regionalnym i krajowym.

Tabela 13. Zależność między wynikami analizy SWOT obszaru LSR a zidentyfikowanymi głównymi problemami i propozycjami celów LSR

Wymiar problemowy	Kluczowe wyzwania (wymienione przykładowo)	Obszar z analizy SWOT	Propozycja oddziaływania (cel strategiczne LSR)
Społeczno-gospodarczy (w tym rybacki)	Występowanie ubóstwa, występowanie problemów podmiotów sektora rybackiego, niski poziom przedsiębiorczości i brak pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w tym ograniczona współpraca, niska innowacyjność lokalnych przedsiębiorców, potrzeba wsparcia lokalnej przedsiębiorczości, wymiany pokoleniowej w rybactwie oraz wspieranie rozwoju turystyki przyjaznej środowisku naturalnemu lub opartej o tradycje i dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich	Mocne strony: M1, M2, M3, M5, M7 Słabe strony: S1, S2, S3, S7, S8, S9, S10 Szanse: SZ1, SZ2, SZ4, SZ6 Zagrożenia: Z1, Z2, Z3, Z4, Z6, Z7, Z8	Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości
Infrastrukturalny	Potrzeba realizacji działań modernizacyjnych i budowlanych odnoszących się do infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i zielonej, inwestycje lub działania wpływające na poprawę usług dla społeczności lokalnej lub turystów, oraz inwestycje lub działania wpływające na dobrostan społeczny, dobrostan kulturowy lub poprawę jakości życia społeczności lokalnej	Mocne strony: M1, M2, M8, M9 Słabe strony: S5, S6 Szanse: SZ2, SZ8, SZ10 Zagrożenia: Z7, Z10, Z11	Podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich
Kulturowy	Nieadekwatna do posiadanych walorów naturalnych i kulturowych atrakcyjność kulturowa i rekreacyjna obszaru LSR, potrzeba rozwijania dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich	Mocne strony: M1, M4, M8, M9 Słabe strony: S4, S5, S6, S7, S8, S9, S10 Szanse: SZ6, SZ9 Zagrożenia: Z10, Z11	Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej

Źródło: opracowanie własne

Opracowana LSR jest spójna z dokumentem strategicznym odnoszącym się do obszaru rolnictwa i rozwoju wsi Strategią zrównoważonego rozwoju wsi rolnictwa i rybactwa 2030²⁷. W strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Cele LSR będą spójne z kierunkami działań strategicznych strategii rolniczej w ramach celu szczegółowego II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska oraz celu szczegółowego III. Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa.

Podstawowym dokumentem o randze strategicznej na obszarze LSR jest Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030²⁸. Dokument ten określa politykę rozwoju regionu Pomorza Zachodniego. Podstawowym dokumentem o charakterze długookresowym, określającym obecne kierunki polityki i cele, które powinny być osiągnięte do końca bieżącej dekady, jest przyjęta w roku 2019 Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego. Sformułowana w niej wizja rozwoju regionu zmierza do uzyskania w perspektywie roku 2030 celów rozwojowych zapewniających wyższą jakość życia mieszkańców regionu, w oparciu o potencjał nowoczesnej gospodarki. Znajduje to wyraz w misji województwa, którą jest: „Pomorze Zachodnie – lider niebieskiego i zielonego wzrostu zapewniającego wysoką jakość życia mieszkańców.” Strategia identyfikuje obszary priorytetowe dla których sformułowano cele strategiczne polityki rozwoju województwa zachodniopomorskiego, wyznaczające ścieżkę do osiągnięcia zamierzonej wizji rozwoju regionu w perspektywie roku 2030. Strategia regionalna określa cztery cele strategiczne: Otwarta społeczność, Dynamiczna gospodarka, Sprawny samorząd oraz Partnerski region. Analiza wykazała spójność LSR przede wszystkim z celami szczegółowymi Strategii wojewódzkiej – tj. 1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu, 1.3 Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego; 2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu, 3.2 Rozwój obszarów poza aglomeracyjnymi, 3.3 Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury.

Dokumentem wyznaczającym długofalowe kierunki rozwoju rybactwa na terenie Zalewu Szczecińskiego w perspektywie do 2030 roku jest Strategia rozwoju gospodarki cyrkularnej poprzez wykorzystanie zasobów ryb małowartościowych obszarów Zalewu Szczecińskiego i Zalewu Wiślanego na lata 2021-2030²⁹. Strategia ta określa kierunki efektywnego i skutecznego gospodarowania biozasobami jakimi są ryby małowartościowe, zwłaszcza płoci i leszczy. Strategia stanowi zwięzłe przedstawienie pracy mającej na celu pokazanie kierunków rozwoju biogospodarki na terenach nadzalewowych w oparciu o ryby małowartościowe zgodnie z Celami Zrównoważonego Rozwoju (ang. SDG - Sustainable Development Goals) oraz Europejskiej Strategii Biogospodarczej³⁰. Obszar

²⁷ Zob. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 przyjęta Uchwałą nr 123 Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 oraz z 2022 r. poz. 1079) i zastąpiła Strategią zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020 przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839)

²⁸ Por. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030, Uchwała Nr VIII/100/19 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2019 r.

²⁹ dokument został przygotowany przez zespół ekspertów Zakładu Ekonomiki Rybackiej Morskiego Instytutu Rybackiego – Państwowego Instytutu Badawczego w ramach projektu BE-Rural finansowanego ze środków unijnych w ramach Programu badań i innowacji Horyzont 2020 grant nr 818478.

³⁰ Innovating for Sustainable Growth. A Bioeconomy for Europe, European Commission, Directorate – General for Research and Innovation B-1049 Brussels, 2012. Przedstawiona w 2012 roku strategia obejmowała trzy główne cele:

- Inwestycje w badania, innowacje i umiejętności związane z biogospodarką, finansowanie z środków unijnych i krajowych oraz prywatnych, jak również zwiększanie synergii z innymi inicjatywami.
- Rozwój rynków i konkurencyjności w sektorach biogospodarczych dzięki zrównoważonemu wzrostowi produkcji podstawowej oraz przekształcaniu strumieni odpadów w produkty o wartości dodanej, a także mechanizmom wzajemnego uczenia się w celu udoskonalenia produkcji i poprawy zasobooszczędności.

nadzalewowy LSR charakteryzuje się niższym poziomem rozwoju gospodarczego niż przeciętnie w kraju oraz niewykorzystanym potencjałem ludzkim (aktywności gospodarczej) i lokalnych zasobów ryb małowartościowych. Stąd też konieczne staje się poszukiwanie form lepszego wykorzystania zasobów i możliwości, jakie daje obszar nadzalewowy. W Strategii określono pięć celów szczegółowych, które mogą być realizowane również poprzez działania LGR finansowane ze środków europejskich tj. Cel strategiczny 1– Rozwój infrastruktury rybackiej i turystyki pozasezonowej, Cel strategiczny 2 – Poprawa konkurencyjności lokalnej gospodarki i tworzenie miejsc pracy, Cel strategiczny 3– Stworzenie lokalnych łańcuchów dostaw i logistyki ryb małowartościowych, Cel strategiczny 4 - Wsparcie energooszczędności i ochrony środowiska naturalnego oraz Cel strategiczny 5 – Zwiększenie świadomości o gospodarce cyrkularnej i poprawa wizerunku produktów z ryb małowartościowych.

Analiza planowanych kierunków działania LSR pokazuje również spójność z ponadlokalnymi i terytorialnymi dotyczącymi obszaru LSR. Na czas opracowania niniejszej LSR powiat kamieński, powiat goleniowski ani powiat policki nie posiadały aktualnej strategii rozwoju do 2030 roku³¹. Dla obszaru powiatu goleniowskiego opracowana została Strategia terytorialna IIT Partnerstwa Jednostek Samorządu Terytorialnego Powiatu Goleniowskiego. Dokument ten nie obejmuje jednak gminy Stepnica, należącej do RLGD.

Najbardziej aktualnym dokumentem w tym zakresie jest Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego, której projekt pochodzi z 2023 roku. Strategia terytorialna ZIT Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego z Gminą Dziwnów, Gminą Golczewo, Gminą Kamień Pomorski, Gminą Międzyzdroje, Gminą Świerżno, Gminą Wolin i Powiatem Kamieńskim tworzących Związek ZIT Obszaru Funkcjonalnego (OF) Kamienia Pomorskiego stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse wskazane w przeprowadzonej diagnozie obszaru partnerstwa. Dokument wyznacza cztery cele strategiczne: Cel strategiczny 1: Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna z dostępem do wysokiej jakości usług publicznych, Cel strategiczny 2: Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości, Cel strategiczny 3: Czyste i atrakcyjne środowisko przyrodnicze, zrównoważona mobilność oraz nowoczesna i dostosowana do zmian klimatu infrastruktura komunalna oraz Cel strategiczny 4: Partnerska współpraca i sprawne zarządzanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru i optymalnego wykorzystania zróżnicowanych przestrzennie potencjałów. Przedsięwzięcia realizowane w ramach celów szczegółowych LSR będą spójne z celami strategicznymi strategii ZIT.

Obszar LSR gmin Świnoujście, Nowe Warpno i Stepnica obejmuje Strategii ZIT Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (Strategia ZIT SOM)³². Dokument przyjęty w 2023 roku zawiera się w trzech celach strategicznych, z których wyprowadzono jedenaście priorytetów. Dla poszczególnych priorytetów zdefiniowano działania, które określają sposoby postępowania właściwe do osiągnięcia zakładanych celów: Cel strategiczny 1: Przestrzenna i funkcjonalna integracja Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego – zintegrowana przestrzeń, Cel strategiczny 2: Dynamizowanie rozwoju gospodarczego Szczecińskiego Obszaru

• Lepsza koordynacja polityczna i większy udział zainteresowanych stron dzięki ustanowieniu panelu biogospodarczego i obserwatorium biogospodarki oraz organizowaniu regularnych konferencji zainteresowanych stron. Cele SDG zostały zapisane w Agendzie na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 przyjętej przez przywódców państw ONZ w dniu 25 września 2015 r. Dokument ten określa ambitny plan służący transformacji w pięciu dziedzinach mających kluczowe znaczenie dla ludzkości, do których należą: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój i partnerstwo. Realizację założeń globalnej agendy rozwojowej przez Polskę monitoruje Ministerstwo Rozwoju. Z kolei w wymiarze międzynarodowym wysiłki krajów rozwijających się na rzecz wypełniania Agendy 2030 wspiera Ministerstwo Spraw Zagranicznych, w ramach działań Polskiej pomocy.

³¹ Zob. Strategia Rozwoju Powiatu Kamieńskiego na lata 2014 – 2020, Strategia Rozwoju Powiatu Goleniowskiego na lata 2014-2020, Strategia Rozwoju Powiatu Polickiego do 2020.

³² Zob. Załącznik nr 2 do Uchwały nr 1/I/O/2023 Walnego Zebrania Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego z dnia 28 lutego 2023 r

Metropolitalnego – innowacyjna i konkurencyjna gospodarka, Cel strategiczny 3: Podnoszenie standardu życia mieszkańców Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego – wysoka jakość i dostępność usług. Przedsięwzięcia realizowane w ramach LSR odpowiadać będą w ograniczonym stopniu oddziaływać na problemy zidentyfikowane w Strategii ZIT SOM z uwagi na regionalny charakter tych problemów. Pomimo wszystko można wskazać, że operacje realizowane w ramach LSR będą mogły pośrednio oddziaływać na problemy wskazane w Strategii ZIT SOM wskazujące na stosunkowo niewielki udział sektora MSP w lokalnej gospodarce oraz niski poziom ich innowacyjności. LSR jest również spójny ze Strategią Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego 2021-2030³³. Misją Stowarzyszenia określoną w tym dokumencie jest wspieranie samorządów lokalnych, współpracujących ze sobą w celu osiągania wspólnych celów zorientowanych na rezultaty i budowanie odporności na zmiany, dążenie do podnoszenia jakości życia mieszkańców. Strategia określa cztery cele rozwojowe obszaru: Cel 1. Wzmocnienie relacji zewnętrznych i wewnętrznych SOM, Cel 2. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności SOM poprzez wzmacnianie potencjału rozwojowego, Cel 3. Zapewnić dobrostanu mieszkańców oraz dostępności do wysokiej jakości usług publicznych oraz Cel 4. Wzmacnianie zdolności do współpracy poprzez budowanie kompetencji instytucji samorządowych i tworzenie partnerstw. Przedsięwzięcia LSR realizować będą przede wszystkim kierunki działań strategicznych odnoszących się do kształtowania kierunków działań (miasta, obszary wiejskie) dotyczących rozwoju funkcji metropolitalnych SOM oraz Kształtowania przestrzeni SOM (publicznych, biznesowych, turystycznych, rolniczych).

LSR wskazuje również spójność celów strategicznych ze lokalnymi strategiami rozwoju gmin członkowskich tj. Strategia Rozwoju Gminy Międzyzdroje na lata 2023-2030³⁴, Strategia Rozwoju Miasta Świnoujście na lata 2014 – 2020, Strategia Rozwoju Gminy Wolin na lata 2016-2026³⁵, Strategia rozwoju gminy Stepnica do roku 2025³⁶ oraz Strategia Rozwoju gminy Nowe Warpno 2005-2007³⁷. Poniżej zaprezentowano zestawienie tabelaryczne:

Tabela 14. Zgodność celów LSR z dokumentami strategicznymi odnoszącymi się do obszaru LSR

Dokumenty strategiczne na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym	Cele strategiczne LSR		
	Cel 1. Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	Cel 2. Podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich	Cel 3. Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi rolnictwa i rybactwa 2030	Cel szczegółowy III. Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa	Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska	Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska
Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030	II Cel strategiczny – Dynamiczna gospodarka, Cele strategiczne 2.2 Wzmocnienie gospodarki	III Cel strategiczny - Sprawny samorząd, Cel strategiczny 3.2 Rozwój obszarów poza aglomeracyjnych, 3.3	III Cel strategiczny - Sprawny samorząd, Cel strategiczny 3.2 Rozwój obszarów poza aglomeracyjnych, 3.3

³³ Zob. Załącznik do uchwały Zarządu SSOM nr 2/Z/O2023 z dnia 18 września 2023 r.

³⁴ Zob. [strategia-rozwoju-gminy-miedzyzdroje-na-lata-2023-2030](#)

³⁵ Zob. uchwała nr XXVIII/330/16 Rady Miejskiej w Wolinie z dnia 3 listopada 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Wolin na lata 2016-2026

³⁶ Zob. uchwała nr XXX/327/14 Rady Miejskiej w Stepnicy z dnia 29 maja 2014 r

³⁷ Zob. [strategia-rozwoju-gminy-nowe-warpno](#)

Dokumenty strategiczne na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym	Cele strategiczne LSR		
	Cel 1. Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	Cel 2. Podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich	Cel 3. Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej
	wykorzystującej naturalne potencjały regionu	Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury	Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury
Strategia terytorialna ZIT Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego	Cel strategiczny 2: Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka oparta na lokalnej przedsiębiorczości	Cel strategiczny 1: Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna z dostępem do wysokiej jakości usług publicznych Cel strategiczny 3: Czyste i atrakcyjne środowisko przyrodnicze, zrównoważona mobilność oraz nowoczesna i dostosowana do zmian klimatu infrastruktura komunalna Cel strategiczny 4: Partnerska współpraca i sprawne zarządzanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru i optymalnego wykorzystania zróżnicowanych przestrzennie potencjałów PPK.	Cel strategiczny 3: Czyste i atrakcyjne środowisko przyrodnicze, zrównoważona mobilność oraz nowoczesna i dostosowana do zmian klimatu infrastruktura komunalna
Strategia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego 2021-2030	Cel 2. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności SOM poprzez wzmacnianie potencjału rozwojowego	Cel 3. Zapewnienie dobrostanu mieszkańców oraz dostępności do wysokiej jakości usług publicznych	Cel 4. Wzmacnianie zdolności do współpracy poprzez budowanie kompetencji instytucji samorządowych i tworzenie partnerstw
Strategia rozwoju gminy Stepnica do roku 2025	Cel Strategiczny I – rozwój gminnej gospodarki opartej na turystyce	Cel Strategiczny II – jakość życia mieszkańców gminy Cel Strategiczny III – dobrobyt środowiska naturalnego	Cel Strategiczny II – jakość życia mieszkańców gminy Cel Strategiczny III – dobrobyt środowiska naturalnego
Strategia Rozwoju Gminy Międzyzdroje na lata 2023-2030	Cel strategiczny 1 Długofalowy inteligentny wzrost gospodarczy oparty na unikalnych zasobach gminy	Cel strategiczny 3 Bezpieczna przyjazna środowisku i mieszkańcom gmina Cel strategiczny 4: Wysokiej jakości infrastruktura i system usług publicznych, dostosowany do potrzeb i oczekiwań społecznych	Cel strategiczny 3 Bezpieczna przyjazna środowisku i mieszkańcom gmina

Dokumenty strategiczne na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym	Cele strategiczne LSR		
	Cel 1. Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	Cel 2. Podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich	Cel 3. Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej
Strategia Rozwoju Miasta Świnoujście na lata 2014 – 2020 <i>(dokument aktualny na czas pracy nad LSR)</i>	C. Świnoujście atrakcyjne dla inwestorów, szczególnie związanych z gospodarką morską	D. Wzmocnienie kapitału społecznego B. Świnoujście całorocznym kurortem	B. Świnoujście całorocznym kurortem
Strategia Rozwoju Gminy Wolin na lata 2016-2026	Cel strategiczny 1: Poprawa warunków dla gospodarki lokalnej	Cel strategiczny 2: Wzrost jakości życia mieszkańców Cel strategiczny 3: Poprawa stanu środowiska naturalnego, dziedzictwa kulturowego gminy oraz rozwój turystyki	Cel strategiczny 3: Poprawa stanu środowiska naturalnego, dziedzictwa kulturowego gminy oraz rozwój turystyki
Strategia Rozwoju gminy Nowe Warpno 2005-2007 (z perspektywą na lata kolejne)	Priorytet 2. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego w gminie	Priorytet 3. Umożliwienie osobowego i społecznego rozwoju mieszkańców Priorytet 4. Stworzenie mieszkańcom gminy nowej jakości życia	Priorytet 3. Umożliwienie osobowego i społecznego rozwoju mieszkańców Priorytet 4. Stworzenie mieszkańcom gminy nowej jakości życia

Źródło: opracowanie własne

RLGD zamierza ubiegać się o wsparcie, poza FER, głównie ze środków FEPZ. RLGD posiada doświadczenie w realizacji projektów dotacyjnych finansowanych ze środków spoza Programu Operacyjnego „Rybnictwo i Morze” wdrażanym w latach 2014-2020. Przedsięwzięcia LSR mają bardzo zróżnicowany charakter. Jakkolwiek służą wspólnie realizacji celów strategicznych, to jednak – w wymiarze praktycznym – mogą ze sobą kolidować, merytorycznie lub przestrzennie, osłabiając się wzajemnie albo rodząc problemy w realizacji. Stąd potrzeba zaplanowania efektywnych mechanizmów faktycznej koordynacji i integracji różnorodnych przedsięwzięć (zarówno „twardych” jak i „miękkich”), a także łagodzenia napięć, jakie mogą zaistnieć między poszczególnymi przedsięwzięciami, czy też rezultatami realizacji. W LSR zintegrowano różne działania służące realizacji celów LSR, w związku z czym zachowana została komplementarność dokumentu w aspektach odnoszących się do zaplanowanych przedsięwzięć. Kompleksowe rozwiązywanie problemów jest nadrzędnym celem realizowanych przedsięwzięć, występujących na obszarze LSR. Poniżej zaprezentowano mechanizmy zachowania komplementarności przedsięwzięć na poziomie lokalnej strategii w ujęciu przestrzennym, problemowym, instytucjonalno-proceduralnym oraz w ujęciu źródeł finansowania.

Rozdział VII. Proces wyboru operacji oraz stosowane kryteria wyboru

VII.1. Tworzenie procedur

Szczegółowe informacje dotyczące procedury wyboru operacji (wyboru operacji, zasady realizacji operacji własnych RLGD) zostaną opracowane po podpisaniu tzw. „Umowy ramowej” zawieranej pomiędzy RLGD a MRiRW³⁸. Poniżej odniesiono się do najważniejszych kwestii formalnych, jakie spełniały będą procedury.

- W ramach opracowanej dokumentacji przygotowane zostaną procedury dla poszczególnych rodzajów operacji realizowanych w ramach LSR: procedury wyboru i oceny operacji w ramach LSR, regulaminu organu decyzyjnego, procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji, planu szkoleń członków organu decyzyjnego i pracowników biura RLGD w zakresie niezbędnym do zadań wynikających z ich kompetencji. Dokumenty te zostaną także dostosowane do wymagań wytycznych obowiązujących w EFdR,
- Organem decyzyjnym odpowiedzialnym za ocenę i wybór operacji oraz ustalenie kwoty wsparcia będzie Rada LGD. Skład i zadania Rady określa Statut i Regulamin funkcjonowania organu decyzyjnego przyjmowany przez WZC. Procedury przewidują prowadzenie rejestru interesów członków organu decyzyjnego, pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami i poszczególnymi projektami, Procedury przewidują zachowanie parytetów sektorowych na każdym etapie oceny,
- Organizacja pracy RLGD uwzględniać będzie oddelegowanie do pomocy organowi decyzyjnemu pracownika biura RLGD lub zewnętrznego eksperta którego zadaniem będzie wsparcie organizacyjno-prawne nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności sporządzania dokumentacji, zgodności formalnej.
- Zakłada się prowadzenie konsultacji z mieszkańcami LSR, w tym członkami RLGD opracowania procedur RLGD i ich zmian (dotyczy to również aktualizacji dokumentu LSR). Zakłada się możliwie szeroką partycypację i otwartość prowadzonych konsultacji na propozycje członków RLGD, partnerów społeczno-gospodarczych i mieszkańców obszaru LSR zgodnie z Kanonem Konsultacji³⁹.
- W celu konsultacji zmiany procedur, w tym również aktualizacji dokumentu strategicznego jakim jest LSR. Wnioski w sprawie zmian zapisów w Procedurach wdrożeniowych lub LSR będą mogli zgłaszać członkowie LGD, organy Stowarzyszenia oraz mieszkańcy obszaru LSR. Zgłaszanie będą sformalizowane i przyjmowane jest na formularzu - dostępnym na stronie internetowej oraz w biurze RLGD.

³⁸ § 6 ust. 1 pkt 2 lit. b) projektu Umowy ramowej wskazuje, że w zakresie organizacji RLGD jest zobowiązana, w terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy ramowej do przekazania do zatwierdzenia do IZ:

- procedur wyboru i oceny operacji w ramach LSR,
- regulaminu organu decyzyjnego,
- procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji,
- procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, niebudzący wątpliwości interpretacyjnych szczegółowy opis wyjaśniający ich znaczenie oraz sposób oceny wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów, jeżeli RLGD przewiduje w LSR realizację projektów grantowych,
- planu szkoleń członków organu decyzyjnego i pracowników biura RLGD w zakresie niezbędnym do zadań wynikających z ich kompetencji.

³⁹ Konsultacje są częścią procesu budowania wspólnoty lokalnej. Polega on na poznawaniu perspektyw i potrzeb innych, na wspólnym namyśle nad konkretnymi rozwiązaniami i działaniami, wreszcie na przekonaniu, że celem tych działań jest wspólne dobro. Więcej na temat Kanonu Konsultacji [Kanon konsultacji](#)

- Działania animacyjne, informacyjne i promocyjne oraz doradztwo na rzecz wnioskodawców (beneficjentów) będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. RLGD podejmie starania aby działania te były zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.
- Wsparcie realizowane będzie z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 10 TFUE. Wsparcie polityki spójności będzie udzielane wyłącznie projektom i beneficjentom, którzy przestrzegają przepisów antydyskryminacyjnych, o których mowa w art. 9 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 2021/1060. W przypadku, gdy beneficjentem będzie jednostka samorządu terytorialnego (lub podmiot przez nią kontrolowany lub od niej zależny), która podjęła jakiegokolwiek działania dyskryminujące, sprzeczne z zasadami, o których mowa w art. 9 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 2021/1060, wsparcie w ramach polityki spójności nie będzie mogło być udzielone. Realizacja celu finansowego ze środków EFS+ w ramach FEPZ będzie zgodna z Konwencją ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz z zapisami Karty Praw Podstawowych w szczególności w integracji osób z niepełnosprawnościami (art. 26) oraz zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej (art. 34). W niniejszym celu prowadzone będą działania poświęcone m.in. integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Działania te będą sprzyjały wyrównywaniu ich szans na rynku pracy, a także łatwiejszemu funkcjonowaniu lub powrocie na rynek pracy. Przewiduje się również wprowadzenie wymogu stosowania klauzul społecznych w procedurach związanych z prawem zamówień publicznych m.in. poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów. W celu wyboru operacji RLGD będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględniają postanowienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasady zrównoważonego rozwoju. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązani będą również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji. Realizowane projekty powinny charakteryzować się wysoką jakością i kompleksowością udzielanego wsparcia, zapewniać wysoki poziom jego dostosowania do potrzeb i umiejętności osób uczestniczących w projektach oraz uwzględniać ich indywidualne predyspozycje i możliwości. Na etapie realizacji projektu sposób wdrażania tych zasad będzie sprawdzany w procesie monitorowania, ewentualnej kontroli, czy ewaluacji.
- Wsparcie w ramach LSR będzie zgodne z zapisami ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027. W zakresie nie uregulowanym w ww. ustawie, wsparcie będzie zgodne z zapisami ustawy z 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027. Zastosowane będą miały również wytyczne odnoszące się do FER opublikowane na stronie www.rybactwo.gov.pl, w zakładce Prawo i dokumenty, m.in. Wytyczne dotyczące realizacji zasad horyzontalnych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027, Wytyczne dotyczące wypełniania zobowiązań w zakresie komunikacji i widoczności odnośnie wsparcia z UE w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021– 2027, Wytyczne dotyczące udzielania zamówień w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027.

Kluczowe założenia i etapy poszczególnych procedur będą przedstawiały się następująco:

- Procedury wyboru i oceny operacji w ramach LSR: Ustalenie wysokości dostępnych środków (nie dotyczy ogłoszenia o pierwszych naborach wniosków); przekazanie informacji do ARiMR o zamiarze ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach konkursu otwartego; Podanie do publicznej wiadomości informacji o naborze wniosków; Nabór wniosków; Przygotowanie

dokumentacji po zakończonym naborze wniosków; Ocena wniosków złożonych w naborze; Protest; Informacja do wnioskodawców: o wybraniu bądź niewybraniu projektów; Przekazanie dokumentów do ARiMR; Protest (Wniesienie protestu i ustosunkowanie się do niego, Posiedzenie Rady); Ponowny wybór operacji przez RLGD; Pozostawienie protestu bez rozpatrzenia.

- Regulaminu organu decyzyjnego - Regulamin organu decyzyjnego, czyli Rady RLGD, zawiera szczegółowe zasady działania tego organu tj. zasady głosowania, zasady bezstronności, prowadzenie rejestru wyłączeń, zasady rozpatrywania protestów oraz inne rozwiązania gwarantujące prawidłowość działania Rady. Zasady te mają na celu zapewnienie, że proces wyboru operacji do dofinansowania jest przejrzysty, obiektywny i sprawiedliwy, a decyzje Rady są podejmowane w sposób rzetelny i zgodny z interesem lokalnej społeczności.
- Procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji – Dokument ten, opracowany przez RLGD, ma na celu zapewnienie przejrzystości i obiektywizmu w procesie wyboru operacji do dofinansowania. Służy on ujednoliceniu interpretacji kryteriów wyboru, tak aby były one zrozumiałe dla wszystkich potencjalnych wnioskodawców oraz aby minimalizować ryzyko subiektywnych ocen. Korzyści z posiadania takiego dokumentu to Przejrzystość: Jasne i jednoznaczne kryteria wyboru zwiększają przejrzystość procesu oceny wniosków; Obiektywizm: Minimalizacja ryzyka subiektywnych ocen i faworyzowania określonych wnioskodawców; Sprawiedliwość: Równe traktowanie wszystkich wnioskodawców; Zrozumienie: Ułatwienie zrozumienia kryteriów wyboru dla potencjalnych wnioskodawców; Minimalizacja konfliktów: Zmniejszenie liczby protestów i skarg związanych z wyborem operacji.
- Plan szkoleń członków organu decyzyjnego i pracowników biura RLGD – Celem szkoleń jest stałe podnoszenie poziomu wiedzy i kwalifikacji członków organu decyzyjnego i pracowników biura RLGD, które prowadzić będzie do coraz lepszej obsługi interesantów i doskonaleniu umiejętności koniecznych do wykonywania powierzonych zadań. Plan szkoleń zawiera, co najmniej: cele szkoleń, grupy odbiorców, tematyka szkoleń, harmonogram szkoleń, sposób organizacji szkoleń oraz oceny (ewaluacji) odbytych szkoleń. Plan szkoleń ma zapewnić, że pracownicy biura i członkowie Rady będą posiadać aktualną wiedzę i umiejętności niezbędne do skutecznego wdrażania LSR.

Artykuł 33 ust. 3 lit. b rozporządzenia 2021/1060 dotyczy zadań wykonywanych wyłącznie przez lokalne grupy działania w ramach wdrażania strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Spełnienie tych wymagań jest kluczowe dla zapewnienia prawidłowego i sprawiedliwego wykorzystania środków finansowych z funduszy unijnych. Procedury podejmowania decyzji przez organy RLGD spełniają wymagania określone w art. 33 ust. 3 lit. b rozporządzenia 2021/1060, co oznacza, że procedury są niedyskryminujące i przejrzyste: Zapewniają równe traktowanie wszystkich potencjalnych beneficjentów i są zrozumiałe dla wszystkich zainteresowanych stron; procedury pozwalają uniknąć konfliktu interesów: Wprowadzono mechanizmy, które zapobiegają sytuacjom, w których osoby podejmujące decyzje mogłyby czerpać korzyści osobiste z wyniku procesu wyboru; żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru: Zapewniono, że decyzje o przyznaniu wsparcia są podejmowane w sposób obiektywny i niezależny, bez faworyzowania żadnej konkretnej grupy.

Odniesienie do kryt. wyboru LSR. Kryt. 8. Dotyczące procesu realizacji LSR i zdolności RLGD do jej realizacji.
W LSR przewidziano, że wykazano, że procedury podejmowania decyzji przez organy RLGD spełniają wymagania określone w art. 33 ust. 3 lit. b rozporządzenia 2021/1060. Oczekiwane punkty w kryt. 8 pkt 5-1 pkt., łącznie w ramach kryt. 8: 5 pkt.

VII.2. Proces wyboru operacji

W LSR przyjęto rozwiązania, które mają na celu zapewnienie przejrzystego, sprawiedliwego i efektywnego procesu wyboru operacji. Proces ten został zaprojektowany tak, aby maksymalnie wykorzystać potencjał rozwojowy obszaru, jednocześnie zapewniając zgodność z wymogami formalnymi i prawnymi.

Charakterystyka rozwiązań

Kompleksowość i obiektywizm: Kryteria wyboru operacji zostały opracowane w sposób kompleksowy, uwzględniający różne aspekty projektu, takie jak jego wpływ na realizację celów LSR, innowacyjność, tworzenie miejsc pracy, wpływ na środowisko naturalne, itp. Kryteria te są obiektywne i niezmiennie w trakcie naboru, co zapewnia równe traktowanie wszystkich wnioskodawców;

Przejrzystość i dostępność informacji: Wszystkie informacje dotyczące procesu wyboru operacji, w tym kryteria oceny wniosków, są publicznie dostępne na stronie internetowej RLGD. Wnioskodawcy mają możliwość uzyskania dodatkowych informacji i wyjaśnień w biurze RLGD;

Zaangażowanie społeczności lokalnej: Proces wyboru operacji odbywa się z udziałem Rady LGD, która jest organem reprezentującym różne sektory społeczności lokalnej, w tym sektor rybacki. Zapewnia to uwzględnienie potrzeb i oczekiwań mieszkańców przy podejmowaniu decyzji o finansowaniu projektów;

Mechanizmy kontroli i przeciwdziałania konfliktom interesów: W RLGD funkcjonują mechanizmy zapewniające bezstronność członków Rady przy ocenie wniosków. Prowadzony jest rejestr interesów członków Rady, a w przypadku wystąpienia konfliktu interesów, członek Rady jest wyłączany z oceny danego wniosku;

Możliwość odwołania: Wnioskodawcy mają prawo do złożenia protestu od decyzji Rady. Protesty są rozpatrywane zgodnie z określonymi procedurami, co zapewnia przejrzystość i możliwość odwołania się od niekorzystnych decyzji.

Mechanizmy zarządzania naborami

Harmonogram naborów: RLGD publikuje harmonogram planowanych naborów wniosków o dofinansowanie, co pozwala potencjalnym wnioskodawcom na odpowiednie przygotowanie się do aplikowania o środki.

Ocena wniosków: Wnioski o dofinansowanie są oceniane przez Radę RLGD pod kątem ich zgodności z LSR oraz spełnienia kryteriów wyboru operacji. Proces oceny jest dwuetapowy i obejmuje ocenę formalną i merytoryczną.

Ustalanie kwot wsparcia: Rada RLGD ustala kwoty wsparcia dla poszczególnych operacji, biorąc pod uwagę potrzeby projektu oraz dostępne środki finansowe.

Transparentność: Wyniki oceny wniosków są publikowane na stronie internetowej RLGD. Wnioskodawcy są informowani o wynikach oceny oraz o możliwości złożenia protestu.

Zdolność RLGD do realizacji naborów: RLGD posiada niezbędne zasoby i kompetencje do przeprowadzania naborów wniosków o dofinansowanie. Doświadczony personel biura RLGD zapewnia sprawną obsługę wniosków oraz udziela wsparcia wnioskodawcom na każdym etapie procesu. Rada LGD, jako organ decyzyjny, posiada odpowiednie kompetencje i narzędzia do oceny wniosków oraz podejmowania decyzji o finansowaniu projektów. Wypracowane procedury i mechanizmy kontroli gwarantują przejrzystość i rzetelność całego procesu. Dzięki tym rozwiązaniom RLGD jest w stanie skutecznie zarządzać naborami wniosków o dofinansowanie, wybierając projekty, które w największym stopniu przyczynią się do realizacji celów LSR oraz zrównoważonego rozwoju obszaru Zalewu Szczecińskiego.

VII.3. Kryteria wyboru operacji

W LSR przyjęto podejście, które zapewnia przejrzysty, obiektywny i partycypacyjny proces wyboru operacji. Kryteria wyboru operacji zostaną ustanowione w sposób zapewniający osiągnięcie celów LSR oraz zgodność z wymogami FER. Wsparcie udzielane w ramach CS 3.1 FER odbywać się będzie z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. RLGD stosować będzie wszystkie wymagane zasady dostępności dla potencjalnych beneficjentów oraz zapewni im dostęp do finansowania z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb. RLGD zapewni stosowanie zasad równości do wszystkich działań przez zatwierdzenie kryteriów wyboru.

Ustanawianie i zmiana kryteriów

Kryteria wyboru operacji zostaną szczegółowo określone po podpisaniu umowy ramowej z Instytucją Zarządzającą FER, w drodze konsultacji społecznych z udziałem mieszkańców obszaru LSR, przedstawicieli sektora rybackiego oraz innych zainteresowanych podmiotów. Proces ten zapewni uwzględnienie lokalnych potrzeb i specyfiki obszaru przy formułowaniu kryteriów. W przypadku konieczności zmiany kryteriów w trakcie realizacji LSR, zostanie przeprowadzony analogiczny proces konsultacji społecznych, a ostateczna decyzja o zmianie kryteriów będzie należeć do WZC RLGD.

Powiązanie kryteriów z diagnozą, celami i wskaźnikami

Kryteria wyboru operacji będą bezpośrednio powiązane z diagnozą obszaru, celami LSR oraz wskaźnikami realizacji. Oznacza to, że będą one premiować operacje, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów, realizacji celów strategicznych oraz osiągnięcia zakładanych wskaźników.

Kryteria wyboru w podziale na typy operacji

Kryteria wyboru operacji będą zróżnicowane w zależności od typu operacji:

Konkursy: Kryteria będą uwzględniać m.in. kryteria obowiązkowe w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027, premiowanie operacji dedykowanych lub pozytywnie oddziaływujących na sektor rybacki, wpływ operacji na realizację celów LSR oraz innowacyjność operacji. W szczególności, w ramach operacji związanych ze wspieraniem sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR oraz operacji dedykowanych przedstawicielom sektora rybackiego lub podmiotom tego sektora, prowadzącym działalność na obszarze objętym realizacją LSR, lub członkom ich rodzin, lub ich domownikom planuje się wskazanie preferencji dla tych podmiotów (w ramach P.1.1. Wspieranie podmiotów sektora rybackiego w zakresie dywersyfikacji źródeł dochodów lub przekwalifikowania, P.1.2. Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości).

Projekty własne RLGD: Kryteria będą skupiać się, przykładowo na efektywności i skuteczności działań RLGD w zakresie animacji społecznej, promocji obszaru, budowania partnerstw, zarządzania LSR itp.

Projekty współpracy: Kryteria będą premiować, przykładowo projekty o charakterze ponadlokalnym, które przyczyniają się do wymiany doświadczeń, transferu wiedzy i dobrych praktyk, budowania sieci współpracy itp.

RLGD planuje uwzględnienie w lokalnych kryteriach wyboru, w szczególności kryterium innowacyjności⁴⁰. W tym zakresie biorąc pod uwagę podstawową definicję innowacyjności wskazaną w dokumentach

⁴⁰ Planuje się preferowanie innowacyjności kreatywnej, które powstają w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczącego nowych produktów, usług, procesów lub organizacji, w dalszej kolejności innowacyjności imitacyjnej polegającej na wzorowaniu operacji na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacjach. Dotyczące nowego sposobu

programowych, w trakcie konsultacji społecznych założeń LSR prowadzonych ze społecznością lokalną dokonano także analizy pojęcia innowacyjnych zadań w kontekście wyznaczonych celów Strategii – na bazie przeprowadzonych konsultacji przyjęto definicję innowacyjności wynikającą z dokumentów programowych⁴¹. Kryterium innowacyjności wynika wprost z diagnozy stanu obecnego obszaru LGD – opis uwarunkowań został przedstawiony w rozdziale diagnostycznym. W tym zakresie głównymi wnioskami zdanych zawartych w diagnozie (w tym danych z konsultacji społecznych) jest zbyt mała kreatywność lokalnych przedsiębiorców (słaba strona obszaru LSR); wychodząc naprzeciw tym uwarunkowaniom planuje się premiowanie operacji, które będą związane z twórczym (nie odtwórczym) zakresem operacji.

Informacja o ewentualnej realizacji projektów grantowych

RLGD nie planuje realizacji projektów grantowych.

VII.4. Kwalifikowanie operacji jako realizowanych w interesie zbiorowym

W ramach LSR, istotnym elementem oceny wniosków o dofinansowanie jest weryfikacja, czy dana operacja realizowana jest w interesie zbiorowym. Kryterium to, określone w załączniku III wiersz 13 ppkt (i) rozporządzenia 2021/1139, ma kluczowe znaczenie dla możliwości podniesienia kwoty pomocy, zgodnie z rozporządzeniem o Priorytecie 3. Aby operacja mogła zostać uznana za realizowaną w interesie zbiorowym, musi spełniać następujące warunki:

- Korzyści dla społeczności: Operacja powinna przynosić korzyści dla szerszej grupy mieszkańców obszaru LSR, a nie tylko dla indywidualnych osób lub wąskiej grupy interesów.
- Wkład w rozwój społeczności: Operacja powinna przyczyniać się do rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury, zgodnie z art. 30 rozporządzenia 2021/1139, poprzez lepsze wykorzystanie możliwości zrównoważonej niebieskiej gospodarki. Może to obejmować wykorzystanie i rozwój zasobów środowiskowych, kulturowych, społecznych i ludzkich.
- Spójność z LSR: Operacja musi być zgodna z celami i priorytetami LSR, przyczyniając się do realizacji jej strategicznych założeń.

Weryfikacja spełnienia powyższych warunków będzie dokonywana na podstawie analizy wniosku o dofinansowanie, w szczególności jego części opisowej, oraz załączonych dokumentów. Wnioskodawca będzie zobowiązany do wykazania, w jaki sposób planowana operacja przyczyni się do osiągnięcia interesu zbiorowego, poprzez wskazanie konkretnych korzyści dla społeczności lokalnej oraz jej wpływu na rozwój sektora rybackiego i akwakultury. Przykłady operacji realizowanych w interesie zbiorowym to m.in.:

- Inwestycje w infrastrukturę publiczną, taką jak przystanie rybackie, obiekty turystyczne, czy centra edukacyjne, które służą ogółowi społeczności.
- Projekty promujące dziedzictwo kulturowe i tradycje obszarów rybackich, które wzmacniają tożsamość lokalną i przyciągają turystów.
- Szkolenia i programy edukacyjne podnoszące kwalifikacje mieszkańców, w tym rybaków, oraz zwiększające ich szanse na zatrudnienie.
- Inicjatywy wspierające rozwój lokalnej przedsiębiorczości, które tworzą nowe miejsca pracy i przyczyniają się do wzrostu gospodarczego regionu.

wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych; finalnie innowacyjności pozornej, która w rzeczywistości nie będzie uznawana za innowacyjność na obszarze LSR.

⁴¹ Przez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny).

- Działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego i zrównoważonego wykorzystania zasobów rybnych, które służą zachowaniu ekosystemów morskich dla przyszłych pokoleń.

Podsumowując, kryterium „realizacji operacji w interesie zbiorowym” jest istotnym elementem procesu wyboru operacji w ramach LSR RLGD. Wnioskodawcy powinni zadbać o szczegółowe uzasadnienie w swoich wnioskach, w jaki sposób planowane operacje przyczynią się do rozwoju społeczności lokalnej i sektora rybackiego, zgodnie z celami LSR i przepisami prawa.

Pełny katalog kryteriów wyboru operacji oraz procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji, jak również procedur wyboru i oceny operacji w ramach LSR zostaną określone zgodnie z § 6 ust. 2 lit. b) Umowy ramowej, w terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy ramowej.

Rozdział VIII. Proces realizacji LSR i zdolność RLGD do jej realizacji

VIII.1. Proces realizacji LSR

Podstawowym zadaniem RLGD w ramach procesu realizacji LSR będzie ogłaszanie naboru wniosków, ocena i wybór operacji zgodnie z przyjętym harmonogramem. Zgodnie z zapisami Umowy ramowej RLGD w terminie 30 dni od dnia zawarcia umowy ramowej do RLGD zapewni zorganizowanie biura RLGD: wyposażonego w telefon z dostępem do sieci telekomunikacyjnej, wyposażonego w sprzęt biurowy i komputerowy z dostępem do sieci Internet, zapewniające bezpieczny dostęp do CST2021, gwarantującego bezpieczne przechowywanie dokumentacji związanej z wyborem operacji lub grantobiorców, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) 2016/679 (RODO). Następnie w terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy ramowej RLGD zobowiązuje się do zmiany zawartego w LSR planu finansowego w celu dostosowania go do wartości środków finansowych określonych w § 5 ust. 1 w przypadku, gdy wystąpiła zmiana wartości środków finansowych w stosunku do LSR przedłożonej w konkursie na wybór LSR oraz do przekazania do zatwierdzenia do IZ procedur wdrożeniowych.

W okresie realizacji LSR prowadzone będą działania związane z wyborem i oceną operacji LSR. RLGD przechowywać będzie dokumenty dotyczących wyboru i realizacji LSR, w tym dokumentacji związanej z oceną, wyborem i ustaleniem kwoty wsparcia na operacje lub zadania służące osiągnięciu celu projektu grantowego oraz wersji archiwalnych ogłoszeń o naborze wniosków o dofinansowanie, zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu (WE) 2021/1060, organizować usługi doradcze dla wnioskodawców i beneficjentów. Przez cały okres wdrożenia LSR wykonywane będą zobowiązania w zakresie komunikacji i widoczności. RLGD prowadzić będzie rzetelną i terminową sprawozdawczość. RLGD monitorować będzie, dokonywać ewaluacji i kontroli realizacji LSR. Aktualizowany będzie zgodnie z wymogami Umowy ramowej harmonogram planowanych naborów wniosków o dofinansowanie na kolejny rok.

VIII.2. Zdolność RLGD do realizacji LSR

RLGD posiada odpowiednie zasoby i kompetencje, aby skutecznie LSR na lata 2021-2027. Do najważniejszych z nich należą:

Zasoby ludzkie: RLGD zatrudnia wykwalifikowany personel, posiadający doświadczenie w zarządzaniu projektami, animacji społecznej, doradztwie oraz obsłudze finansowej. Zespół składa się z: Dyrektora biura: Odpowiedzialnego za zarządzanie zespołem, koordynację działań oraz reprezentowanie RLGD na zewnątrz, Zastępcy dyrektora biura: Odpowiedzialnego za przygotowanie i realizację projektów, w tym ocenę wniosków o dofinansowanie, monitorowanie postępów oraz rozliczanie projektów oraz odpowiedzialnego za współpracę z lokalną społecznością, organizację szkoleń, warsztatów oraz innych działań animacyjnych.

Zadania specjalistyczne dotyczące kadr, księgowości i obsługa prawna zlecana jest na rzecz podmiotów zewnętrznych.

Zasoby infrastrukturalne: RLGD dysponuje biurem wyposażonym w niezbędny sprzęt i oprogramowanie, umożliwiające sprawną obsługę wniosków o dofinansowanie oraz komunikację z wnioskodawcami i beneficjentami. Biuro znajduje się w dogodnej lokalizacji, zapewniającej łatwy dostęp dla mieszkańców obszaru LGD. Lokalizacja biura na dzień opracowania LSR znajduje się w Międzyzdrojach, w budynku Urzędu Miejskiego.

Zasoby informacyjne: RLGD prowadzi stronę internetową, na której publikowane są informacje o LSR, aktualności, ogłoszenia o naborach wniosków oraz dane kontaktowe. Strona internetowa jest regularnie aktualizowana i dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Procedury i narzędzia: RLGD opracowała szczegółowe procedury obsługi wniosków o dofinansowanie, monitorowania projektów oraz rozliczania dotacji. Procedury te są zgodne z FER oraz zapewniają przejrzystość i rzetelność procesu wdrażania LSR.

Współpraca z partnerami: RLGD aktywnie współpracuje z lokalnymi samorządami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami oraz innymi podmiotami działającymi na obszarze RLGD. Współpraca ta ma na celu wymianę informacji, doświadczeń oraz wspólne rozwiązywanie problemów. RLGD jest również aktywnym członkiem Zachodniopomorskiej Sieci LGR.

Doświadczenie: RLGD posiada doświadczenie w realizacji projektów finansowanych ze środków unijnych w ramach poprzedniej perspektywy finansowej 2007-2013 i 2014-2020. Doświadczenie to pozwala na skuteczne zarządzanie LSR oraz minimalizowanie ryzyka wystąpienia problemów.

Podsumowując, RLGD posiada odpowiednie zasoby i kompetencje, aby skutecznie wdrożyć Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2021-2027. Zespół doświadczonych pracowników, odpowiednie zaplecze infrastrukturalne i informacyjne oraz wypracowane procedury gwarantują sprawne zarządzanie projektami oraz efektywne wykorzystanie środków finansowych. Aktywna współpraca z partnerami oraz doświadczenie zdobyte w poprzedniej perspektywie finansowej stanowią dodatkowe atuty RLGD, które przyczynią się do sukcesu w realizacji LSR.

Rozdział IX. Plan finansowy LSR

IX.1. Opis finansowania działalności RLGD

LSR ma charakter monofunduszowy, w strategii uwzględnione zostały zatem środki wyłącznie z programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027. Uwzględniono, że zgodnie z rozporządzeniem o Priorytecie 3. na działanie 3.3 (Funkcjonowanie RLGD) przeznacza się maksymalnie 15% całości środków na realizację LSR, a na działanie 3.1 (Realizacja LSR) pozostałe otrzymane środki. W przypadku operacji własnych, projektów grantowych oraz projektów współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej, wzięto ograniczenia kwot pomocy określone w rozporządzeniu o Priorytecie 3.

Tabela 15. Zgodność celów LSR z dokumentami strategicznymi

Zakres wsparcia	Procentowy udział w całościowym budżecie (%)	Środki ogółem (EURO)
działanie 3.1. Realizacja LSR	85%	2 259 300,00
działanie 3.2. Funkcjonowanie RLGD	15%	398 700,00
Razem	100%	2 658 000,00

Źródło: opracowanie własne

IX.2. Powiązanie budżetu z celami LSR

W ramach LSR zaplanowano realizację przedsięwzięć w ramach trzech wybranych celów określonych w rozporządzeniu o Priorytecie 3. Poniżej zaprezentowano uzasadnienie podziału środków finansowych w LSR:

Wymiar społeczno-gospodarczy (30% środków na Realizację LSR)

Cel: Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości.

Uzasadnienie: Historyczne uzależnienie od rybactwa: Obszar Zalewu Szczecińskiego był historycznie silnie związany z rybactwem, a upadek dużych przedsiębiorstw rybackich pozostawił negatywne skutki społeczno-gospodarcze.

Lokalny potencjał: Nadal istnieją warunki do rozwoju sektora rybackiego, przetwórstwa rybnego oraz powiązanych usług, co może przyczynić się do poprawy sytuacji gospodarczej.

Zrównoważony rozwój: Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości w kontekście niebieskiej gospodarki i gospodarki obiegu zamkniętego wpisuje się w nowoczesne trendy gospodarcze, zapewniające długofalowy rozwój przy jednoczesnej ochronie środowiska.

Grupy defaworyzowane: Działania te mogą przyczynić się do aktywizacji zawodowej grup defaworyzowanych, takich jak rybacy powyżej 55 roku życia czy młodzi rybacy, którzy mają trudności w wejściu na rynek pracy lub kontynuowaniu działalności rybackiej. Operacje w ramach Celu 1 LSR. dedykowane są szczególnie przedstawicielom sektora rybackiego lub podmiotom tego sektora, prowadzącym działalność na obszarze objętym realizacją LSR, lub członkom ich rodzin, lub ich domownikom planuje się wskazanie preferencji dla tych podmiotów.

Wymiar infrastrukturalny (40% środków)

Cel: Podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich.

Uzasadnienie: Niski poziom życia: Obszary rybackie często borykają się z problemami infrastrukturalnymi, które wpływają na jakość życia mieszkańców.

Kompleksowe podejście: Inwestycje w infrastrukturę lokalną, rekreacyjną, turystyczną i zieloną mają kompleksowo poprawić warunki życia, zwiększyć atrakcyjność obszaru oraz stworzyć nowe możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego.

Zrównoważony rozwój: Działania te wpisują się w koncepcję zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybactwa, łącząc poprawę jakości życia z ochroną środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Włączenie społeczne: Inwestycje w infrastrukturę mogą przyczynić się do aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wymiar kulturowy (30% środków)

Cel: Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej.

Uzasadnienie: Bogate dziedzictwo: Obszar Zalewu Szczecińskiego posiada bogate dziedzictwo kulturowe związane z rybołówstwem, które warto chronić i rozwijać.

Tożsamość regionalna: Promowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego wzmacnia tożsamość regionalną mieszkańców i tworzy atrakcyjną ofertę dla turystów.

Promocja zawodów: Wspieranie edukacji i promocji zawodów związanych z rybactwem może zachęcić młode pokolenie do kontynuowania tradycji i zapewnić ciągłość rozwoju sektora.

Zrównoważony rozwój: Działania te wpisują się w strategię zrównoważonego rozwoju obszarów rybackich, łącząc rozwój gospodarczy z ochroną dziedzictwa kulturowego i tradycji.

Podsumowując, podział środków finansowych w Lokalnej Strategii Rozwoju wydaje się być dobrze uzasadniony i odpowiada na zdiagnozowane problemy oraz potrzeby obszaru. Skupienie się na trzech

wymiarach: społeczno-gospodarczym, infrastrukturalnym i kulturowym pozwala na kompleksowe podejście do rozwoju obszaru, uwzględniające zarówno potrzeby społeczności lokalnej, jak i potencjał gospodarczy oraz dziedzictwo kulturowe regionu. Należy podkreślić, że działania w ramach tych trzech wymiarów wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają. Rozwój zrównoważonej gospodarki może przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców, a inwestycje w infrastrukturę mogą stworzyć warunki do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki. Promowanie dziedzictwa kulturowego i tradycji wzmacnia tożsamość regionalną i tworzy atrakcyjną ofertę dla turystów, co z kolei przekłada się na rozwój gospodarczy. Taki zrównoważony i zintegrowany rozwój obszaru jest kluczowy dla zapewnienia jego długofalowej prosperity i dobrobytu mieszkańców, szczególnie zaliczonych do sektora rybackiego.

IX.3. Plan realizacji budżetu

W poniższych tabelach zaprezentowano planowany sposób i terminy realizacji budżetu LSR. Zgodnie z § 12 Umowy ramową plan działania uwzględnia osiągnięcie kamieni milowych, na okres do **31 grudnia 2027 r. kiedy wsparcie na wdrażanie LSR powinno zostać udzielone w wysokości odpowiadającej 40%** (I kamień milowy) **oraz na okres do 31 grudnia 2028 r. w wysokości odpowiadającej 80% wartości środków** (II kamień milowy). Zakłada się, że na każdym etapie realizacji umowy ramowej kwoty określone w § 6 ust. 1 pkt 2 Umowy ramowej mogą zostać podwyższone na zasadach określonych odrębnie przez IZ. Szczegółowa informacja o planie działania LSR obejmująca harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników LSR znajduje się w tabeli Plan działania stanowiącej załącznik do LSR.

Tabela 16. Plan realizacji budżetu LSR

	środki na operacje wybrane do realizacji (w euro)									
	do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029	
	kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR
Operacje w ramach Celu 1. Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	0,00	0,00%	508 342,50	75,00%	169 447,50	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
P.1.1. Wspieranie podmiotów sektora rybackiego w zakresie dywersyfikacji źródeł dochodów lub przekwalifikowania	0,00	0,00%	169 447,50	25%	169 447,50	25,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
P.1.2. Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	0,00	0,00%	338 895,00	50%	0,00	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
Operacje w ramach Celu 2. Podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich	0,00	0,00%	847 237,50	93,75%	56 482,50	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
P.2.1. Inwestycje lub działania związane z tworzeniem lub poprawą infrastruktury lokalnej, w tym infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i zielonej	0,00	0,00%	451 860,00	50,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
P.2.2. Inwestycje lub działania wpływające na dobrostan społeczny, dobrostan kulturowy lub poprawę jakości życia społeczności lokalnej	0,00	0,00%	395 377,50	43,75%	56 482,50	6,25%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
Operacje w ramach Celu 3. Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej	0,00	0,00%	197 688,75	21,17%	480 101,25	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%

	środki na operacje wybrane do realizacji (w euro)									
	do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029	
	kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR
P.3.1. Inwestycje lub działania związane z kultywowaniem lub promowaniem historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego, w tym budowę i modernizację izb pamięci i muzeów lub budowę ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych	0,00	0,00%	0,00	0,00%	338 895,00	50,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
P.3.2. Działania informacyjne lub promocyjne upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich lub obszaru rybackiego	0,00	0,00%	197 688,75	21,17%	141 206,25	20,83%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
RAZEM	0,00	0,00%	1 553 268,75	68,75%	706 031,25	31,25%	0,00	100,00%	0,00	100,00%

Źródło: opracowanie własne

Tabela 17. Harmonogram realizacji LSR

Lp.	Typ operacji	Wnioskodawcy	Planowany termin naboru	Limit środków finansowych na dany nabór wniosków o dofinansowanie (euro)
Operacje w ramach Celu 1 LSR . Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości rozporządzenie MRIRW § 3 ust. 5				
1.	Konkurs P.1.1. Wspieranie podmiotów sektora rybackiego w zakresie dywersyfikacji źródeł dochodów lub przekwalifikowania rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 5) lit. a)	osoby fizyczne i prawne przedstawiciele sektora rybackiego lub członkowie ich rodzin, lub ich domownicy	II kw./2026	169 447,50
2.	Konkurs P.1.1. Wspieranie podmiotów sektora rybackiego w zakresie dywersyfikacji źródeł dochodów lub przekwalifikowania rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 5) lit. a)	osoby fizyczne i prawne podmioty z sektora rybackiego prowadzące działalność na obszarze objętym realizacją LSR, lub członkowie ich rodzin, lub ich domownicy	II kw./2027	169 447,50
3.	Konkurs P.1.2. Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 5) lit. b)	osoby fizyczne i prawne	II kw./2026	338 895,00
			Razem	677 790,00
Operacje w ramach Celu 2 LSR . Podnoszenie poziomu życia na obszarach rybackich rozporządzenie MRIRW § 3 ust. 4				
1	Konkurs P.2.1. Inwestycje lub działania związane z tworzeniem lub poprawą infrastruktury lokalnej, w tym infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i zielonej rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 4) lit. a)	organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe, podmioty prawa publicznego, państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze, spółki prawa handlowego	II kw./2026	451 860,00
2.	Konkurs P.2.2. Inwestycje lub działania wpływające na dobrostan społeczny, dobrostan kulturowy lub poprawę jakości życia społeczności lokalnej rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 4) lit. b)	organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe, podmioty prawa publicznego, państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze, spółki prawa handlowego	II kw./2026	395 377,50
3.	Konkurs – operacja własna	RLGD w ramach operacji własnych	II kw./2027	56 482,50

	P.2.2. Inwestycje lub działania wpływające na dobrostan społeczny, dobrostan kulturowy lub poprawę jakości życia społeczności lokalnej rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 4) lit. b)			
			Razem	903 720,00
Operacje w ramach Celu 3 LSR . Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej rozporządzenie MRIRW § 3 ust. 3				
1.	Konkurs P.3.1. Inwestycje lub działania związane z kultywowaniem lub promowaniem historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego, w tym budowę i modernizację izb pamięci i muzeów lub budowę ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 3) lit. a)	organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe, podmioty prawa publicznego, państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze	II kw./2027	338 895,00
2.	Konkurs P.3.2. Działania informacyjne lub promocyjne upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich lub obszaru rybackiego rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 3) lit. c)	organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe, podmioty prawa publicznego, państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze	II kw./2026	197 688,75
3.	Projekt współpracy P.3.2. Działania informacyjne lub promocyjne upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich lub obszaru rybackiego rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 3) lit. c)	RLGD, w ramach projektu współpracy/własnego	II kw./2027	56 482,50
4.	Konkurs P.3.2. Działania informacyjne lub promocyjne upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich lub obszaru rybackiego rozporządzenie MRIRW § 3 pkt 3) lit. c)	organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe, podmioty prawa publicznego, państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze	II kw./2028	84723,75
			Razem	677 790,00

Źródło: opracowanie własne

Rozdział X. Wskaźniki realizacji LSR

W niniejszym rozdziale przedstawiono wskaźniki produktu i rezultatu, które będą monitorować postęp i skuteczność realizacji LSR. Wskaźniki te zostały starannie wybrane, aby odzwierciedlać cele strategiczne LSR, a także cele Priorytetu 3 Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa (FER), jeśli są one powiązane z planowanymi operacjami. Wskaźniki realizacji LSR są adekwatne do każdego z założonych celów LSR i zostały przypisane do poziomu przedsięwzięć.

Wskaźniki produktu

Wskaźniki produktu koncentrują się na konkretnych, wymiernych efektach działań podjętych w ramach LSR. Pozwalają one śledzić postęp realizacji projektów i ocenić efektywność wykorzystania środków.

Liczba operacji: Ten wskaźnik mierzy liczbę projektów zakończonych w danym okresie. Pozwala ocenić tempo realizacji LSR i zidentyfikować ewentualne opóźnienia lub problemy.

Wskaźniki rezultatu

Liczba podmiotów sektora rybackiego, które zdywersyfikowały źródła dochodów lub przekwalifikowały się (sztuki): wskaźnik ten mierzy długoterminowe efekty realizacji LSR w zakresie wspierania sektora rybackiego. Wskaźnik ten będzie monitorowany poprzez zbieranie danych od beneficjentów projektów realizowanych w ramach LSR, którzy otrzymali wsparcie na dywersyfikację działalności lub przekwalifikowanie.

Liczba utrzymanych miejsc pracy: Ten wskaźnik pokazuje, ile nowych miejsc pracy zostało utrzymanych dzięki realizacji projektów. Jest to kluczowy wskaźnik wpływu LSR na lokalną gospodarkę i rynek pracy. Wskaźnik rezultatu koncentruje się na długoterminowych efektach realizacji LSR, czyli zmianach, jakie zaszły w obszarze dzięki wdrożonym działaniom.

Osoby czerpiące korzyści (osoby): wskaźnik który mierzy liczbę osób, które odniosły korzyści z realizacji LSR. Może to obejmować zarówno bezpośrednich beneficjentów projektów (np. osoby, które otrzymały szkolenia lub dotacje), jak i osoby, które skorzystały pośrednio z efektów projektów.

Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt: wskaźnik ten

Wybrane wskaźniki produktu i rezultatu są bezpośrednio powiązane z celami LSR oraz Priorytetem 3 FER. Pozwalają one na kompleksową ocenę postępu w realizacji strategii oraz jej wpływu na rozwój obszaru. Sposób ustalania wskaźników opiera się na dostępnych danych statystycznych oraz informacjach zbieranych w ramach monitoringu projektów. Będą one regularnie aktualizowane, co umożliwi śledzenie zmian i identyfikację obszarów wymagających dodatkowego wsparcia. Wskaźniki związane z Priorytetem 3 FER, jeśli są powiązane z planowanymi operacjami, zostały uwzględnione w powyższym zestawie. Ich monitorowanie pozwoli ocenić, jak LSR przyczynia się do realizacji celów Priorytetu 3, takich jak poprawa jakości środowiska, rozwój zrównoważonej turystyki czy wzrost świadomości ekologicznej.

Dane będą zbierane od beneficjentów projektów oraz z innych źródeł, takich jak badania ankietowe czy statystyki lokalne. Dane będą weryfikowane przez RLGD poprzez analizę dokumentów projektowych oraz innych dowodów potwierdzających osiągnięcie korzyści przez osoby. Wskaźnik będzie raportowany w okresach rocznych i na zakończenie realizacji LSR. Analiza wartości wskaźników odbywać się będzie w sprawozdaniu rocznym z realizacji LSR opracowywanym corocznie przez RLGD.

Odniesienie do kryt. oceny LSR Kryt. 5. Dotyczące celów LSR i środków służących do ich osiągnięcia – pkt 2. wskaźniki realizacji LSR

Wskaźniki realizacji LSR są adekwatne do każdego z założonych celów LSR i zostały przypisane do poziomu przedsięwzięć na poziomie celów szczegółowych rozporządzenia MRIRW dotyczącego Priorytetu 3 FER. Oczekiwana wartość punktów w ocenie kryt. 5 pkt 2, 5 pkt, łącznie kryterium 5: 10 pkt.

Tabela 18. Wskaźniki monitorowania LSR

Lp.	nazwa operacji	wnioskodawcy/ beneficjenci	typ operacji ⁴²	nazwa wskaźnika produktu/ rezultatu	typ wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	jednostka miary wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	wartość początkowa wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	wartość końcowa wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	źródło danych / sposób pomiaru wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu
1.	P.1.1. Wsparcie podmiotów sektora rybackiego w zakresie dywersyfikacji źródeł dochodów lub przekwalifikowania	- osoby fizyczne i prawne (w tym prowadzące działalność w zakresie rybołówstwa, chowu i hodowli ryb, przetwarzania i obrotu produktami rybołówstwa i akwakultury) - przedstawiciele sektora rybackiego lub członkowie ich rodzin, lub ich domownicy	Konkurs	Liczba operacji / Liczba podmiotów sektora rybackiego, które zdyswersyfikowały źródła dochodów lub przekwalifikowały się	programowy / własny	numer / sztuki	0 / 0	6 / 6	WoD/WoP
2.	P.1.2. Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	- osoby fizyczne i prawne (w tym prowadzące działalność w zakresie rybołówstwa, chowu i hodowli ryb, przetwarzania i obrotu produktami rybołówstwa i akwakultury) - podmioty z sektora rybackiego prowadzące działalność na obszarze objętym realizacją LSR, lub członkowie ich rodzin, lub ich domownicy	Konkurs	Liczba operacji / (CR07) Utrzymane miejsca pracy	programowy/ programowy	numer/ osoby	0 / 0	10 / 10	WoD/WoP
3.	P.2.1. Inwestycje lub działania związane z tworzeniem lub poprawą infrastruktury lokalnej, w tym infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i zielonej	- organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe - państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze - spółki prawa handlowego	Konkurs	Liczba operacji / (CR08) Osoby czerpiące korzyści	programowy / programowy	numer / osoby	0 / 0	6 / 1200	WoD/WoP
4.	P.2.2. Inwestycje lub działania wpływające na dobrostan społeczny, dobrostan kulturowy lub poprawę jakości życia społeczności lokalnej	- organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe	Konkurs / Projekt własny	Liczba operacji / (CR10) Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę	programowy / programowy	numer / działania	0 / 0	10 / 10	WoD/WoP

⁴² konkurs, projekt grantowy, projekt własny, projekt współpracy

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2021-2027
Rybackiej Lokalnej Grupy Działania „Zalew Szczeciński”

Lp.	nazwa operacji	wnioskodawcy/ beneficjenci	typ operacji ⁴²	nazwa wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	typ wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	jednostka miary wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	wartość początkowa wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	wartość końcowa wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	źródło danych / sposób pomiaru wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu
		- podmioty prawa publicznego, których celem statutowym jest działalność na rzecz rozwoju sektora rybołówstwa i akwakultury - państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze		ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt					
5.	P.3.1. Inwestycje lub działania związane z kultywowaniem lub promowaniem historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego, w tym budowę i modernizację izb pamięci i muzeów lub budowę ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych	- organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe - podmioty prawa publicznego, których celem statutowym jest działalność na rzecz rozwoju sektora rybołówstwa i akwakultury - państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze	Konkurs	wskaźnik produktu Liczba operacji / (CR08) Osoby czerpiące korzyści	programowy / programowy	numer / osoby	0 / 0	12 / 1200	WoD/WoP
6.	P.3.2. Działania informacyjne lub promocyjne upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich lub obszaru rybackiego	- organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne im podległe - podmioty prawa publicznego, których celem statutowym jest działalność na rzecz rozwoju sektora rybołówstwa i akwakultury - państwowe jednostki budżetowe oraz państwowe instytuty badawcze - RLGD w ramach projektów współpracy	Konkurs / Projekt współpracy	Liczba operacji / Liczba osób uczestniczących w działaniach informacyjnych lub promocyjnych upowszechniających wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich lub obszaru rybackiego	programowy / własny	numer / osoby	0 / 0	15 / 750	WoD/WoP

Źródło: opracowanie własne

Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja przez RLGD

W niniejszym rozdziale określone zostały zasady i procedury dokonywania ewaluacji oraz monitorowania, służące badaniu prawidłowej realizacji zadań przez RLGD.

XI.1. Zasady i procedury monitorowania

Prowadzenie monitoringu w całym okresie jej wdrażania jest procesem koniecznym dla sprawdzenia, czy udaje się skutecznie osiągać cele zapisane w Strategii. W zakresie wdrażania LSR monitorowane będą m.in.: harmonogram ogłaszania konkursów, realizacja budżetu, wskaźniki LSR, a przez to stopień realizacji celów i przedsięwzięć. Monitoring obejmować będzie finansowy postęp realizacji LSR (obejmujący realizację budżetu w zakresie wybranych do dofinansowania operacji i wypłaconej pomocy beneficjentom) oraz rzeczowy postęp realizacji LSR (obejmujący poziom realizacji wskaźników rezultatu i wskaźników produktu na poziomie zawartych umów z beneficjentami i zrealizowanych płatności).

Kolejnym obszarem analizy monitoringowej będzie rzeczowa realizacja wskaźników obowiązkowych w zakresie objętym programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027. Analiza danych monitoringowych będzie stanowiła podstawę do kreowania wniosków oraz rekomendacji i zaleceń które pozwoliłyby na generalne usprawnienie działania RLGD, przede wszystkim w kierunku bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych w ramach LSR środków w kontekście przyjętych celów Strategii. Wnioski te będą następnie służyły jako materiał wyjściowy do ewentualnej zmiany sposobów działalności RLGD lub założeń LSR. Tabele w sprawozdaniu rocznym z realizacji LSR będą wypełniane na podstawie informacji gromadzonych przez RLGD oraz danych otrzymanych od Instytucji MRIRW/ARiMR a także danych otrzymanych od beneficjentów. Sprawozdanie roczne z realizacji LSR za okres sprawozdawczy opracowywane będzie corocznie do końca lutego roku następnego po roku sprawozdawczym.

IX.2. Zasady i procedury ewaluacji

Ocena (ewaluacja) to spojrzenie na realizację LSR z punktu widzenia osiągnięcia rezultatów i skuteczności osiągania celów strategicznych oraz potrzeb, które miały być osiągnięte. Ma ona generalnie odpowiedzieć na pytanie, czy i co zostało zrobione dobrze; ewaluacja to systematyczne badanie społeczno-ekonomiczne oceniające jakość i wartość programów publicznych⁴³. Według Komisji Europejskiej ewaluacja to „ocena interwencji publicznej pod kątem jej rezultatów, oddziaływania oraz potrzeb, które ma spełniać/miała zaspokoić”⁴⁴. Ewaluacja obejmować będzie ewaluację wewnętrzną i ewaluację zewnętrzną.

Ewaluacja wewnętrzna (bieżąca, realizowana samodzielnie)

Ewaluacja wewnętrzna LSR będzie serią przeprowadzanych corocznie ćwiczeń analityczno-refleksyjnych, których celem będzie bieżąca analiza procesu wdrażania i jego efektów oraz zmian w otoczeniu LSR, tak, by lepiej rozumieć osiągnięte rezultaty i umieć z wyprzedzeniem oszacować, w jakim stopniu zbliżają się one do osiągnięcia celów. Wyniki ewaluacji wewnętrznej będą podstawą do podejmowania decyzji o ewentualnej

⁴³ Użycie angielskiego terminu jest bardziej wskazane z kilku powodów. „Ewaluacja” jest procesem. „Ocena” jest tylko jednym z elementów tego procesu. Według niektórych podejść osąd nie zawsze jest kluczowy w procesie ewaluacji, a może być nawet pominięty (akcent stawia się wtedy na interakcje i animacje negocjacji pomiędzy uczestnikami programu). Użycie terminu „ocena” koncentruje uwagę wyłącznie na jednym elemencie, przypisując mu cechy całego procesu, a także wyłącza cały szereg alternatywnych podejść. Wreszcie, po trzecie, „ewaluacja” to nie tylko pojedyncze działanie, ale dziedzina wiedzy. Jak zauważa Kierzkowski (Kierzkowski T., Ocena (ewaluacja) programów i projektów o charakterze społeczno-gospodarczym w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2002, s. 10), ze względów semantycznych trudno byłoby więc określać terminem „ocena” zespół koncepcji teoretycznych

⁴⁴ European Commission, Focus on Results: Strengthening Evaluation of Commission Activities, SEC2000/1051, Bruksela 2000

zmianie kierunku działań – jeśli to będzie konieczne – oraz stanowić wkład w ewaluację zewnętrzną. Ewaluacja wewnętrzna stanowić będzie uzupełnienie monitoringu o konieczną interpretację (identyfikację przyczyn ewentualnych problemów), ocenę i rekomendacje działań. Podstawowym materiałem do pracy będą zestawienia i materiały z procesu realizacji LSR przygotowane przez pracowników RLGD. Warsztat zostanie przeprowadzony na początku każdego roku kalendarzowego, tak, aby wypracowane wnioski mogły zasilić o dodatkowe informacje sprawozdanie roczne z realizacji LSR za rok poprzedni. Warsztat będzie opierać się na rzetelnych wynikach, dlatego całoroczny cykl działań przygotowujący do warsztatu powinien przebiegać w następujący sposób:

- bieżąca działalność biura RLGD powinna być nastawiona na zbieranie informacji zwrotnej o odbiorze realizacji LSR i działań RLGD, poprzez np.: dokumentowanie spotkań (także w formie zdalnej) z mieszkańcami, wnioskodawcami (w biurze RLGD i poza nim) pod kątem zgłaszanych uwag, problemów, potrzeb itp., zbieranie opinii społeczności lokalnej o odbiorze realizacji LSR poprzez np.: przeprowadzenie wywiadów, ankiet, sondaży lub inne narzędzia do zbierania opinii od kluczowych interesariuszy (gminy) i przedstawicieli społeczności lokalnej.
- Pracownicy biura RLGD przygotowują zestawienie dostępnych danych za badany okres i przekazują je uczestnikom warsztatu co najmniej trzy dni przed spotkaniem. Dane powinny dotyczyć co najmniej: realizacji finansowej LSR i rzeczowej (osiągnięte wartości wskaźników), funkcjonowania RLGD i biura (m.in. działań informacyjno-promocyjnych, działań doradczych, funkcjonowania partnerstwa i organów RLGD), sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru RLGD w oparciu o dostępne dane statystyczne, dostępne aktualne opracowania.
- Biuro RLGD organizuje co najmniej 3-godzinny warsztat na temat realizacji LSR i o działaniach RLGD w minionym roku (dowolna forma spotkania).

Podsumowanie warsztatu w postaci syntetycznych odpowiedzi na poruszane zagadnienia oraz informacji na temat sposobu wdrożenia rekomendacji, będzie elementem sprawozdania rocznego. Prezentowane dane i ustalenia poczynione w ramach warsztatu będą gromadzone w uporządkowany sposób i porównywalny z roku na rok, tak by mogły stanowić użyteczny wkład w analizę prowadzoną przez ewaluatorów zewnętrznych po zakończeniu realizacji LSR (ewaluacja zewnętrzna).

Ewaluacja wdrażania LSR będzie obejmowała: stopień wykorzystania budżetu LSR, stopień realizacji celów LSR, stopień osiągnięcia założonych w strategii wskaźników realizacji celów, stopień spójności tempa osiąganych rezultatów (wskaźników rzeczowych i finansowych) z założeniami RLGD, weryfikacja na ile trwałe są efekty uzyskane w ramach poszczególnych projektów, finansowanych ze środków strategii, stopień realizacji harmonogramu rzeczowo-finansowego LSR oraz jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur.

Ewaluacja zewnętrzna (zlecona zewnętrznym ewaluatorom)

Ewaluacja LSR to ocena efektów realizacji i wpływu zaplanowanych działań LSR na społeczność obszaru oraz analiza funkcjonowania RLGD, poprzez badanie jakości prowadzonych przez RLGD działań. Ewaluacja będzie dokonywana ex-post (na koniec okresu programowania) – podsumowująca wdrażanie LSR i funkcjonowanie RLGD.

Ewaluacja prowadzona będzie w oparciu o kryteria ewaluacyjne:

- trafność - stopień spójności strategii z potrzebami mieszkańców obszaru (mierzony jako zainteresowanie wnioskodawców poszczególnymi naborami wniosków oraz działaniami informacyjno-promocyjnymi RLGR a także poziom jakości udzielanego przez biuro doradztwa),

- skuteczność - stopień spójności tempa osiąganych rezultatów (wskaźników rzeczowych i finansowych) z założeniami RLGR,
- trwałość - na ile trwałe są efekty uzyskane w ramach poszczególnych projektów, finansowanych ze środków strategii,
- terminowość - weryfikacja czy RLGR realizuje swoje zobowiązania w terminach określonych w obowiązujących aktach prawnych.

W zakresie ewaluacji wdrażania LSR zostaną uwzględnione: stopień realizacji celów LSR, stopień realizacji wskaźników, stopień realizacji budżetu, harmonogram rzeczowo-finansowy LSR, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur. W zakresie ewaluacji funkcjonowania RLGD zostaną w szczególności uwzględnione: działalność RLGD, pracowników i funkcjonowanie biura, skuteczność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej, przebieg konkursów, komunikację wewnętrzną i zewnętrzną (w tym plan komunikacji), efektywność współpracy pomiędzy RLGD. RLGD dokonywać będzie systematycznej i obiektywnej oceny LSR, jej założeń, przebiegu wdrażania, osiągniętych rezultatów z punktu widzenia kryteriów ewaluacyjnych: adekwatności, skuteczności, efektywności, oddziaływania i trwałości podejmowanych działań. Ewaluacja LSR dostarczać będzie rzetelnych i użytecznych informacji, które będą następnie wykorzystane w procesie decyzyjnym oraz we współpracy partnerów zaangażowanych we wdrażanie strategii. Raport z badania LSR będzie zamieszczony na stronie internetowej LGD oraz przesłany (w wersji elektronicznej, edytowalnej) do MRiRW.

IX.3. Wykorzystanie wyników ewaluacji i monitorowania

Prowadzone działania monitoringowe i ewaluacyjne służyć będą jako materiał wyjściowy do ewentualnej zmiany sposobów działalności RLGD, w szczególności:

Po pierwsze, analizie postępu realizacji celów LSR w takich obszarach, jak - Wskaźniki: Regularna analiza wskaźników realizacji celów strategicznych, zarówno ilościowych, jak i jakościowych, pozwoli na bieżąco oceniać postęp oraz identyfikować ewentualne odchylenia od planu, Raporty okresowe: Przygotowywanie okresowych raportów z realizacji LSR, zawierających szczegółowe informacje na temat postępu prac, osiągniętych rezultatów oraz stopnia wykorzystania środków finansowych. Ewaluacja zewnętrzna: Przeprowadzenie zewnętrznej ewaluacji LSR na zakończenie okresu jej realizacji, w celu uzyskania obiektywnej oceny skuteczności i efektywności działań.

Po drugie, Identyfikacja problemów i propozycje działań naprawczych, w takich obszarach jak - Analiza przyczyn: W przypadku stwierdzenia odchylenia od planu lub nieosiągnięcia zakładanych celów, szczegółowa analiza przyczyn tych sytuacji, w celu identyfikacji ewentualnych problemów i barier we wdrażaniu LSR, Działania naprawcze: Opracowanie i wdrożenie działań naprawczych, mających na celu eliminację zidentyfikowanych problemów oraz usprawnienie procesu realizacji LSR, Adaptacja LSR: W razie konieczności, wprowadzenie zmian i aktualizacji LSR, w celu dostosowania jej do zmieniających się warunków i potrzeb lokalnej społeczności.

Po trzecie, Monitorowanie efektów LSR, w takich obszarach jak - Ocena oddziaływania: Systematyczne monitorowanie efektów LSR, zarówno bezpośrednich (np. liczba utworzonych miejsc pracy), jak i pośrednich (np. wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru), Badania społeczne: Przeprowadzanie badań społecznych, w celu poznania opinii i oceny LSR przez lokalną społeczność, Wykorzystanie wyników: Wykorzystanie wyników monitorowania i ewaluacji do doskonalenia LSR oraz podejmowania decyzji dotyczących jej dalszej realizacji.

Po czwarte, Współpraca i rozwój RLGD, w takich obszarach jak - Sprawność działania RLGD: Regularna ocena efektywności i skuteczności działania RLGD, w tym jej struktur organizacyjnych, procedur oraz kompetencji członków, Budowanie partnerstwa: Aktywne działania na rzecz rozszerzania partnerstwa RLGD, poprzez zachęcanie nowych podmiotów do włączenia się w realizację przedsięwzięć, Współpraca między partnerami: Wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń między partnerami RLGD, w celu osiągnięcia synergii i maksymalizacji efektów działań.

Wyniki monitoringu i ewaluacji będą prezentowane Walnemu Zgromadzeniu Członków. Na zebraniu nastąpi też ocena realizacji założonych celów i efektów oraz ewentualnych propozycji wprowadzenia zmian. W przypadku pojawienia się znacznych odstępstw w tym zakresie tzn. zagrożenia niewydatkowania środków w którymś z celów lub ich wyczerpania w innych celach możliwa będzie korekta zapisów budżetu tak, aby środki finansowe w ramach LSR zostały w maksymalny i efektywny sposób wykorzystane możliwie w pełnej wysokości przez beneficjentów.

Biuro oraz Zarząd RLGD będą odpowiedzialne za informowanie – na podstawie danych monitoringowych i ewaluacji - o sprawności działania stowarzyszenia i wdrażania LSR poprzez różne formy promocji (bezpośrednie np. spotkania informacyjne oraz pośrednie np. promocja internetowa). Zarząd przez cały okres wdrażania LSR będzie dbał o rozwój pozytywnych relacji z partnerami poprzez wspólną realizację inicjatyw, jak również będzie prowadził działania zmierzające do rozszerzenia RLGR i zachęcające nowe podmioty z obszaru do przystąpienia do partnerstwa.

Wykaz wykorzystanej literatury

- program Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027 (FER 2023-2027) oraz SZOP-FER,
- ustawa z 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027,
- ustawa z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 1273)
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.)- rozporządzenie ogólne,
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1379/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków produktów rybołówstwa i akwakultury, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 1184/2006 i (WE) nr 1224/2009 oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 104/2000 (Dz. Urz. UE L 354 z dnia 28.12.2013, str.1 z późn. zm.) -rozporządzenie nr 1379/2023,
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2023 r w sprawie szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetów 1–4 objętych programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 2289),
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 października 2023 r. w sprawie warunków i trybu udzielania i rozliczania zaliczek oraz zakresu wniosków o płatność i terminów ich składania w ramach programu finansowanego z udziałem środków Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (Dz. U. poz. 2267),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1139 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiającym Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury oraz zmieniającym rozporządzenie (UE) 2017/1004 (Dz. Urz. UE L 247 z 13.07.2021, str. 1), rozporządzenie EFMRA,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020
- Raport końcowy z badania Ewaluacja zewnętrzna realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński”, OMIKRON Mariusz Wachowicz, Warszawa 2023
- Strategia rozwoju gospodarki cyrkularnej poprzez wykorzystanie zasobów ryb małowartościowych obszarów Zalewu Szczecińskiego i Zalewu Wiślanego na lata 2021-2030, MIR-PIB 2021
- Analiza sektora rybackiego na potrzeby realizacji rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybołówstwa i Akwakultury na lata 2021-2027, IRŚ-PIB 2022
- Program badań zasobów ryb oraz ocena sposobu przydziału uprawnień do połowów podmiotom uprawnionym do wykonywania rybołówstwa komercyjnego na obszarze Zalewu Szczecińskiego, Jeziora Dąbie i Zatoki Pomorskiej w latach 2021-2023, MIR-PIB 2023

- Ocena stanu środowiska polskich obszarów morskich Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z roku 2022 na tle dziesięciolecia 2012-2021, Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej, Inspekcja Ochrony Środowiska, 2023

Spis załączników

Brak załączników